মণিকাঞ্চন

জয় গুৰু শংকৰ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ

❒ Tech/RNP/GH-105/2012-14
❒ Regd. No. 63480/95

অষ্টাদশ বছৰ ঃ পঞ্চম সংখ্যা, ৫৬৪ শঙ্কৰাব্দ ঃ মে' ২০১৩ চন। মূল্য ৫.০০ টকা, পঞ্জীয়ন নং ৬৩৪৮০/৯৫

গুৰুবাণী

কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ পৰম পৱিত্ৰ
আত পৰে নাহি আন।
কোটি কোটি যজ্ঞ তপ জপ দান
সবেও নুহি সমান।।
যত গুণ নাম ধৰ্ম্ম অনুপাম
আক সাৰ কৰি ধৰা।
যত দেৱ ধৰ্ম্ম দূৰতে তেজিয়া
কৃষ্ণত ভকতি কৰা।।
হেন তত্ত্ব জানি চিন্তা চক্ৰপাণি
অনাদৰি আন কাম।
কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে নিৰন্তৰে
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।-ভাগৱত

বেদত একমাত্ৰ পৰমাত্মাৰহে উপাসনা

সোণাৰাম চুতীয়া

বৈদিক সাহিত্যৰ ভিতৰত ঋগ্‌বেদেই প্ৰধান আৰু প্ৰথম। এতিয়ালৈকে আৱিস্কৃত হোৱা পুৰণা গ্ৰন্থৰ ভিতৰত ঋগ্‌বেদেই সকলোতকৈ পুৰণি গ্ৰন্থ। এই গ্ৰন্থৰ প্ৰথম মন্ত্ৰৰ দুটা শব্দই 'অগ্নিম্ ঈলে', মই অগ্নিক স্তুতি কৰো।মন্ত্ৰবিলাক পঢ়ি গ'লে ইন্দ্ৰ, বৰুণ আদি নানা দেৱতাৰ প্ৰতি জনোৱা উপাসনা-স্তুতি যুক্ত অসংখ্য মন্ত্ৰ পোৱা যায়; তাৰ ভিতৰত এটা মন্ত্ৰ বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য—

"ইন্দ্ৰং মিত্ৰংবৰুণমগ্নিমাহুৰথো দিব্যঃ
স সুপৰ্ণোগৰুত্মান্।
একং সদ্বিপ্ৰা বহুধা বদন্ত্যগ্নিং যমং
মাতৰিশ্বানসাহুঃ।।"

— ১/১/৬৪/৪৬

অৰ্থ ঃ একমাত্ৰ সৎস্বৰূপ পৰমাত্মাক জ্ঞানীসকলে (বিপ্ৰাঃ) অনেক নামেৰে উচ্চাৰণ বা কীৰ্তন কৰে (বহুধা বদন্তি)। ইন্দ্ৰ, মিত্ৰ, বৰুণ,

(২ পৃষ্ঠাত চাওক)

ৰসময়ী মাগোহো ভকতি

খগেন্দ্ৰনাথ দাস

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ কালজয়ী অমৰ সৃষ্টি কীৰ্ত্তন-ঘোষাখনিৰ সৈতে সম্যক পৰিচয় থকা ব্যক্তিমাত্ৰৰে নিশ্চয় সুন্দৰ পৰিচয় আছে 'স্যমন্তক হৰণ' নামৰ কাহিনীটিৰ সৈতে। আজিও অসমৰ গাঁৱে-ভূঞে আনকি অনাখৰী লোকৰ মাজতো সজীৱ হৈ আছে 'স্যমন্তক হৰণ'ৰ কাহিনীভাগ। তেওঁলোকৰ মুখে মুখে এতিয়াও ধ্বনিত হৈ আছে—

"ভাই মুখে বোলা ৰাম হৃদয়ে ধৰা ৰূপ।
এতেকে মুকুতি পাইবা কহিলো স্বৰূপ।।"

ঘোষাটিত মানুহক মুখেৰে ৰাম নামলৈ হৃদয়ত সেই ৰূপ ধাৰণ কৰিবলৈ কোৱা হৈছে আৰু তাৰ পৰিণতি স্মৰণকৰ্তাই মুকুতি লাভ কৰে বুলি কোৱা হৈছে। ঘোষাটিৰ শ্ৰৱণ বা পঠনৰ পাছত সাধাৰণতে দুটা প্ৰশ্নই আহি মনৰ দুৱাৰত টোকৰ মাৰেহি। প্ৰথম কথা হ'ল যে ইয়াত উল্লেখ কৰা ৰাম শব্দই কি অৰ্থ ব্যঞ্জিত কৰিছে। ই সগুণ ৰূপ অৰ্থাৎ অযোধ্যা নৃপতি

(২ পৃষ্ঠাত চাওক)

ভাগৱত-ধৰ্মত ভক্তিৰ অনুশীলন

চন্দ্ৰকান্ত দেৱ মিশ্ৰ

ভাগৱত বেদান্তৰ তাৎপৰ্য। এই ভাগৱততেই ভক্তি ধৰ্মৰ চৰম নিদৰ্শন পোৱা যায়। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মহাপুৰুষৰ ধৰ্ম ইয়াৰ ওপৰতেই প্ৰতিষ্ঠিত। এই ভক্তি-ধৰ্ম জগতত প্ৰচাৰ বাবে গুৰুজনে সংস্কৃত ভাষাত 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ' নামৰ এখনি মহান শাস্ত্ৰ ৰচনা কৰি থৈ গৈছে। "সৰ্ব্ব-শাস্ত্ৰ সাৰ আনি, কৰিলা শঙ্কৰদেৱে, মহাগ্ৰন্থ ভক্তি-ৰত্নাকৰ।।" সেই কঠিন সংস্কৃত শাস্ত্ৰখনি সুন্দৰীৰ শ্ৰীৰামচৰণ ঠাকুৰদেৱে অসমীয়া পদ-ভাষালৈ অনুবাদ কৰি ভক্ত-বৈষ্ণৱ জনগণৰ পৰম উপকাৰ সাধন কৰিছে। ভক্তিৰ অনুশীলন সম্পৰ্কীয় তত্ত্ব-বিচাৰ আৰু উপদেশ এই গ্ৰন্থখনিত যেনেভাৱে আছে, ভাগৱত ধৰ্ম জগতত অন্য কোনো গ্ৰন্থতে তেনেদৰে পোৱা নাযায়। সেয়ে এই পুথিখনিৰ পৰাই ভক্তিৰ অনুশীলন সম্বন্ধে চমুকৈ লিখিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

ধৰ্ম সদায় গুৰুমুখী। গুৰুজনায়ো সেই তত্ত্বৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰি পোন-প্ৰথমতে 'গুৰু-সেৱা-মাহাত্ম্য' আধ্যাৰেই 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ' আৰম্ভ কৰিছে। এনেতে ভক্তিমাৰ্গৰ প্ৰথম কৰ্তব্য 'গুৰু সেৱা'।

"সামান্য বিদ্যাক গুৰু উপদেশে পায়।
হৰিৰ ভকতি গুৰু সেৱা বিনে নাই।।

(১৬ পৃষ্ঠাত চাওক)

বেদ-বেদান্তৰ সূক্ষ্ম বিচাৰ আৰু সমাজৰ গতি-বিধি

খগেন নেওগ

বেদ হ'ল মানৱ জাতিৰ জ্ঞানৰ ভঁৰাল। অতীত, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যতৰ সভ্যতা বিকাশৰ আধাৰ গ্ৰন্থ হ'ল প্ৰাচীন কালৰ বেদ শাস্ত্ৰ। বেদৰ জ্ঞান আমাৰ অধ্যয়নগত নহয়। পণ্ডিতসকলৰ লিখনি পঢ়ি পোৱা সামান্যতম জ্ঞানখিনিকে প্ৰকাশ কৰিবলৈ বিচৰা হৈছে। পুৰণি কালত প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন উপাদান অধ্যয়ন কৰি বেদৰ তত্ত্ব বস্তুক উপলব্ধি কৰা হ'ল। দেৱ-দেৱী পূজা উপাসনা কৰা পদ্ধতি সৃষ্টি হ'ল। বেদৰ এই অসংস্কৃত অৱস্থাৰ পৰা উত্তৰণ ঘটি ঈশ্বৰ তত্ত্বৰ উমান পালে। দেৱ-দেৱীক পূজা দি জীৱন পথৰ বিপদ-আপদ আঁতৰ কৰা যি কল্পনা সেয়াকে কৰ্মকাণ্ড বুলি কোৱা হয়। পৰৱৰ্তী কালত কৰ্মকাণ্ডৰ বিভিন্ন ক্ৰিয়াকাণ্ড পদ্ধতিয়ে মানৱ সমাজক উপলুঙা কৰাৰ অনুমান হ'ল। গতিকেই কৰ্মকাণ্ডৰ ব্যৱস্থাপনাক অৱজ্ঞা কৰি উপনিষদসমূহে জ্ঞানকাণ্ডৰ কথাহে ঘোষণা কৰিলে। কিয়নো দেৱতাবাদৰ শক্তিৰ (জাগতিক শক্তি) ঐক্য শক্তিৰ অনুমানে এক ঈশ্বৰবাদৰ জ্ঞান অঙ্কুৰিত হ'ল। কিন্তু কিবা কাৰণবশতঃ

(১৭ পৃষ্ঠাত চাওক)

ভকতিৰ মৌচাক 'কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষা'

হিৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ডেকা

মহাপুৰুষ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আছিল কল্পনাতীতভাৱে অতিশয় দূৰদৃষ্টি সম্পন্ন। আজিৰ পৰা এশ বছৰ পিছত সমাজখনত কেনে ধৰণৰ অৱস্থা বিৰাজ কৰিব তাক আমি ভাবি থিৰাং কৰিব নোৱাৰিম। কিন্তু পাঁচশ বছৰ পূৰ্বে গুৰুজনাই বুজিব পাৰিছিল যে সমাজত আহিব প্ৰৱল ধুমুহা। সেয়ে তাৰাই স্থিৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল, যাতে পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰৱল ধুমুহাৰ কবলত পৰি তাৰাৰ কষ্টোপাৰ্জিত ধৰ্ম-দৰ্শন হেৰাই যাব নোৱাৰে। সেয়ে সৃষ্টি কৰিছিল কালজয়ী কাব্যগ্ৰন্থ 'কীৰ্ত্তন'। সমাজত যিমানেই পৰিৱৰ্তন নাহক লাগে কীৰ্ত্তন সদায় সমাজৰ গ্ৰহণযোগ্য হৈ থাকিব। গুৰুৰ আদেশ শিৰোধাৰ্য কৰি মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱেও ৰচনা কৰি থৈ গ'ল তাৰাৰ অমূল্য সৃষ্টি 'নাম-ঘোষা' আদি কবি বাল্মিকীৰ ৰামায়ণ আৰু মহৰ্ষি ব্যাসদেৱৰ মহাভাৰত শ্ৰীমদ্ভাগৱত আৰু গীতা যিদৰে যুগৰ পিছত যুগধৰি ভাৰতবাসীৰ হৃদয়ত চিৰ আদৰৰ বস্তু হৈ আছে ঠিক একেদৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষা প্ৰতিজন অসমীয়াৰ শ্ৰদ্ধা আৰু আদৰৰ বস্তুৰূপে পৰিগণিত হৈ আহিছে; আৰু সদায় থাকিব।

এই শাস্ত্ৰ দুভাগি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে পাঠ্যপুথি, সাহিত্যিকৰ বাবে সমল

(১৭ পৃষ্ঠাত চাওক)

বৰাক উপত্যকাত গুৰুধৰ্ম প্ৰচাৰ

(গুৰু আসন প্ৰতিষ্ঠা আৰু নামঘৰলৈ অনুদান)

শিলচৰ ঃ যোৱা ২৫ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১৩ তাৰিখে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ কাছাৰ জিলা শাখাৰ অন্তৰ্গত জাপিবন্দ গাঁৱত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মহাপুৰুষীয়া ৰাজবংশী সমাজৰ উদ্যোগত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মহাপুৰুষীয়া বৰনামঘৰভাগি প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। 'বৰাক কেশৰী বিশ্বনাথ ৰাজবংশী ক্ষেত্ৰ' (জাপিবন্দ)ত বীৰ চিলাৰায় দিৱসৰ লগত সংগতি ৰাখি দিনজোৰা কাৰ্যসূচীৰে উদ্‌যাপন কৰা হয়। মূল তোৰণ মুকলি কৰে লাচিংগাঁও পঞ্চায়তৰ নৱনিৰ্বাচিত সভাপতি গোপাল পুৰকায়স্থ ডাঙৰীয়াই, নামঘৰ দুৱাৰ মুকলি কৰে শিলচৰ শাখা সাহিত্য শাখাৰ সভাপতি জিতেন মেধিবাপে, মণিকূট উন্মোচন কৰে ৫৬৪ সংখ্যক গুৰু আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱৰ কাৰ্যকৰী সভাপতি ঠগীনাহৰ ডেকাবাপে, ধৰ্মধ্বজা উত্তোলন কৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মহাপুৰুষীয়া ৰাজবংশী সমাজৰ সভাপতি হিৰণ্ময় ৰাজবংশীবাপে। গুৰু আসন প্ৰতিষ্ঠা কৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক পৱিত্ৰপ্ৰাণ বৰাবাপে। নাম-প্ৰসঙ্গৰ আঁতধৰে প্ৰাক্তন মূলৰ সদস্য সমীৰ মেধিবাপে, পাঠ আৰু ব্যাখ্যা কৰে আদৰণী সমিতিৰ সম্পাদক

(১২ পৃষ্ঠাত চাওক)

পৰমাত্মাৰেহে উপাসনা

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

অগ্নি, দিব্য, সুপৰ্ণ, গৰুত্মান্, সৎ, সম, মাতৰিশ্বা আদি নানা নামৰ জৰিয়তে একমাত্ৰ পৰমাত্মাৰে বৰ্ণনা দিয়ে।

অথৰ্ব বেদত অধিক পৰিষ্কাৰ ৰূপত এক পৰমাত্মাৰ সূচনা দিছে—

"ন দ্বিতীয়ো ন তৃতীয়শ্চতুৰ্থো নাপ্যুচ্যতে।
য এতং দেৱমেকবৃতং বেদ।।১৬
ন পঞ্চমো ন ষষ্ঠঃ সপ্তমো নাপ্যুচ্যতে।
য এতং দেৱমেকবৃতং বেদ।।১৭
নাষ্টমো ন নৱমো দশমো নাপ্যুচ্যতে।
য এতং দেৱমেকবৃতং বেদ।।১৮

১৬, ১৭ আৰু ১৮ নং মন্ত্ৰ অৰ্থ ঃ পৰমেশ্বৰ এক; এওঁতকৈ ভিন্ন দ্বিতীয়; তৃতীয় আদি ঈশ্বৰ হ'ব নোৱাৰে। মনুষ্য মাত্ৰই এওঁৰেই উপাসনা কৰা উচিত, এওঁৰেই উপাসনা কৰা উচিত, এওঁৰেই উপাসনা কৰা উচিত।

এই তিনি মন্ত্ৰৰ ব্যাখ্যা ঃ দুই সংখ্যাৰ পৰা দহ সংখ্যা পৰ্যন্ত উল্লেখ কৰি বুজোৱা হৈছে যে দ্বিতীয়, তৃতীয় আদি ঈশ্বৰ কদাপি হ'ব নোৱাৰে। সকলো সংখ্যাৰ মূল এক, এই সংখ্যাটোক দুই, তিনি, চাৰি, পাঁচ, ছয়, সাত, আঠ আৰু ন বাৰ গণনা কৰিলে এই সংখ্যাকেইটা ক্ৰমে পোৱা যায় আৰু বেদে একমাত্ৰ পৰমাত্মা বা পৰমেশ্বৰৰ ঘোষণা দি দ্বিতীয়, তৃতীয় আদি আদি ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বৰ বিৰোধ কৰিছে অৰ্থাৎ ঈশ্বৰৰ একত্বত ভেদ নাই আৰু শূন্যৰ মূল্য নাই বুলি এনেয়ে বহুৱালেও নহ'ব। এই পৰমেশ্বৰ সচ্চিদানন্দ একমাত্ৰ পৰমাত্মা। তেওঁ কেৱল এক (একবৃহৎ), নিশ্চিতভাৱে তেওঁ এক, একৰূপেই বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডত তেওঁ বিৰাজমান।

এনে অসংখ্য বচন বেদসমূহত পোৱা যায়; তাৰ ভিতৰত কেইটামান মন্ত্ৰৰ উদ্ধৃতি দিয়া হ'ল—

(১) স এষ এক, এক বৃদেক এব— তেওঁ (পৰমাত্মা) এক, কেৱল এক, নিশ্চয়কৈ তেওঁ এক।

(২) যস্য ছায়া অমৃতম্— যাৰ আশ্ৰয়েই অমৰতা।

(৩) যস্যান্নঋতে বিজয়ন্তে জনাসঃ— যাৰ সহায় ভিন্ন মনুষ্য (কোনো ক্ষেত্ৰত) বিজয়ী হ'ব নোৱাৰে।

(৪) একো হ দেৱো মনসি প্ৰবিষ্টাঃ— আমাৰ মনতো এক দেৱেই প্ৰবিষ্ট হয়।

(৫) য এক ইদ্ধব্যশ্চৰ্ষণীনাম্— এক পৰমাত্মা মাত্ৰ মনুষ্যৰ উপাসনাৰ যোগ্য।

(৬) প্ৰভুৰিতি ত্বোপাস্মহে বয়ম্— তুমি আমাৰ প্ৰভু, আমি তোমাৰ উপাসনা কৰোঁ।

(৭) দেৱানাং সমবৰ্ততা অসুৰেকঃ— সকলো দেৱৰ প্ৰাণস্বৰূপ ঈশ্বৰ এক (বিদ্বাংসোহি দেৱা— বিদ্বানসকলেই দেৱ— শতপথব্ৰাঃ)।

(৮) যো দেবেষ্কধি দেৱএক আসীৎ— সকলো দেৱৰ অধিপতি একমাত্ৰ তুমি।

(৯) যো দেৱানাং নাম ধা এক এব— অন্য দেৱৰ নাম ধাৰণ কৰোতা একদেৱ মাত্ৰ তুমি।

(১০) তত্ৰ তন্তুং পৰমেষ্ঠী ততান— এগছ সূতাৰ দৰে সমস্ত জগতক পৰমাত্মাই গাঠি ৰাখিছে।

ঋগবেদৰ আৰু দুটি মাত্ৰ মন্ত্ৰেৰে দিগ্‌দৰ্শক এই নাতিদীৰ্ঘ প্ৰবন্ধটো সামৰা হ'ব—

য একশ্চৰ্ষণীনাং বসূনামিৰজ্যতি।
ইন্দ্ৰঃ পঞ্চক্ষিতীনাম্।।

শব্দাৰ্থ ঃ (ইন্দ্ৰঃ— দুষ্ট শত্ৰুসকলৰ বিনাশকৰ্তা পৰমেশ্বৰ। চৰ্ষণী নাম— মনুষ্যসকলৰ)।

ব্যাখ্যা ঃ সকলোৰে স্বামী, অন্তৰ্যামী, ব্যাপক আৰু ঐশ্বৰ্যদাতা যিজন, যিজনতকৈ দ্বিতীয় বুলি ক'বলৈ কোনো নাই, অন্যৰ সহায় ল'বৰ যাৰ প্ৰয়োজন নাই একমাত্ৰ সেইজনেই ইষ্টবুদ্ধিৰে সকলোৰে সেৱাৰ যোগ্য। এই পৰমেশ্বৰক বাদ দি অন্যক ইষ্টদেৱ বুলি যি সকলে জ্ঞান কৰে তেওঁলোক ভাগ্যহীন, মহৎকষ্টৰ ভাগী হ'ব লগা হয়। (পঞ্চ— নীচ, মধ্যম, উত্তম, উত্তমতৰ, উত্তমতম— এই পঞ্চ বিধ মনুষ্য অৰ্থাৎ সকলো মানৰ)।

সেই হেতু মনুষ্যৰ হিতৰ কাৰণে পৰমাত্মাৰ উপদেশ—

"ইন্দ্ৰং বো বিশ্বতস্পৰি হবামহে জনেভ্যঃ।
অস্মাকম্ অস্তু কেৱলঃ।।"

ভাৱাৰ্থ ঃ হে মনুষ্যবৰ্গ, তোমালোক সকলোৰে এইটোয়েই উচিত কৰ্ম— মোক বাদ দি উপাসনাৰ যোগ্য আন কাকো নামানিবা, মই ভিন্ন দ্বিতীয় ঈশ্বৰ আৰু নাই।

"মন্মনা ভব মদ্ভক্তো মদ্যাজী মাং নমস্কুৰু।
মামেৱৈষ্যসি সত্যং তে প্ৰতিজানে প্ৰিয়োঽসি মে।" — গীতা

"মোত মাত্ৰ সদা দিয়া মন/মোৰ ভক্ত হোৱা সৰ্ব্বক্ষণ/ মোকে পূজা মাত্ৰ মোকে কৰা নমস্কাৰ। কহিলো তোমাত সত্যবাণী/ পাইবা তুমি মোক মহামানী/ যিহেতু পৰম সুহৃদ সখি আমাৰ।।"

— নাম-ঘোষা ◆◆

(পুনৰ্মুদ্ৰিত)

ৰসময়ী মাগোহো ভকতি

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

দশৰথ নন্দন ৰামচন্দ্ৰক বুজাইছে নে অন্য অৰ্থৰ দ্যোতনা কৰিছে। কাৰণ এটা সগুণ ৰূপৰ আশ্ৰয় অবিহনে হৃদয়ত ধ্যান কৰাটো সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ লোকৰ বাবে সম্ভৱপৰ হৈ নুঠে। আকৌ ইয়াৰ দ্বাৰা দশৰথ ৰামচন্দ্ৰৰ কথা কোৱা বুলি ধৰি ল'লেও দেখা যায় যে মহাপুৰুষজনাৰ হাতত দৈৱকী নন্দন কৃষ্ণৰ ৰূপ বিভিন্ন স্থানত যিমান বিস্তৃত, মনোহাৰী আৰু পৰিপূৰ্ণভাৱে অংকিত হোৱা দেখা যায় দশৰথ নন্দন ৰামচন্দ্ৰৰ ৰূপ তেনেদৰে অংকিত হোৱা দেখা নাযায়। অৱশ্যে এই কথা ক'ব পৰা যায় যে মহাপুৰুষজনাৰ প্ৰৱৰ্তিত ধৰ্মত ৰাম, কৃষ্ণ, হৰি, নাৰায়ণ আদি শব্দ সমাৰ্থবোধ বা অভিন্ন আৰু এইবোৰৰ দ্বাৰা নিৰ্গুণ ব্ৰহ্ম, চৈতন্য ঈশ্বৰকে ব্যঞ্জিত কৰা হয়। তেতিয়াও অৱশ্যে মনত প্ৰশ্ন উদয় হোৱাৰ অৱকাশ নোহোৱা নহয়। নিৰ্গুণ ব্ৰহ্মৰ ৰূপ হৃদয়ত ধাৰণ কৰাৰ উপায় কি? কাৰণ—

"অব্যক্ত ঈশ্বৰ হৰি কিমতে পূজিবা তাঙ্ক
ব্যাপকত কিবা বিসৰ্জন।
এতাৱন্ত মূৰ্তি শূন্য কেনমতে চিন্তিবাহা
ৰাম বুলি শুদ্ধ কৰা মন।।"

— নাম-ঘোষা

ইয়াত ৰাম শব্দ উচ্চাৰণৰ যোগেদি চিত্ত শুদ্ধ কৰিবলৈহে কোৱা হৈছে, যিহেতু অব্যক্ত ঈশ্বৰ মন বুদ্ধি আদি ইন্দ্ৰিয়ৰ অগোচৰ।

কীৰ্ত্তনৰ উপৰিউক্ত ঘোষাটিৰ পৰা মনত উদয় হোৱা অন্য এক প্ৰশ্ন হ'ল মুকুতি প্ৰসঙ্গ। ঘোষাটিত কোৱা হৈছে যে হৃদয়ত ৰাম-ৰূপ ধ্যান-ধাৰণ কৰিলে ভক্তই লাভ কৰে মুকুতিৰ সোৱাদ। এইখিনিতে কোৱা ভাল হ'ব যে নাম-ধৰ্মত ভকতিৰ সৈতে মুকুতিৰ ধেনু-দুগ্ধ ন্যায় সম্বন্ধ। ভকতি বিৰিখৰ সুস্বাদু ফল হ'ল মুকুতি। বৈদিক যুগত ঋষি-মুনিসকলে যাগ-যজ্ঞৰ দ্বাৰা দেৱ-দেৱতাক পূজা অৰ্চনা কৰিছিল সুখ-সমৃদ্ধিৰ বাবে, স্বৰ্গসুখ লাভৰ বাবে। ঔপনিষদ যুগত যোগীসকলে ধ্যান কৰিছিল ব্ৰহ্মত্ব প্ৰাপ্তিৰ বাবে আৰু তাৰ পৰৱৰ্তী কালত অৰ্থাৎ পুৰাণ-ভাৰতৰ যুগত ভক্তই ভক্তি কৰিছিল মুক্তি বা মোক্ষ লাভৰ বাবে।

"হৰি ভকতি পায় পৰম মুকুতি।
দিবে মাত্ৰ পাৰে আনো দেৱতা ভুকুতি।।"

—কীৰ্ত্তন, কৃষ্ণ লীলামালা

মুক্তি মানে সংসাৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্তি। পাৰ্থিৱ দুখ-যন্ত্ৰণা, শোক-তাপ নিকাৰৰ পৰা মুক্তি। সংসাৰখন দুঃখময়। ইয়াত জীৱসমূহে কৃতকৰ্ম ফল অনুসৰি অশেষ দুখ-কষ্ট ভুগিবলগীয়া হয়। ভাল-বেয়া সকলো কৰ্মৰে ফল মানুহে ভোগ কৰিবই লাগিব। কৰ্মফল ভোগ সম্পূৰ্ণ নোহোৱালৈকে মানুহে বিভিন্ন যোনিত জন্মগ্ৰহণ কৰি পৃথিৱীলৈ আহিয়ে থাকিব লাগিব। এয়ে হ'ল সংসাৰ বন্ধন। তাৰ পৰা কাৰো নিস্তাৰ নাই।

"স্থাৱৰ জংগম যত কীট পশু পতঙ্গত
জনমিলো কত নাহি সীমা।
চতুৰাশী নৰকত পাইলো দুখ নানা মত
নজানিয়া তোমাৰ মহিমা।।"

— মাধৱদেৱৰ বৰগীত

কৃতকৰ্মৰ ফলভোগৰ সমাপ্তি নঘটা পৰ্যন্ত জীৱৰ মুক্তি নাই অৰ্থাৎ জন্মৰ অন্ত নাই আৰু মায়াময় জগতত প্ৰৱেশ কৰাৰ লগে লগে জ্ঞানচক্ষু অজ্ঞান অন্ধকাৰৰ আৱৰণেৰে আবৃত্ত হোৱাৰ ফলত মানুহে বাৰে বাৰে জীৱন পথত উজুটি খাই বিষয়-বাসনাৰ অন্ধকূপত পৰি নিস্তাৰ নাপাই কক্‌বকাই থাকিবলগীয়া হয়। সেই কাৰণে ভাৰতীয় দৰ্শনে উচ্চৈস্বৰে গাই উঠিছিল—

"ওম্ অসতো মা সৎগময়
তমসো মা জ্যোতিৰ্গময়
মৃত্যুৰ্মা অমৃতং গময়।।"

সংসাৰ বন্ধনৰ পৰা জীৱই পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ একমাত্ৰ উপায় হ'ল মুক্তি অৰ্থাৎ জীৱৰ পৃথিৱীলৈ অহা-যোৱাৰ পথটো বন্ধ কৰা। ভক্তিমাৰ্গ মতে এই পথ ৰুদ্ধ কৰাৰ একমাত্ৰ উপায় হ'ল ভক্তি। ভক্তিত উপজে মুক্তি। ভক্তি বোলোতে ভগৱন্ত ঈশ্বৰৰ প্ৰতি জীৱৰ গভীৰ অনুৰাগ, শ্ৰদ্ধা, নিষ্ঠা আদিকে বুজোৱা হৈছে। শাণ্ডিল্য মুনিয়েও ভক্তিৰ সংজ্ঞা নিৰূপণ কৰিছে— "সা ভক্তি পৰানুৰক্তিৰীশ্বৰে" বুলি অৰ্থাৎ ঈশ্বৰৰ প্ৰতি গভীৰ অনুৰাগেই হ'ল ভক্তি। এই ভক্তি সিদ্ধ হ'লে ভক্তই লাভ কৰে মুক্তি বা মুকুতি। এইকথা মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ নানা ৰচনাত প্ৰকাশ পাইছে। পাষণ্ড-মৰ্দ্দনত কোৱো হৈছে—

"ৰাম নাম যিটো সততে গাৱে।
সেহিসে হাততে মুকুতিক পাৱে।।
....
ঘোৰ সংসাৰত মুখ্য আযুধি।
হেন হৰি নাম এৰি বিবুধি।।
লভিবে মুকুতি কেন উপায়।
মিছাতে পণ্ডিত ফুৰে বোলাই।।

সেইদৰে—

"কলিযুগে ইটো মহা উপায়।
হৰিাম লৈলে মুকুতিক পায়।।"

— দৈৱকীৰ পুত্ৰ আনয়ন

তাৰাৰ বৰগীতবোৰতো প্ৰকটিত হৈছে মুকুতিৰ বৈশিষ্ট্য—

"জয় জয় যাদৱ জলনিধিজাধৱ ধাতা
শ্ৰুতমাত্ৰাখিলত্ৰাতা, স্মৰণে কৰয় সিদ্ধি
দীনদয়ানিধি, ভকত মুকুতি পদদাতা।
....
বোলহু ৰাম নামেসে মুকুতি নিদানা।
....
বচনে বুলি ৰাম ধৰম অৰথ কাম
মুকুতি সুখ সুখে পায়।
....

যাহে ভকতি তাহে মুকুতি ভকতে এ তত্ত্ব জানা।

যৈছে বণিক চিন্তামণিক জানি গুণ বখানা।।

মুকুতিক শীৰ্ষ আসনত ৰাখি কৰা গুৰুজনাৰ এনেকুৱা বৰ্ণনাৰ উদাহৰণ আৰু বহুত দিব পৰা যায়। বাহুল্যৰ ভয়ত এইক্ষেত্ৰত আৰু আগ নাবাঢ়িলো। সি যি নহওক, মুকুতিৰ বিষয়ে ক'বলৈ গৈ ইমানবোৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰাৰ এক কাৰণ আছে। ওপৰৰ বৰ্ণনাবোৰৰ পৰা এই কথা স্পষ্ট হৈ পৰে যে হৰিনাম ল'লে ভক্তই মুকুতি লাভ কৰে অৰ্থাৎ ঈশ্বৰে ভকতক মুকুতি প্ৰদান কৰে আৰু মুকুতিয়ে হ'ল সংসাৰ তৰণৰ উত্তম উপায়। কিন্তু দেখা যায় যে ভকতিলব্ধ, ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত, উচ্চপদ এই মুকুতিকো ভক্তই কিন্তু আদৰি নলয়, তুচ্ছ জ্ঞানহে কৰে। মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ অমৰকীৰ্তি কীৰ্তন-ঘোষাখনৰ দৰে তাৰাৰ প্ৰিয় শিষ্য মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ অক্ষয় কীৰ্তি হ'ল— নাম-ঘোষা নামৰ অমূল্য গ্ৰন্থখনি। হৰি ভকতিৰ প্ৰশান্ত সমুদ্ৰত আকণ্ঠ নিমৰ্জ্জিত হৈ স্নান-পান কৰি ভক্তিৰসেৰে ওপচাই তোলা মহাপুৰুষযগৰাকীৰ হৃদয় সৰোবৰৰ পৰা পাৰ ভাঙি ওলাই অহা ভকতিৰ মন্দাকিনী ধাৰা শান্ত সমাহিতভাৱে প্ৰৱাহিত হৈ আছে এই নাম-ঘোষাৰ মাজেৰে। পাছে হৰিভক্তিৰ গঙ্গা স্বৰূপ এই নাম-ঘোষাখনি আৰম্ভ কৰা হ'ল মুকুতিক উপেক্ষা কৰা এটি ঘোষাৰেহে।

"মুক্তিতো নিস্পৃহ যিটো সেহি ভকতক নমো
ৰসময়ী মাগোহো ভকতি।
সমস্ত মস্তক মণি নিজ ভকতৰ বশ্য
ভজো হেন দেৱ যদুপতি।।"

এই ঘোষাটি বিষ্ণুপুৰী সন্ন্যাসীৰ ভক্তি-ৰত্নাৱলীৰ পৰা লোৱা হৈছে। ইয়াত মুক্তিত নিস্পৃহ জনকহে নমস্কাৰ কৰা হৈছে আৰু ৰসময়ী ভকতি মগা হৈছে। ওপৰৰ বৰ্ণনাসমূহত পাই অহা হ'ল যে ভক্তই ঈশ্বৰক ভক্তি কৰিলে মুক্তি লাভ কৰে অৰ্থাৎ ঈশ্বৰে ভক্তিত সন্তুষ্ট হৈ ভক্তক মুকুতি প্ৰদান কৰে। এতিয়া আকৌ পোৱা গ'ল যে ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত মুকুতিত ভকতসকল তুষ্ট নহয়, তেওঁলোকক লাগে ভকতিহে, ৰসময়ী ভকতি। অৰ্থাৎ ভকতৰ দৃষ্টিত ভকতি মুকুতিতকৈ শ্ৰেষ্ঠ। মুকুতি পাঁচ প্ৰকাৰৰ বুলি কোৱা হয়। সেই কেইবিধ হ'ল ক্ৰমে— সালোক্য, সামীপ্য, সাযুজ্য, সাৰূপ্য আৰু লীন বা নিৰ্বাণ। সালোক্য হ'ল একে লোক বা স্থনতে বসবাস কৰিব পৰা অৱস্থা অৰ্থাৎ এইবিধ মুক্তিৰ ফলত জীৱই ঈশ্বৰৰ সৈতে একেলগে বাস কৰাৰ ক্ষমতা লাভ কৰে। সামীপ্য মুক্তিৰ ফলত ভক্তই ঈশ্বৰৰ নৈকট্য

(১২ পৃষ্ঠাত চাওক)

মই কোন, মোৰ পৰিচয় কি?

প্ৰবীণ বৰবৰা

মোক যদি কোনো লোকে তোমাৰ পৰিচয় কি বুলি সুধে, তেতিয়া মই মোৰ নাম, পিতা-মাতাৰ নাম আৰু মই বাস কৰা গাঁও, জিলা আদিৰে মোৰ পৰিচয় দিম। আৰু যদি তোমাৰ নিজৰূপ কি বুলি সুধে, তেতিয়া মই এজন মানুহ বুলি ক'ম।

সেই একে প্ৰশ্নকে এজন ভকত বা সাধুৱে শাস্ত্ৰৰ মাৰ্গে আধ্যাত্মিকত যদি সুধে, তেতিয়া মই তেওঁক কি বুলি পৰিচয় দিম? কাৰণ—

"অনিত্য শৰীৰ ইটো শাশ্বত নহয়।।
মই যদি নেৰো দেহে এৰিবেক মোক।
এৰাৱন্তক এৰি লাভ নাহি কিছু শোক।।"

— ভাগৱত, ৫৯২০

"যিটো শৰীৰৰ অৰ্থে কৰে কৰ্ম্ম নানা।
প্ৰাণ গৈলে শৱ হৈৱ তাহাক নাজানা।।
ইষ্ট মিত্ৰ কুটুম্ব বান্ধৱ যত জন।
অশুচি বুলিয়া নকৰিব দৰশন।।
কাষ্ঠ যেন থাকিবেক মাটিত পৰিয়া।
হেন দেহ আপোনাৰ বোলা কি বুলিয়া।।"

— ভাগৱত, ৩৮১১

"আজি মৃত্যু হৌক নুহি শতেক অন্তৰে।
অৱশ্যে মৰণ আছে সৱে জগতৰে।।"

— ভাগৱত, ১০৬৭৮

শাস্ত্ৰৰ বিচাৰমতে মই মোৰ মানুহ ৰূপৰ শৰীৰটোক লৈ দিয়া পৰিচয় মোৰ প্ৰকৃত পৰিচয় নহয়। কিয়নো মোৰ এই মানুহ ৰূপৰ শৰীৰটো শাশ্বত নহয়। অশাশ্বত মানে এই আছে, এই নাই। অৰ্থাৎ আজি আছে, কাইলৈ হয়তো নাথাকিবও পাৰে। দেহৰ নিশ্চয়তা নাই, দেহ ক্ষণভঙ্গুৰ। কাৰ ক'ত কেতিয়া নিশ্বাস বন্ধ হয় কোনেও নাজানে। আজি নহ'লেও কাইলৈ, কাইলৈ নহ'লেও অতি বেছি এশ বছৰ। এদিন শৰীৰৰ পতন হ'ব, সুনিশ্চিত। মৃত্যুৰ ইচ্ছা নাথাকিলে মৃত্যুৱে কাকো ক্ষমা নকৰে। তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ, কবিৰাজ-চিকিৎসা, ধন-দৌলত, পুত্ৰ-ভাৰ্যা আদি একোৱে মৃত্যুক বাধা দি ৰাখিব নোৱাৰে। সকলো অনৰ্থ হৈ পৰে। জীয়াই থকা সময়খিনিতহে মিছা হাবাথুৰি, মিছা হাৰাশাস্তি, মিছা ধন-জন, মিছা অভিমান। কাৰণ মই মোৰ সুন্দৰ শৰীৰে ল'ব শ্মশানত স্থান। গতিকে অস্থায়ী শৰীৰটোক মই বুলি দিয়া পৰিচয় শুদ্ধ নহয়। মোৰ পিত-মাতা আৰু আজোককাসকলেও মোৰ দৰে এদিন পৰিচয় দিছিল। সেই ঘৰ, সেই মাটি-বাৰী আজিও আছে। তেওঁলোক কিন্তু আজি নাই। তেওঁলোকৰ বাবে এই পৰিচয় অৰ্থশূন্য হ'ল।

মইও এদিন মৰিম। মই বহুদিন জীয়াই থাকিম বুলি হেপাহেৰে সাজি লোৱা ঘৰটোৰ পৰা মোৰ শৰীৰটো অশুচি বুলি টানি-আজুৰি বাহিৰ কৰি দিব। মোৰ মোৰ বুলি সাৱতি ধৰি থকা ইষ্ট-মিত্ৰসকলে মোৰ শৰীৰটো বাৰীৰ এচুকলৈ নি জুইত জ্বলাই দিব বা গাঁতত পুতি থ'ব। সেইদিনা মই আৰু মই হৈ নাথাকো। মই জুইত ছাঁই হৈ যাম, মাটিত মিলি যাম। খন্তেকতে মোৰ গা আৰু ছাঁ পৃথিৱীৰ বুকুত শূন্য হৈ যাব। মই হয়তো বেৰত আঁৰি থোৱা এখন প্ৰতিচ্ছবি হ'ম। মই মোৰ কৰি দপ্‌পদনি মাৰি ফুৰা মানুহটো সিমানৰে। গতিকে শৰীৰটোক মই ভাবি দিয়া পৰিচয় যুক্তিহীন।

তেন্তে শৰীৰটো কি? কি পদাৰ্থৰে গঠিত আৰু কেনেকৈ স্ৰজন হয়।

"বীজচয় হন্তে যেন হোৱে তৰুচয়।
বীজতে লুকায় পুনু কেহো নমনয়।।
এহিমতে বিষ্ণুমায়া বশে প্ৰাণীচয়।
পঞ্চভুতে হন্তে হুয়া তান্তে যায় লয়।।"

—ভাগৱত, ৬২২১

"স্বভাৱে দেহৰ ধৰ্ম্ম মৰি উপজয়।
উপাধিত থাকি দেখি স্বৰূপ নোহয়।।"

— গীতা, ৭১

"দেহাৰেসে ধৰ্ম্ম ইটো জনম মৰণ।
দেহাতেসে হন্তে হোৱৈ দেহ উৎপন্ন।।"

— ভাগৱত, ১৮৫২৪

দেহ পঞ্চভূতেৰে গঠিত এটা আকাৰ। জীৱজগতে মাটিৰপৰা আহাৰ আহৰণ কৰে। আহাৰত পঞ্চভূত আহে। পঞ্চভূত হ'ল মাটি, পানী, জুই, বায়ু আৰু আকাশ। এই পঞ্চভূত মিলি জীৱৰ দেহ গঠন হয়।

গছে মাটিৰপৰা আহাৰ আহৰণ কৰে। আহাৰত পঞ্চভূত আছে। পঞ্চভূতৰপৰা গছত গুটি বা বীজ হয়। গুটিত সঞ্চিত হৈ থকা পঞ্চভূতৰপৰা পুনৰ এজোপা গছ হয়। গছে আহাৰ মাটিৰপৰা আহৰণ কৰে, গতিকে গছ মৰাৰ পাছত মাটিত মিলি যায়।

হাঁহৰ কণীত জুলীয়া পদাৰ্থ থাকে। এই জুলীয়া পদাৰ্থ পঞ্চভূতৰ দ্বাৰা গঠিত। হাঁহে মাটিত হোৱা আহাৰ গ্ৰহণ কৰে। আহাৰত পঞ্চভূত আহি কণীত সঞ্চিত হয়। গতিকে কণীত থকা পঞ্চভূতৰপৰা পূৰ্বত নথকা এজনী পৰিপূৰ্ণ হাঁহ কণীৰপৰা জন্ম লয়।

আমি মাটিত হোৱা আহাৰ গ্ৰহণ কৰোঁ। আহাৰত পঞ্চভূত আহে। আহাৰৰপৰা ৰস— তেজ— মাংস— অস্থি — মেদ— মজ্জা— শেষত ৰেতস্ৰ বা ধাতু হয়। এই বীৰ্য বা ৰেতস্ৰত পঞ্চভূত থাকে। গতিকে পুৰুষ + প্ৰকৃতিৰ সংযোগত বীৰ্যত থকা পঞ্চাভূতৰপৰা পূৰ্বত নথকা এটা মানুহৰ দেহ, দেহৰপৰা স্ৰজন হয়। মৰিলে পঞ্চভূতীয় দেহ পুনৰ পঞ্চভূতত মিলি যায়।

এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল, পঞ্চভূত জড় পদাৰ্থ। এই জড় পঞ্চভূতৰপৰা হাত-ভৰি, চকু-মুখ, মাত-কথাৰে ভৰা এটা দেহ আপোনা-আপুনি কেনেকৈ স্ৰজন হয়?

"সৃষ্টি স্থিতি অন্ত কৰন্ত ধৰন্ত
যিটো ব্ৰহ্মা আদি নাম।।
জীৱৰ হৃদিত থাকি প্ৰতিনিত
এতেকে নেদেখে কেৱ।।
একান্ত ভকতে দেখয় সততে
নমো হেন কৃষ্ণদেৱ।।"

— ভাগৱত, ৭০৩২

"যদি স্বৰূপত তাৱা ঈশ্বৰ নাজানে।
স্ৰজন পালন সংহাৰণ কৰে কোন জনে।।"

— গীতা, ২১৬১

"ব্ৰহ্ম সূতে ব্ৰহ্মক যে কহয় সাক্ষাত।
যদি ব্ৰহ্ম নাহি প্ৰাণী কাত হন্তে জাত।।"

— গীতা, ১৮২৫

স্ৰজন, পালন আৰু সংহাৰণৰ গৰাকী ঈশ্বৰ। জড় পঞ্চভূতৰপৰা হোৱা এটা দেহ, ঈশ্বৰৰ অবিহনে আপুনি স্ৰজন হ'ব নোৱাৰে। যিহেতু আমি জানো জড় পদাৰ্থ আপুনি লৰচৰ হ'ব নোৱাৰে। এটা পৰি থকা শিল আনৰ হেঁচা প্ৰয়োগ নহ'লে এঠাই পৰা আন ঠাইলৈ আপুনি যাব নোৱাৰে। মাটিৰ কলহ এটা কুমাৰৰ অবিহনে আপুনি নিৰ্মাণ নহয়। ঠিক তেনেদৰে ঈশ্বৰৰ অবিহনে দেহৰপৰা দেহ স্ৰজন আপুনি নহয়। অৰ্থাৎ দেহত ঈশ্বৰ আছে—

"যিহেতু চৈতন্যপূৰ্ণ পৰমাত্মা ৰূপে হৰি
হৃদয়ত আছন্ত প্ৰকাশি।

(১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

ভকত আৰু ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰ (এটি পৰ্যালোচনা)

বোধেশ্বৰ চুতীয়া

আহাৰ, বস্ত্ৰ আৰু বাসস্থান— এই তিনিবিধ মানুহৰ মৌলিক প্ৰয়োজনীয় বস্তু। আদিম যুগত মানুহে জীয়াই থাকিবলৈ গছৰ ফল-মূল, জীৱ-জন্তুৰ কেঁচা মাছ-মাংস আদি খাইছিল। ৰ'দ, বতাহ, বৰষুণ আৰু হিংসুক জীৱজন্তুৰপৰা ৰক্ষা পাবলৈ আশ্ৰয় লৈছিল গছৰ ধোন্দ-খুৰুং, পৰ্বত-পাহাৰৰ গুহা-গহ্বৰত। সেইদৰে জাৰ-জহৰপৰা ৰক্ষা পাবলৈ গছৰ ছাল-বাকলি, জন্তুৰ ছাল আদি গাত মেৰিয়াই লৈ বস্ত্ৰৰ অভাৱ পূৰণ কৰিছিল। কালক্ৰমত জুই আৰু লোৰ ব্যৱহাৰ শিকি খেতি কৰিবলৈ লোৱাৰ লগতে একে ঠাইতে দলবদ্ধভাৱে স্থায়ী গৃহ সাজি পৰিয়াল পাতি থাকিবলৈ ল'লে। এইদৰেই হয়তো সৃষ্টি হৈছিল সমাজ-গাঁও-নগৰৰ। বিকাশ ঘটিছিল মানৱ সভ্যতাৰ।

বৰ্তমান আধুনিক যুগৰ বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ আকাশলঙঘা উন্নতিয়ে আহাৰ, বস্ত্ৰ আৰু বাসস্থানৰ মৌলিক প্ৰয়োজনখিনি পূৰণ কৰাতেই ক্ষান্ত থকা নাই। নিত্য-নতুন অত্যাধুনিক বিলাসী সামগ্ৰীৰ আৱিষ্কাৰে মানৱ সভ্যতাক কল্পনাতীতভাৱে আগবঢ়াই লৈ গৈছে।

ভাষা-সাহিত্য, ধৰ্ম-সংস্কৃতিৰ উত্তৰণেই হ'ল কোনো এটা জাতিৰ সভ্যতাৰ মাপ-কাঠি। সাংস্কৃতি অবিহনে সেই জাতি অস্তিত্বহীন। বস্ত্ৰ ব্যৱহাৰৰ হ'ল, কোনো এটা জাতিৰ ধৰ্ম-সংস্কৃতি আৰু সভ্যতা নিৰূপনৰ অপৰিহাৰ্য উপাদান। সাম্প্ৰতিক কালত বস্ত্ৰৰ ন ন আৱিস্কাৰে মানুহৰ মৌলিক প্ৰয়োজন পূৰণ কৰাতকৈও বহু যোজন আগুৱাই লৈ গৈছে।

ভোগবাদী তথা বিলাসী জীৱন-যাপনৰ অনুশীলনে কম-বেছি পৰিমাণে সকলোৰে সাজ-পোছাকৰ পৰিৱৰ্তন ঘটাইছে। বস্ত্ৰ পৰিধানৰ কোৱাল বতাহে, নগৰ-চহৰ, গাঁও-ভূঁই আৰু পাহাৰ-ভৈয়ামৰ জাতি-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সকলোকে কোৱাই গৈছে। চহা-খেতিয়কে ধৰি ভকত-বৈষ্ণৱ সকলো যেন বস্ত্ৰ পৰিধান প্ৰতিযোগিতাৰপৰা বাদ পৰি থকা নাই। বস্ত্ৰ পৰিধান বিষয়টিলৈও ভকত-বৈষ্ণৱ, ডেকা-বুঢ়াৰ মাজত অনেক অৰিয়া-অৰি লাগি নানা উৎশৃঙ্খল হোৱাৰ বাবে সমাজৰ মূল ঐক্য-শান্তি আৰু প্ৰগতিত বাধা জন্মিছে।

এই লেখাত 'ভকত আৰু ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰ' পৰিধান সম্পৰ্কে কিছু আঁত ধৰিব বিচৰা হৈছে। ভকতৰ বস্ত্ৰ পৰিধান সম্পৰ্কে নানা ভকতৰ নানা সমাজ, পন্থৰ নানান মত। কিছু সংখ্যক ভকতৰ মতে চুৰিয়া, চেলেং আৰু গামোচাখনৰ সৈতে 'ত্ৰি-বস্ত্ৰ' পৰিধান কৰিব লাগে। আন কিছু ভকতৰ মতে চুৰিয়া, চেলেং আৰু গামোচাখনৰ লগতে গেঞ্জি (বনিয়ন)টোৰ সৈতে চাৰি-বস্ত্ৰ পিন্ধিব লাগে। আকৌ আন একশ্ৰেণী ভকতে তল পেণ্টৰ সৈতে মুঠ পাঁচবিধ বস্ত্ৰ পিন্ধিব লাগে বুলি মত প্ৰকাশ কৰে।

কথা হ'ল— কাৰ কথা কোনে শুনিব? কাৰ কথা মতে কোনে কেইপদ বস্ত্ৰ পৰিধান কৰিব? প্ৰকৃততে এজন ভকতে কেইপদ বস্ত্ৰ পৰিধান কৰিব? প্ৰকৃততে এজন ভকতে কেইপদ বস্ত্ৰ আৰু কি কি বস্ত্ৰ পিন্ধিব লাগে, তাৰ সঠিক সমিধান দিয়ে কোনে?

সেইদৰে— মাহ-প্ৰসাদৰ শৰাই সজাওঁতে চাউল-মাহ কেইমুঠিকৈ দিব লাগে, ক'ল কেইটা, থুৰিওৱা তামোল কেইখন আৰু কেনেকৈ দিব লাগে, নাৰিকল আৰু পায়স দিব লাগে নে নালাগে, প্ৰসাদৰ ওপৰত দিয়া ভক্তি আৰু বিশ্বাসৰ আৱৰণ 'চেওঁপাত'খিলাত কেইটা ফুটা দিব লাগে? ইত্যাদি সৰু-সুৰা বিষয়লৈ ভকত-বৈষ্ণৱসকলৰ মাজত বিতৰ্ক সূত্ৰপাত হয়। ইয়াৰ সমিধান ইতিমধ্যে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙঘৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত প্ৰসঙ্গ-প্ৰণালীত দিয়া হৈছে।

এই প্ৰবন্ধত ভকত আৰু ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰ' সম্পৰ্কে কিছু কথা আলোচনা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। ভুল-ত্ৰুটিৰ বিচাৰ, অনুকৰণ কৰা নকৰাৰ দায়িত্ব বাপ-বান্ধৱ, ভকত-বৈষ্ণৱ তথা সুধী সমাজলৈ থাকিল।

প্ৰথমে 'ভকত'ৰ বিষয়ে কিছু আলোচনা কৰা হওক। কোনবিধ লোককনো ভকত বোলে? ভকত শব্দৰ পৰমাৰ্থিক অৰ্থনো কি?

'ভ...ক....ত' তিনিটা বৰ্ণযুক্ত পৰমাৰ্থিক অৰ্থ অন্তৰ্নিহিত এটি নিৰ্মল আৰু শুনিবলৈ শুৱলা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ শব্দ। ভকত বুলিলে আমাৰ মনলৈ সাধাৰণতে শুভ্ৰ চুৰিয়া, চেলেং, গামোচা আৰু কাজিব বা পাঞ্জাবী পৰিহিত এজন ব্যক্তিৰ কথা মনলৈ আহে। এই নিবন্ধত অৱশ্যে মাঙ্গলিক কৰ্ম যেনে নাম-প্ৰসঙ্গ, কীৰ্তন, ভাগৱত, নাম-ঘোষা আদি শ্ৰৱণ-কীৰ্তন কাৰ্য সম্পাদন কৰা ক্ষেত্ৰত এজন ভকতে পৰিধান কৰা বস্ত্ৰ সম্পৰ্কেহে আলোচনা কৰিবলৈ লোৱা হৈছে। ভকত শব্দৰ 'ভ' অক্ষই ভক্তি, 'অক্ষ'ই কথা আৰু 'ত' অক্ষই তত্ত্ব বুজায়। অৰ্থাৎ ভক্তিৰ তত্ত্ব-কথা জনা লোককেভকত বোলে।

পঞ্চৰাত্ৰ তন্ত্ৰৰ আধাৰত প্ৰয়াত তীৰ্থনাথ গোস্বামী (ধলৰ সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ দেৱে 'বৈষ্ণৱমালা' পুথিত ভকত শব্দৰ অৰ্থ তলত দিয়া ধৰণে বৰ্ণনা কৰিছে—

"ভ শব্দে ভগৱন্ত ভৱ বিমোচন।
ভজন ভক্তিতে পূৰ্ণ হোৱন্ত সিজন।।
ক শব্দে কৃষ্ণপাদ ভজি পৱিত্ৰ পৰম।
আত্মাকো মানন্ত কৃষ্ণ সমস্তত সম।।
ত শব্দে তৰণৰ উপায় শৰণ।
হৃদয় পদ্মত ধৰে কৃষ্ণৰ চৰণ।।
এহি তিনি পদ মিলি ভকত হোৱয়।
সেইজন মহাশুদ্ধ জানিবা নিশ্চয়।।"

(১৫ পৃষ্ঠাত চাওক)

মণিকাঞ্চন

ùÒòÔßÂÌþ

//অষ্টাদশবছৰঃপঞ্চম সংখ্যা Ð &»±ý±éÂÏ Ð মে' 2013 Ð 564 ú,Â]±s //

শঙ্কৰদেৱ আৰু শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ বিষয়ক চিন্তা-চৰ্চা

শঙ্কৰদেৱ আৰু শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বিষয়ে কিছু চিন্তা-চৰ্চা সততে কৰা দেখা গৈছে। এনে হোৱাতো স্বাভাৱিক আৰু হোৱা উচিত। প্ৰবৃত্তিয়ে এনে চিন্তা কৰিবলৈ মানুহক প্ৰেৰিত কৰে। প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়েই সত্ব, ৰজ আৰু তম— এই তিনি গুণৰ অধীন। এনে চিন্তাবোৰ প্ৰকৃতিৰ সত্ব, ৰজ আৰু তম গুণৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ প্ৰতিফলন ঘটে। সেই কাৰণেই চিন্তাশৈলীৰ কিছুমান গঠনমূলক, কিছুমান আক্ৰোশমূলক আৰু কিছুমান অমূলক। সত্বগুণী লোকে সাত্বিকভাৱেৰে, ৰজগুণীলোকে ৰাজসিকভাৱেৰে আৰু তমগুণী লোকসকলে তামসিকভাৱেৰে চিন্তা-চৰ্চা কৰে। গতিকে চিন্তা-চৰ্চাবোৰ তিনি প্ৰকাৰৰ হয়। গঠনমূলক আৰু সৃষ্টিশীল চিন্তা-চৰ্চাবোৰ আদৰণীয়। শঙ্কৰদেৱৰ জীৱনকালতো এনে ধৰণৰ চিন্তা-চৰ্চা হৈছিল। এনে চিন্তা-চৰ্চাৰ বাবেই কেতিয়াবা শঙ্কৰদেৱ ৰাজচৰাত বিচাৰৰ বাবেও থিয় হ'ব লগা হৈছিল। এতিয়া শঙ্কৰদেৱৰ অৱৰ্তমানত বহুজনে শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘকে এনেবোৰ চিন্তাৰ আৱৰ্তলৈ অনা পৰিলক্ষিত হৈছে। ইয়াত উদ্বিগ্ন হ'ব লগা বিশেষ নাই। কিন্তু পৰিশোধনৰ বাবে চকু আৰু কাণ মুকলিকৈ ৰখা উচিত। গঠনমূলক আৰু সৃষ্টিশীল চিন্তাই সবল কৰি তোলাত সহায়ক হ'ব পাৰে।

এই ক্ষেত্ৰত লক্ষণীয় কথাটো হ'ল শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰৱৰ্তিত ধৰ্মই (দৰ্শন) হ'ল শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ প্ৰাণ। মূল কথাটো বাদ দিলে অন্য কথাবোৰ প্ৰাণহীনৰ দৰে হয়। এটা সৰু উদাহৰণ দিছোঁ— এটা বৰগীত মূলত এটা স্তুতি বা প্ৰাৰ্থনা গীত। ইয়াৰ মূল ভাৱটো ভক্তি নিবেদন। বৰগীতে প্ৰথমে ধৰ্মক পৰিচিত কৰে। কিন্তু এটা কবিতা হিচাপে বৰগীত সাহিত্যৰ লেখত পৰে আৰু বাদ্য সঙ্গত কৰি সুৰাৰোপিত কৰি পৰিৱেশন কৰিলে সঙ্গীতৰ ৰূপ লয়।

কিছু শঙ্কৰ প্ৰেমীয়ে বৰগীতক সাহিত্য আৰু সঙ্গীত হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে বা কৰিব লাগে বুলি কয়। কিন্তু বৰগীতটোৰ দ্বাৰা শঙ্কৰদেৱে ক'বলৈ যোৱা কথাটো বা দিবলৈ যোৱা বাণীটোৰ বিষয়ে সম্যক জ্ঞান নথকাৰ বাবে শঙ্কৰদেৱৰ বিষয়ে চিন্তা-চৰ্চা কৰোতে মূল কথাটোক এৰি কেৱল সাহিত্য বা সংস্কৃতিৰ দিশটোত অধিক গুৰুত্ব দিয়ে। এইসকল লোকে বৰগীতৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰা প্ৰয়োজন। এইটো কথা সকলোৱে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে শঙ্কৰদেৱে যি দৃষ্টিভঙ্গী আৰু মানসিকতাৰে বৰগীতৰ সৃষ্টি কৰিছিল তাৰ বিষয়বস্তুক জানি লোৱা উচিত। শঙ্কৰী সংস্কৃতিত শঙ্কৰদেৱৰ ভক্তি ধাৰাটো প্ৰধান উপাদান। ভক্তিধৰ্মটোহে ইয়াৰ মূল ভেটি। সেই কাৰণে শঙ্কৰদেৱৰ কথা চিন্তা কৰোতে মূল ভেটিটোৰ কথা সততে মনত ৰাখিব লাগে।

শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰৱৰ্তিত ধৰ্ম তেতিয়াও এশ শতাংশই গ্ৰহণ কৰা নাছিল আৰু এতিয়াও কৰা নাই। কিন্তু তেওঁৰ সৃষ্ট সাহিত্য, গীত, নাট, নৃত্য আদিক মূল্যায়ন কৰি সাংস্কৃতিক উপাদান হিচাপে সকলো শ্ৰেণীলোকে গ্ৰহণ কৰিছে। ধৰ্মটো গ্ৰহণ কৰা বা নকৰাটো নিজস্ব কথা। সংস্কৃতিৰ অঙ্গ হিচাপে গীত বা নৃত্য এটা সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত পৰিৱেশন কৰিব পাৰে কিন্তু ঈশ্বৰক উদ্দেশ্যি কৰা নাম-প্ৰসঙ্গ এভাগ দেৱ-দেৱীৰ আগত পৰিৱেশন কৰিবলৈ কোনোবা সঙ্ঘৰ ভকতে ইচ্ছা নকৰিলে বেয়া পাব নালাগে। এই ক্ষেত্ৰত ভকতজন গোড়া বুলি কোৱাৰ যুক্তি নাই। দেৱ-দেৱীৰ স্থানত দেৱ-দেৱীৰ বন্দনা কৰাই যুগুত। খোৱা-বোৱাৰ ক্ষেত্ৰতো তেনে কিছু মন্তব্য শুনা যায়। যেনেকৈ গো-মাংস কিছু লোকে খায় আৰু কিছুয়ে নাখায়। নোখোৱাসকলক গোড়া বুলি কোৱাও যুক্তি নাই বা সকলোৱে খাব লাগে বুলি কোৱাৰো যুক্তি নেদেখো। ই নিজৰ নিজৰ ৰীতি-নীতি বিশ্বাস আৰু মনৰ কথা।

প্ৰসঙ্গক্ৰমে শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘও সমালোচনাৰ আৱৰ্তলৈ আহিছে। সমালোচকসকলে জানি লোৱা ভাল যে শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰৱৰ্তিত ভক্তিধৰ্মৰ ভিত্তিতে গঠন হৈছে। গতিকে ভক্তিধৰ্মটো মূল হিচাপে থাকিবই। শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ গঠনৰ পটভূমি যিয়েই নহওক, মূল কাৰণ হ'ল গুৰু বাক্য পালন।

মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল জীৱৰ তৰণৰ হেতু। মহাপুৰুষৰ সান্নিধ্যলৈ লোকসৰ গৈছিল তৰণৰ উপায় বিচাৰি। শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰয়াণৰ পাছত গুৰুভাৰ পৰিল মাধৱদেৱৰ ওপৰতে। কাললৈ মাধৱদেৱে উপযুক্ত উত্তৰাধিকাৰী নোপোৱাত চিন্তিত হৈ ভকতসকলক উদ্দেশ্যি সংগঠিত হ'বলৈ ক'লে—

"এক প্ৰীতি হুয়োক সমস্ত বাপুসৰে।
কৃষ্ণক ভকতিক দুয়োকো পাইবা তেৰে।।" — গুৰু চৰিত

এই গুৰুবাক্যৰ আঁত ধৰি এটা সময়ত মহাপুৰুষীয়া আদৰ্শৰ অনুগামী ভকতসকল একত্ৰিত হোৱাৰ পৰিকল্পনা কৰিলে। তাৰেই ফলশ্ৰুতিত একত্ৰিত হোৱা শঙ্কৰানুৰাগীসকলৰ সমষ্টিয়েই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ। শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ এটা 'ব্ৰেণ্ডনেম' নহয়। ই কৃষ্ণভক্তি লাভ কৰিবৰ অভিলাষে এক প্ৰীতি হোৱা ভকতসকলৰ সমষ্টিহে। গতিকে সঙ্ঘৰ মূল পথ বা উদ্দেশ্যটো কৃষ্ণ ভক্তিক লাভ কৰি কৃতাৰ্থ হোৱাটোহে। শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ মুখ্য কাম হ'ল ভক্তি ধৰ্ম প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ আৰু অন্য সমস্ত সাংগঠনিক, জনহিতকৰ, বিদ্যায়তনিক কামবোৰ গৌণ।

সমালোচকসকলে শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘক এই মূল পথটো পৰিহাৰ কৰিবলৈ কোৱাটো উচিত নহয়। শঙ্কৰদেৱক সকলোৱে বিশ্ব দৰবাৰলৈ (এইটো ক'ত অৱস্থিত?) নিবলৈ পৰা সকলে ব্যৱস্থা হাতত ল'ব লাগে। শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘক বৌদ্ধিক লোকৰ হিচাপ বিচাৰি থকাতকৈ বৌদ্ধিক মহলে নিজা প্ৰচেষ্টা ল'ব পাৰে। আমি বুজি নাপাওঁ অসমত ইমান শঙ্কৰ প্ৰেমী বৌদ্ধিক থাকোতে গুৱাহাটিত 'ৰবীন্দ্ৰ ভৱন' এটা বহু দিনৰ আগতে নিৰ্মাণ হ'ল, কিন্তু 'শঙ্কৰদেৱ ভৱন' এটা নহ'ল কিয়? শঙ্কৰদেৱক বিশ্বদৰবাৰলৈ নিয়াৰ বাবে দেৰিকৈ হ'লেও শঙ্কৰদেৱ কলাক্ষেত্ৰ নামৰ এটা প্ৰতিষ্ঠান হ'ল। এই প্ৰতিষ্ঠানৰ যোগেদিও শঙ্কৰদেৱক বিশ্বদৰবাৰলৈ নিয়াৰ পদক্ষেপ ল'ব পাৰে।

প্ৰকৃততে বিশ্বৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ বিশেষ একক (Uniqueness) সৃষ্টি দেখুৱাব পাৰিব লাগে। এনেকুৱা সামৰ্থ থাকিলে বিশ্বৰ কাষলৈ দৌৰিব নালাগে, বৰঞ্চ বিশ্বহে ওচৰচাপি আহে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল ভাল প্ৰতিষ্ঠানলৈ শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ যায়, কাৰণ সেই প্ৰতিষ্ঠানৰ ভাল শিক্ষা দিব পৰা ব্যৱস্থা আছে। কথাবোৰ তেনেকুৱাই। শঙ্কৰদেৱৰ আদৰ্শৰ দ্বাৰা যদি আমি তেনে বিশেষ কিবা দেখুৱাব পাৰো, তেন্তে নিশ্চয় শঙ্কৰদেৱ সমগ্ৰ বিশ্বৰ আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হ'ব।

শঙ্কৰদেৱৰ আদৰ্শক বিশ্বত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ লগতে অসমৰ সকলো শ্ৰেণী লোকক (পৰ্বত-ভৈয়াম, জাতি, জনজাতি, উপজাতি) শঙ্কৰদেৱৰ আদৰ্শৰ ভাগ বিলাব পৰাতোহে প্ৰথম কাম। তাৰ বাবে সকলো চিন্তাশীল লোকেই কাম কৰি যোৱা উচিত। কেৱল শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘকে জগৰীয়া কৰাৰ মানসিকতাটো ৰুগ্ন ভাৱৰ পৰিচায়ক।

শঙ্কৰদেৱক জানিবলৈ-জানিবলৈ, বুজিবলৈ-বুজাবলৈ হ'লে শঙ্কৰদেৱৰ বিষয়ে উচিত অধ্যয়ন, উচিত প্ৰশিক্ষণ, উচিত অনুশীলন আৰু উচিত পৰিৱেশন হ'ব লাগিব। নহ'লে (যাৰ যেন মতি কৰে বেদক ব্যাখ্যান) অন্ধৰ হস্তী দৰ্শন কৰাৰ দৰে হ'ব।

আমি আশা কৰো শঙ্কৰদেৱে যি দৃষ্টিভঙ্গী আৰু মানসিকতাৰে নব্য-ভক্তি আন্দোলনৰ গুৰি ধৰি প্ৰেম অমৃতৰ নদী বোৱাই সকলো শ্ৰেণী লোকক একগোট কৰি এখন বহল সমাজ নিৰ্মাণ কৰিছিল, সেই অমৃতৰ ধাৰাটো অকণো কলুষিত নোহোৱাকৈ প্ৰতি জন্মৰপৰা নতুন প্ৰজন্মলৈ প্ৰৱাহিত হৈ থাকক, সময়ৰ লগত খোজ মিলাই ইয়াৰ উত্তৰণ (বিজ্ঞানসন্মত বিশ্লেষণ) হওক যাতে সকলোৰে বাবে গ্ৰহণযোগ্য হয়।■■

ÂÓÕ±¿ñßÂ±]] ßÂÙ÷ ।।ৰজনীকান্ত দত্ত।।

শ্ৰমিক দিৱসৰ প্ৰতিশ্ৰুতি

জীৱন জীৱিকাৰ মূল সম্পদ হ'ল শ্ৰম। এই কথা হয়তো বহুতে মানি ল'বলৈ টান পাব। বিশেষভাৱে, আজিৰ পটভূমিত বিলাসী জীৱনৰ সম্ভোগেৰে জীৱন জীয়া পৃথিৱীৰ দেৱতাসকলৰ বাবে এই সত্য কেতিয়াও স্বীকাৰ্য নহয়। কাৰণ শ্ৰমিকৰ লগতহে শ্ৰমৰ পোনপটীয়া সম্পৰ্ক। শ্ৰম আৰু ঘামৰ সম্পৰ্ক এৰাব নোৱাৰা। সভ্যতাৰ দীঘলীয়া বাটৰ প্ৰথম কেকুৰিটোৰ পৰাই খাটি খোৱা মাটিৰ মানুহে শ্ৰমৰ লগত সংগ্ৰাম লগ্ন জীৱন অতিবাহিত কৰি আহিছে। এই অবিৰত যুদ্ধ শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ লগত মালিক পক্ষৰ যুদ্ধ। শ্ৰম কিনোতাসকলে মুনাফা লুট কৰে। তেওঁলোকৰ মনৰ মাজত কস্মিন কালেও খাটি খোৱা লোকসকলৰ কথাই ভুমুকি নামাৰে। সেইসকল তলত পৰি থকা শ্ৰম বিক্ৰেতাৰ মৰ্যদাৰ ভাৱনাও তেওঁলোকৰ মনত উদয় নহয়। তেওঁলোকে মাত্ৰ বিচাৰে সেই শ্ৰেণীটোৰ ঘামৰ বিনিময়ত অধিক উৎপাদন, অধিক মুনাফা। এয়া যেন সেইসকলৰ ধৰ্ম। শ্ৰমৰ প্ৰতি আমিবোৰৰ উদাসীন হোৱাৰ বাবে পৃথিৱীত অসমতাই বিৰাজ কৰিছে। শ্ৰম আৰু শ্ৰমিকক অকণমানো মৰ্যদাকৰ আসনত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব নোখোজাৰ বাবে আজি আমাৰ সমাজত পক্ষাঘাত ৰোগে আক্ৰমণ কৰিছে।

দুটামান উদাহৰণ দিলে এই কথা প্ৰতীয়মান হ'ব যে আজিৰ সমাজত শ্ৰমিকসকলক বিশেষভাৱে মৰ্যদা প্ৰদান কৰা হোৱা নাই। অসমৰ পটভূমিতে আমি যদি লক্ষ্য কৰো যে আমাৰ দেশত চাহ উদ্যোগ হ'ল এটি বৃহত্তম উদ্যোগ। এই উদ্যোগৰ লগত পোনপটীয়াকৈ সম্পৰ্ক থকা শ্ৰমিক শ্ৰেণীটোও প্ৰকৃতপক্ষে অসমৰ এক বৃহৎ জন সমষ্টি। সত্তৰ লাখৰো ওপৰ চাহ শ্ৰমিকে অসমৰ চাহ বাগানসমূহত অহৰহ শ্ৰমদান কৰি আহিছে। অসমৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ প্ৰায় এক তৃতীয়াংশই এই চাহ শ্ৰমিক। অথচ তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ বিনিময়ত গঢ় লৈ উঠা এনে এটা উদ্যোগৰ মালিক পক্ষই তেওঁলোকক যথোচিত সামাজিক মৰ্যদা দিছে বুলি ক'ব পৰা নাযায়। বৰঞ্চ কণা হাঁহক পতান ধান দি প্ৰকৃত সমস্যাৰ পৰা বহু নিলগত অৱস্থান গ্ৰহণ কৰাহে দেখা যায়। অন্যহাতেদি আমি যদি লক্ষ্য কৰো দেখা পাম যে আমাৰ দেশৰ শতকৰা সত্তৰ ভাগ মানুহেই কৃষিজীৱী আৰু কৃষি উদ্যোগৰ শ্ৰমৰ লগত জড়িত। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যৰ কথা এই কৃষি শ্ৰমিকসকলেও আমাৰ দেশত আজি সামাজিকভাৱেই হওক অৰ্থনৈতিকভাৱেই হওক ন্যায় প্ৰাপ্তিৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে।

বৰ্তমান সময়ত বিজ্ঞানৰ অগ্ৰগতিৰ ফলত নিতৌ ন ন উদ্যোগ গঢ় লৈ উঠিছে আৰু সেই উদ্যোগসমূহতো হাজাৰ হাজাৰ শ্ৰমিকে মেহনতি কৰি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ অৰিহণা যোগাই আহিছে। কিন্তু একেই কথা— সেইসকল মেহনতি জনতাৰ কথা সহৃদয়তাৰে চিন্তা কৰা উদ্যোগপতিৰ সংখ্যা কিন্তু আঙুলি মূৰত লিখিব পৰা বিধৰহে।

দেশখনৰ আৰ্থ-সামাজিক প্ৰগতিৰ স্বাৰ্থত বিভিন্ন আন্তঃগাঁঠনিৰ কামত হাজাৰ হাজাৰ শ্ৰমিকে দিনে-ৰাতিয়ে খাটিছে— কিন্তু দেখা যায় যে তেওঁলোকৰ অৱস্থাৰ উত্তৰণ ঘটা নাই। বৰঞ্চ সেই শ্ৰমিক শ্ৰেণীটোৱে এমুঠি খাই জীৱন-নিৰ্বাহ কৰাটো কষ্টসাধ্য হৈ পৰিছে।

আজি আমাৰ সমাজত শ্ৰমক মৰ্যদা প্ৰদান কৰা লোকৰ সংখ্যা ক্ৰমগতিত হ্ৰাস পাই আহিছে। "যাৰ জহত সাত সেন্দুৰ তাকে পাতে ভেকুৰা এন্দুৰ"— স্বৰূপ এই ভাৱনা প্ৰকৃততে দেশৰ বাবেই অশুভ। শ্ৰম শ্ৰমেই। ই হয়তু দৈহিকো হ'ব পাৰে নতুবা মানসিকো হ'ব পাৰে। সৰুৱেই হওক বা ডাঙৰেই হওক, চহকীয়েই হওক বা দুখীয়াই হওক, জ্ঞানীয়েই হওক বা মূৰ্খ হওক, ৰজাই হওক বা বাটৰ ভিক্ষাৰীয়েই হওক— শ্ৰম শ্ৰমেই। এই শ্ৰম সকলোৰে জীৱনৰ বাবে অপৰিহাৰ্য। কপালৰ ঘাম মাটিত পেলাই শ্ৰমিকসকলে আৰ্জি দিয়া সম্পদ যদি একশ্ৰেণী দালালৰ ভোগৰ সম্পত্তি হয়, এক শ্ৰেণী শোষকৰ শোষণৰ আহিলা হয়— তেতিয়াহ'লে মানুহৰ সমাজখনক সুন্দৰ আখ্যা দিব পৰা নাযাব। এনে সমাজত প্ৰেমৰ অকণো গন্ধ নাথাকে।

১ মে' আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শ্ৰমিক দিৱসৰ চৰিত্ৰ অৱসৰত আমি এবাৰ জীৱন মুক্তি সপোন দেখা উচিত। আমাৰ মনৰ কঠিয়া তলিত নতুন নতুন মানৱ প্ৰেমৰ বাচকবনীয়া প্ৰেমৰসৰ কঠিয়া সিঁচি জগতখনক ৰসাল, জীপাল কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা উচিত। এই মে' দিৱসে সকলোৰে বাবে কঢ়িয়াই আনক সমতাৰ অনাবিল আনন্দ, প্ৰেম মৈত্ৰীৰ স্মৰণীয় সুষমা— মানৱতাৰ অতীন্দ্ৰিয় পৱিত্ৰতা।

পৱিত্ৰ শ্ৰমিক দিৱসৰ পৱিত্ৰ চিন্তা তৰঙ্গই (৫ পৃষ্ঠাত চাওক)

[illegible]

(৪ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

সাধাৰণজন জীৱনৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ৰাষ্ট্ৰপতিলৈকে সম্ভাৱনাৰ ৰসত ৰসাল কৰি তোলক।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাৰ আদৰ্শই আছিল সমত্ব বুদ্ধিৰ আদৰ্শ। "ব্ৰাহ্মণৰ চাণ্ডালৰ নিবিচাৰি কুল। দাতাত চোৰত যেন দৃষ্টি একতুল।।" এনে সমত্ব ভাৱনাৰে জীৱন আৰু জীৱিকাক একাকাৰ কৰিব নোৱাৰিলে— ১মে'ৰ চিন্তাই আমাৰ হৃদয় ৰাজ্যত খলক তুলিব নোৱাৰে। হৃদয় জিনিব নোৱাৰিলে প্ৰেমৰ ৰাজ্য সৃষ্টি হ'ব নোৱাৰে।

ছাত্ৰসকলে সংকল্প গ্ৰহণ কৰক, সকলো জনাৰ, সকলো বুজাৰ— নতুন পৃথিৱী দৃষ্টি কৰাৰ নতুন সংকল্প লওক। ডেকাসকলে তাড়ণাৰ প্ৰবল প্ৰেৰণাৰে এই শ্ৰমিক দিৱসতে জাতীয় জীৱনত নৱন্যাসৰ নতুন ঢলেৰে প্লাৱিত কৰাৰ ভাৱনা গ্ৰহণ কৰক। আই-বাপ সকলেও এবাৰ গুৰুজনাৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ কঠিন পণটোৰ ফালে ঘূৰি চাওক। কৰ্ম প্ৰেৰণাৰে তাক নতুন ৰূপেৰে আলোকিত কৰাৰ কথা এবাৰ ভাৱক। শঙ্কৰে দিয়া বিশুদ্ধ ধৰমত কেৱল ঐশী সাধনাই নাই— ইয়াৰ মাজত লুকাই আছে জগতখনকে আপোন কৰিব পৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি।■■

নাম-ঘোষাত নামৰ মহিমা

ডাঃ হেমন্ত কুমাৰ হাজৰিকা

'শঙ্কৰ মাধৱ ভৈলা অৱতাৰ। গুপ্ত হৰি নামধৰ্ম কৰিলা প্ৰচাৰ।। এতিয়া আলোচ্য বিষয় হৈছে, মহাপুৰুষ দুজনাই মত্যলোকত কোনটো গুপ্ত হৰি নাম-ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল? যিটো নাম সৃষ্টিৰ আদিতে ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আৰু মহেশ্বৰে স্মৰণ-ভজন কৰিছিল, সেই একেটা নামকে কবীৰ, নানক, শঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱ আদি মহাপুৰুষসকলেও স্মৰণ-ভজন বা ভক্তি কৰিছিল। তাৰাসৰে ভক্তসকলকো সেই 'অব্যক্তনাম' বা 'একনাম'ৰ ক্ৰিয়াত্মক জ্ঞান কৰাইছিল। প্ৰকৃততে ভকত, বৈষ্ণৱসব ব্ৰহ্মজ্ঞানী আছিল কাৰণে ব্ৰহ্মত্ব লাভ কৰিব পাৰিছিল।

এই মোৰ কলিযুগত পৰমব্ৰহ্ম পৰমেশ্বৰৰ সত্যনাম বা গুপ্ত হৰিনামটোৱেই হৈছ একমাত্ৰ ৰক্ষাৰ কবচ। যিটো নামৰ দ্বাৰা সৃষ্টি, স্থিতি আৰু প্ৰলয় হ'ব লাগিছে, সেইটো নামৰ ওপৰতহে আমাৰ বিভিন্ন ভাষাৰ, বিভিন্ন ধৰ্ম-গ্ৰন্থসমূহত বেছি গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে। কিয়নো পৰমব্ৰহ্ম পৰমেশ্বৰৰ নামটোৱেই হৈছে ধৰ্মৰ মূল বীজ আৰু বিভিন্ন ধৰ্মৰ ধৰ্মগ্ৰন্থসমূহত ঈশ্বৰৰ নাম বেলেগ বেলেগ হ'লেও মূলতঃ এজন ঈশ্বৰকে কেন্দ্ৰ কৰি নানা ধৰ্মৰ সৃষ্টি হৈছে। যিদৰে ফুলৰ মালাধাৰত বেলেগ বেলেগ নামৰ বিভিন্ন ৰঙৰ ফুল থাকিলেও মূলতঃ সূতা ডোলহে থাকে, ঠিক সেইদৰে ভগৱানো এজন আৰু তেওঁৰ সত্য (পৱিত্ৰ) নামো এটাই। সেই নামটোক শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱে 'গুপ্ত হৰিনাম', একনাম বা নিজনাম বুলি কৈছে, যীশুখ্ৰীষ্টই Holy Name, Golden Name আৰু Secret Name বুলি কৈছে, হজৰত মহম্মদে কৈছে 'পাক' (পৱিত্ৰ) নাম, শিৱই কৈছে 'মহামন্ত্ৰ', ৰামে কৈছে 'পাৱন' (পৱিত্ৰ) নাম, ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই কৈছে 'অব্যক্ত নাম'। সেই অব্যক্তনাম বা একনামটো আমাৰ এই অপৱিত্ৰ মুখখনৰে ব্যক্ত কৰিব পৰা নহয়। সেইটো নাম কেৱল পৰাবাণীৰ দ্বাৰাইহে উচ্চাৰণ হয়। পৰাবাণী অখণ্ড, পৰাবাণীৰ আদিও নাই আৰু অন্তও নাই। পৰাবাণী কোনো উচ্চাৰণ নকৰাকৈ নিজে নিজে সম্পন্ন হৈ থাকে। প্ৰকৃততে পৰাবাণীৰ দ্বাৰাইহে স্মৰণ-ভজন বা ভক্তি কৰা হয়। কৃষ্ণোপনিষদত কৈছে— কৃষ্ণোব্ৰহ্মৈব শাশ্বতম (১২) কৃষ্ণ হৈছে শাশ্বত ব্ৰহ্ম। 'কৃষ্ণ ভৈলা অনুকূল বায়ু', নাম-ঘোষা, ৬২৬।। "হেন নাম আছে কাছে/গাৱে গাৱে মুখ আছে/ তথাপিতো পৰৈ যাতনাত।।"— ভাগৱত।

গুৰুজনাই প্ৰচাৰ কৰা গুপ্ত হৰি নাম বা একনামটোৰ জ্ঞান লুপ্ত হোৱাৰ কাৰণে দেশত আজি চাৰিওফালে জুই জ্বলিব লাগিছে। সেয়েহে মাধৱদেৱে কৈছে— "নিগম নিগূঢ় হৰিৰ নাম/ নলৈয়া মন কৰ কোন কাম।।" ৭২৬।। অৰ্থাৎ হে মন, তই নিগম শাস্ত্ৰসমূহৰ গুপ্ত ৰহস্যৰ যিটো ঈশ্বৰৰ নাম, তাক নলৈ কি কাম কৰিছ? আমাৰ কীৰ্তন, নাম-ঘাষা, গীতা, ভাগৱত, পুৰাণ আদিত একমাত্ৰৰ গুণানুকীৰ্তনহে কৰিছে। সেই অব্যক্ত বা একনামটো আছে আমাৰ হিয়াৰ মাজত থকা নামৰ ভৰালত। সেয়েহে নাম-ঘোষাত কৈছে— "হিয়াৰ মাজে নামৰ ভাণ্ডাৰ মুখে বাজ হয়।।" আকৌ কৈছে—

"হৰিনামে যত পাপ সংহৰিতে পাৰে।
ততেক পাতকী পাপ কৰিতে নপাৰে।।"৫১৮

আমাৰ হিয়াৰ মাজত থকা পৰমাত্মাৰ নামটো লোৱা মাত্ৰকে মানুহৰ যিমানবোৰ পাপ ধ্বংস হয়, মহা মহা পাপীয়েও সিমানবোৰ পাপ কৰিব নোৱাৰে বুলি কৈছে। "শুদ্ধে বা অশুদ্ধে একনাম বোলে বা শুনে বা মনে স্মৰে/ অপৰাধহীন পুৰুষক সদ্যে তাৰে।।"—নাম-ঘোষা।।

পুনৰ কৈছে যে "নাৰায়ণ হেন ইটো 'শব্দ' আছয় মুখে/ পশৱৰ্তী বচন আছয়/ তথাপি অদ্ভুত কিনো ঘোৰ নৰকত মজি/ মলমতি মনুষ্য মৰয়।।"৪১।। অৰ্থাৎ নাৰায়ণ নামৰ দৰে যিটো শব্দ সকলো মানুহৰে মুখত বশহৈ আছে, সেই শব্দৰূপী নামক আমি নজনাৰ কাৰণে গুৰুজনো আচৰিত হৈছে আৰু কৈছে যে ঘোৰ নৰকত মজি এই পাপী মানুহবোৰ মৰিব লাগিছে।

"In the beginning was the Word,
The word was with God,
And the word was God."

অৰ্থাৎ— সৃষ্টিৰ আদিতে এটা শব্দ আছিল, সেই শব্দটো ভগৱানৰ লগত আছিল আৰু সেই শব্দটোৱেই হৈছে ভগৱান। গুৰু নানকদেৱেও কৈছে—

"শব্দহি ধৰতি শব্দহি আকাশ
শব্দহি 'শব্দ' ভয়ো প্ৰকাশ।
সগলি সৃষ্টি শব্দকে পাছে
নানক শব্দ ঘটাঘট আছে।।"

সন্ত কবীৰ দাসে কৈছে—

"তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ সব ঝুট হে, মত ভৰমো কোই সংসাৰ।
'সাৰ শব্দ' জানে বিনা, কোই ন উতৰসী পাৰ।।"

পুনৰ কৈছে যে—

"কোটি নাম সংসাৰ মে তাতে মুক্তি ন হোয়।
আদি নাম জো গুপ্ত জপ, বুঝে বিৰলা কোয়।।"

অৰ্থাৎ— এই সংসাৰত কোটি কোটি গুণবাছক নাম আছে, সেই প্ৰগতি নামবোৰ ল'লে মানুহৰ মুক্তি নহয়। ভগৱানৰ যিটো আদিনাম বা একনামৰ গুপ্ত জপ (১৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

মাধৱদেৱৰ 'অৰ্জুন-ভঞ্জন' নাটকৰ ৰস বিচাৰ

হিমাদ্ৰী নাথ

মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ দৰে মাধৱদেৱো আছিল বহুমুখী প্ৰতিভাসম্পন্ন মহাপুৰুষ। নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ ক্ষেত্ৰত শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰধান সহায়ক আছিল মাধৱদেৱ। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱেও বৈষ্ণৱধৰ্ম প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি শঙ্কৰদেৱে দেখুৱাই যোৱা পথকে অনুসৰণ কৰি নাট ৰচনাত হাত দিছিল। অঙ্কীয়া নাটসমূহ যিহেতু ভক্তিৰস প্ৰধান সেয়ে নাট্যকাৰৰ 'অৰ্জুন-ভঞ্জন' নাটতো ভক্তিৰসকে প্ৰধান্য দিয়া হৈছে। অৰ্থাৎ নাটখনিত ভক্তিৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰতীকৰ যোগেদি দৃশ্যমান হৈছে।

'অৰ্জুন-ভঞ্জন' মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ অসামান্য প্ৰতিভাৰ এক উজ্জ্বল নিদৰ্শন। ভাগৱতপুৰাণৰ দশম স্কন্ধ, হৰিবংশৰ তেষষ্ঠিতম অধ্যায় আৰু বিল্বমঙ্গল বা লীলাশুকৰ কৃষ্ণ কৰ্ণামৃতৰ শ্লোকৰ আধাৰত এই নাটৰ কাহিনীভাগ ৰচিত হৈছে।

'অৰ্জুন-ভঞ্জন' নাটৰ ৰস বিচাৰ ঃ নাটখনিত বিবিধ ৰসৰ সমাৱেশ ঘটিছে। ইয়াৰ ভিতৰত বাৎসল্য, হাস্য আৰু বিস্ময় বা অদ্ভুত ৰসৰ বিচিত্ৰ প্ৰকাশে নাটখনিক এক অপূৰ্ব সৌন্দৰ্যৰ সৃষ্টি কৰিছে আৰু ভক্তিৰসৰ মধুৰ সমাৱেশ ঘটিছে। চৰিত্ৰসমূহৰ কাৰ্য-কলাপৰ মাজেৰে বাৎসল্য, হাস্য আৰু বিস্ময় অথবা অদ্ভুত ৰসৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। যদিও এই আটাইবোৰেই অৱশেষত ভক্তিৰসৰ নিৰ্মল সাগৰত নিমজ্জিত হৈছে।

নাটখনিৰ আৰম্ভণিতে— যশোদাই "ওহি চণ্ড বালক পয়োধৰ নাপায়া অব ছোড়ৱ নাহি। ইহাক তনপান কৰায়ে পঠাএঁ।"— বুলি কোলাত তুলি স্তনপান কৰাইছে। অৰ্থাৎ শিশু কৃষ্ণই মাক যশোদাক দধি মথন কৰি থকা কাৰ্যত বাধা দি গাখীৰ খাবলৈ ইচ্ছা কৰিছে। মাকেও পুত্ৰ স্নেহত কাষতে উমলি থকা পুত্ৰৰ গুণ গাই গাই দধি মথিছে। কৃষ্ণই গাখীৰ খাবলৈ ইচ্ছা কৰাত মাকে তেওঁক গাখীৰ খুৱাইছে। ইয়াতে পুত্ৰৰ প্ৰতি থকা যশোদাৰ চিৰন্তন মাতৃ ৰূপ প্ৰকাশিত হৈছে। পুত্ৰৰ প্ৰতি থকা মাতৃৰ মধুৰতম স্নেহে নাটখনিত বাৎসল্য ৰসৰ সৃষ্টি কৰিছে।

মাতৃ যশোদাই কৃষ্ণক স্তনপান কৰাই থকা অৱস্থাতে ইফালে আখাত তুলি থোৱা গাখীৰ উতলি পৰিব ধৰা বুলি এগৰাকী গোপীয়ে যশোদাক জনালে। যশোদাই গাখীৰ নমাবলৈ বুলি কৃষ্ণক কোলাৰপৰা নমাব খোজে কিন্তু কৃষ্ণই মাকক এৰি নিদিয়ে। মাকে খঙতে কৃষ্ণক কোলাৰপৰা নমাই মাটিত নমাই থৈ গাখীৰ নমাবলৈ যায়। তাকে দেখি কৃষ্ণৰ সাধাৰণ মানৱ শিশুৰ দৰে খং উঠিল। কৃষ্ণই খঙতে মথনি দণ্ড ভাঙি লৱনু খাই উদ্ভণ্ডালি কৰাত যশোদাই তেওঁক জৰীৰে উৰলত টানি বান্ধি থ'লে। সেই সময়তে ৰোহিণী প্ৰমুখ্যে গোৱালীসকলে কৃষ্ণক তেনেদৰে বান্ধি নথ'বলৈ যশোদাক কাতৰ অনুৰোধ কৰে। গোপীসকলে কৃষ্ণক তেনেদৰে বন্ধা দেখি শোকত ভাগি পৰিছে আৰু যশোদাক তেওঁলোকে কৈছে— "হে মাই যশোদা, তোহাৰি ঐচন দাৰুণ হৃদয়, ওহি মাণিক পুতলী শ্ৰীকৃষ্ণ সব গোকুলক জীৱ প্ৰাণ, তোহাৰি নিজ বালক, আহেক কোন অপৰাধে অতয়ে ৰাগে গৰুক পাগে উদৰে কৈচন বন্ধন কৰহ।" ৰোহিণীয়েও কৃষ্ণক গৰুৰ পঘাৰে বন্ধা দেখি দুখ প্ৰকাশ কৰিছে আৰু যশোদাক উদ্দেশ্যি কৈছে— "তোহাৰি ঐচন কঠিন হৃদয় ভেলি।" অৰ্থাৎ ৰোহিণীৰ মানত "কৃষ্ণ আপুন পুত্ৰ বলাইতো শতগুণ অধিক।" এনেদৰে কৃষ্ণৰ প্ৰতি থকা মাতৃসকলৰ স্নেহত বাৎসল্য ৰসৰ সুমধুৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। কিন্তু অৱশেষত সেই বাৎসল্য ৰসেই ভক্তিৰসলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে।

'অৰ্জুন-ভঞ্জন' নাটখনিত বিস্ময় ৰসৰ মাজেদি কৃষ্ণৰ শিশুলীলাত প্ৰকাশ পাইছে। শাপগ্ৰস্ত কুবেৰৰ দুই পুত্ৰক বন্ধনমুক্ত কৰাৰ মানসেৰে কৃষ্ণই মাকে বান্ধি থোৱা উৰলৰ সৈতে চুঁচৰি গছজোপাৰ মাজেৰে পাৰ হ'বলৈ চেষ্টা কৰিলে। কৃষ্ণই আঁঠুকাঢ়ি 'কংকাল ফান্দিয়ে' টান দিওঁতে দুই বৃক্ষ উভালি পৰিল। গছজোপাৰপৰা দুই দেৱতাই দিব্যৰূপ ধাৰণ কৰি "জয় জয় কৃষ্ণ বোলি দণ্ডৱতে বাৰম্বাৰ পৰনাম" কৰি হাতযোৰ কৰি নম্ৰভাৱে কৃষ্ণক স্তুতি কৰিলে আৰু কৃষ্ণৰ আদেশ মতে নিজ স্থানলৈ গমন কৰিলে। অৰ্থাৎ শ্ৰীকৃষ্ণৰ স্পৰ্শত নলকুবেৰ আৰু মণিগ্ৰীৱই মুক্তি লাভ কৰিছে। ইয়াৰ উপৰি সকলোৰে মনত পৰম বিস্ময়ৰ ভাব উদয় হৈছে এনেদৰে— "আহে গোৱালসৱ! ওহিক অদ্ভুত! বাত নাহি, বৃষ্টি নাহি। নিৰ্ঘাতব্ৰজপাত নাহি! হস্তিসবক নিৰ্ঘাত দোষ নাহি। অতয়ে কালক বৃক্ষ কৈছন উভৰি পড়ল?" (অৰ্জুন-ভঞ্জন' নাট)।

এই নাটখনিত সূত্ৰধাৰে গোপসকলৰ মনত এনে বিস্ময় অদ্ভুত আশ্চৰ্যজনক কথাৰে চিন্তাৰ উদ্ৰেক কৰিছে— "গোৱালসকলে পৰম অদ্ভুত দেখিয়ে চৌপাশে ফিৰি চিৰি চাৱত, বিস্ময় হয়া অন্যোঅন্যে বোল।" বালক কৃষ্ণৰ এনে কাৰ্যত কেৱল গোপসকলৰ মাজতে নহয়, সৰ্বসাধাৰণ লোকৰ মনতো বিস্ময় ভাবৰ উদ্ৰেক হোৱাটো স্বাভাৱিক। কিয়নো বাত-বৃষ্টি, বজ্ৰপাত একো নোহোৱাকৈ প্ৰকাণ্ড গছজোপা বাগৰি পৰাত আৰু তাৰ মাজতে কৃষ্ণক বান্ধ খাই থকা দেখি সকলোৰে মনত বিস্ময় ভাব জাগ্ৰত হৈছে। আৰু গোৱালসকলৰ মনতো সেই একে ধৰণৰ ভাবৰ সঞ্চাৰ ঘটিছে। নাট্যকাৰে নাটখনিত বালক কৃষ্ণৰ এনে ধৰণৰ কাৰ্যকলাপৰ মাজেদি বিস্ময় আৰু অদ্ভুত ৰসৰ সমাবেশ ঘটাইছে।

নাটখনিৰ সামৰণিত হাস্যৰসৰ স্নিগ্ধ আভাস পোৱা যায়। নাটৰ তৃতীয় তথা অন্তিম স্তৱত নন্দ-যশোদাৰ দাম্পত্য কলহৰ মাজেৰে তেনে হাস্যৰসৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। মূলত নোহোৱা সত্ত্বেও নাট্যকাৰে নন্দ-যশোদাৰ গৃহ কন্দলৰ মাজেৰে আৰু তেওঁলোকৰ গ্ৰাম্য দোষযুক্ত বাক্-বিতণ্ডাৰ মাজেৰে হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰিছে। হৰিবংশত এনে কন্দলৰ মাথোন আভাসহে পোৱা যায়। উভালি পৰা অৰ্জুন গছজোপাৰ মাজতে শিশুকৃষ্ণক উৰলৰ সৈতে পথালিকৈ লাগি ধৰা দেখি নন্দ ৰজাই আথে-বেথে পুত্ৰক কোলাত তুলি ল'লে। মৰমৰ পুত্ৰক যশোদাই তেনেদৰে বান্ধি থৈ শাস্তি দিয়া বুলি জানি তেওঁ যশোদাক নানা ধৰণে তিৰস্কাৰ কৰিব ধৰিলে। মাণিক পুতলী কৃষ্ণক গৰুৰ পঘাৰে বন্ধা কাৰ্যত নন্দই যশোদাক গালি পাৰিছে— "আহে নাগিনী, তোহাক বস্তুৰে নাটল। কোন ছাৰ কলস ভাংগল। হামাৰ ঘৰে দধি দুধ লৱণুকে পুছত? নদী বহাইতে পাৰো। তাহেৰ নিমিতে কৃষ্ণক অতয়ে শাস্তি কয়লি? তোহাক আজু মাৰিয়ে প্ৰাণ লেৰব; (১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় কিছু কথা

কেপ্টেইন হেমেশ্বৰী ভূঞা

স্বাস্থ্য (Health) বুলিলে আমি বিশ্ব স্বাস্থ্য সংস্থা (World Health Organization)ই ১৯৪৮ চনত প্ৰস্তাৱনাত উল্লেখ কৰা আৰু বহুলভাৱে গৃহীত সংজ্ঞা “Health is a state of complete physical, mental and social well being not purely an absence of disease or infimity.” ৰ কথাই ক’ব লাগিব। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত ‘Socially and economically productive life’কো সংযোজিত কৰা হৈছে।

স্বাস্থ্যৰ দৰ্শন (Phylosophy of Life)ঃ

১। স্বাস্থ্য এটা মৌলিক মানৱ অধিকাৰ।

২। স্বাস্থ্য এটা উৎপাদনক্ষম জীৱনৰ আহিলাহে; ই কোনো বৰ্দ্ধিত খৰছ বা স্বাস্থ্যসেৱাৰ ফল নহয়।

৩। স্বাস্থ্য অকল স্বাস্থ্যখণ্ডত সীমাবদ্ধ নহয়।

৪। উন্নতিৰ বাবে স্বাস্থ্য অপৰিহাৰ্য।

৫। জীৱন-ধাৰণৰ গুণগত মানদণ্ডত স্বাস্থ্যই মুখ্য।

৬। স্বাস্থ্য ৰক্ষাত ব্যক্তিগত ৰাজ্যিক আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় দায়বদ্ধতা অন্তৰ্নিহিত।

৭। সুস্বাস্থ্য এটা ডাঙৰ সামাজিক বিনিয়োগ।

৮। স্বাস্থ্য হ’ল সমগ্ৰ পৃথিৱীৰ সামাজিক লক্ষ্য

স্বাস্থ্যৰ পৰিধি (Dimension of Health)ঃ

স্বাস্থ্যৰ পৰিধি বৰ বিশাল। নিম্নল্লিখিত দিশসমূহ স্বাস্থ্যৰ পৰিধিৰ ভিতৰত—

১। শাৰীৰিকঃ শৰীৰৰ প্ৰতিটো কোষ আৰু অঙ্গই ঐক্যতানত কাৰ্যক্ষম।

২। মানসিকঃ ব্যক্তি আৰু পাৰ্থিৱ পৰিৱেশৰ লগত সমতা ৰক্ষা আৰু সহাৱস্থান।

৩। সামাজিকঃ ব্যক্তিৰ সৈতে সমাজৰ আৰু পাৰ্থিৱ জগতৰ ঐক্যতান আৰু একতাবোধ।

৪। আধ্যাত্মিকঃ আধ্যাত্মিকতা যিটোৱে যোগেদি জীৱনৰ অৰ্থ আৰু উদ্দেশ্যৰ উপলব্ধিতা।

৫। আবেগিক অনুভৱ যিটো মানসিক দিশৰ অন্যফাল।

৬। বৃত্তিগতঃ স্বাস্থ্য যেনে বৰ্তি থাকিবৰ বাবে অপৰিহাৰ্য, যিটোৱে ব্যক্তিৰ লক্ষ্য, সক্ষমতা আৰু সীমাবদ্ধতাৰ মাজত সন্তুষ্টি বিৰাজ কৰে।

৭। আৰু অন্যান্যঃ উল্লিখিত দিশসমূহৰ উপৰি অন্য কিছু উপাদান আছে যিয়ে সামাজিক আৰু আৰ্থিকভাৱে উৎপাদনক্ষম কৰাত বৰঙণি যোগায়।

ওপৰত উল্লেখ কৰা সকলোবোৰ পৰিসৰৰ সন্তুলিত সক্ষমতাই হ’ল যোগাত্মক স্বাস্থ্য (Positive Health) সমাজত সমুহীয়াভাৱে ক্ৰিয়া কৰি থকা শক্তিসমূহে যোগাত্মক স্বাস্থ্যত প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে স্বাস্থ্যৰ ওপৰত বহু ব্যাখ্যা আৰু বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়ন নিহিত হৈ আছে আৰু ইয়াৰ পুনৰীক্ষণ আৰু পৰিসৰ দিনক দিনে বৃদ্ধি পাই আছে।

ভাৰতীয় জনসংখ্যাৰ পৰিসংখ্যা অনুসৰি শতকৰা প্ৰায় ৬০ ভাগেই (৫৭%) মাতৃ আৰু শিশু। (ইয়াত ১৫ বছৰৰপৰা ৪৪ বছৰৰ মাতৃসকলক আৰু ১৫ বছৰৰ তলৰ শিশুসকলৰ কথাহে দেখুৱা হৈছে।) এই শিশুসকলেই আমাৰ দেশৰ ভৱিষ্যতৰ ধৰণীস্বৰূপ নাগৰিক। তেওঁলোকৰ প্ৰথম শিক্ষাৰ স্থান হৈছে ঘৰখন আৰু এই ঘৰখনৰ পৰিচলনাৰ দায়িত্ব মাতৃগৰাকীৰ সৰ্বাধিক। সেয়ে মাতৃ আৰু শিশু উভয়ে লগতে পৰিয়ালৰ সকলোৱে সুস্বাস্থ্যৰ অধিকাৰী হোৱাটো একান্ত প্ৰয়োজনীয়। এইখিনিতে এটা কথা উল্লেখ কৰা ভাল হ’ব যে মাতৃ আৰু শিশুসকলক প্ৰাধান্য দিয়া হৈছে ইয়াৰ কাৰণ হ’ল এওঁলোকৰ সংখ্যা বেছি আৰু বিপদসংকুল। উন্নত দেশসমূহৰ শতকৰা ৫০ ভাগ মৃত্যু ঘটে ৭০ বছৰৰ উৰ্দ্ধ ব্যক্তিৰ কিন্তু উন্নতশীল দেশসমূহত এই মৃত্যু ঘটে মাত্ৰ ৫ বছৰৰ ভিতৰৰ শিশু।

আমি শতিকাৰ উন্নয়নৰ লক্ষ্যৰপৰা বহু দূৰৈত অৱস্থান কৰি আছোঁ (Millennium Development Goal)। এই লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি আমাৰ দেশৰ স্বাস্থ্য বিভাগে দেশৰ স্বাস্থ্যনীতি (Health Policy)) আৰু জননীতি (Population Policy) প্ৰস্তুত কৰি দেশৰ সকলো স্তৰৰ স্বাস্থ্যকৰ্মীকে প্ৰশিক্ষণ দি স্বাস্থ্য সেৱা প্ৰদানৰ বাবে প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছে। এই প্ৰচেষ্টাক সাফল্যমণ্ডিত কৰিবৰ কাৰণে বিশাল পৰিমাণৰ অৰ্থৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। আমি সকলোৱে নিজক, পৰিয়ালক আৰু ওচৰ-চুবুৰীয়াক এই চৰকাৰী নীতি-নিয়ম আৰু সেৱাসমূহৰ অংশীদাৰ বুলি গণ্য কৰিব লাগিব তেতিয়াহে আমি আমাৰ লক্ষ্যত উপনীত হ’ব পাৰিম। আমি এই সমূহীয়া দায়বদ্ধতা উপলব্ধি কৰি প্ৰতিজন ব্যক্তিয়েই প্ৰচেষ্টা অব্যাহত ৰাখিব লাগিব আমাৰ পৰিয়ালৰ, সমাজৰ আৰু দেশৰ জনসাধাৰণৰ স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ উদ্দেশ্য। আজি সকলোৱে ভাবিবলৈ বাধ্য হৈছে যে স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষাৰ উন্নতিৰ অবিহনে কোনো দেশে সকলো দিশতে আগুৱাই যাব নোৱাৰে। স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষাৰ উন্নতি হ’লেহে দেশ উন্নতিৰ পথত আগুৱাব পাৰিব। আমি সকলোৱে যদি নিজা দায়বদ্ধতা গ্ৰহণ কৰি পালন কৰাৰ চেষ্টা কৰো নিশ্চয় আমি সুস্বাস্থ্য গৰাকী হ’ব পাৰিম। ভাল অভ্যাস আৰু উন্নত জীৱন-ধাৰণৰ পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰাটো ইয়াৰ বাবে অপৰিহাৰ্য।

আমি যদি সুস্বাস্থ্য আৰু সবল স্বাস্থ্যৰ অধিকাৰী হওঁ, ঘৰৰ প্ৰতিজন ব্যক্তিয়েই যদি সুস্বাস্থ্যৰ গৰাকী হ’ব পাৰো, প্ৰতিখন ঘৰ, প্ৰতিটো পৰিয়াল, প্ৰতিজন ব্যক্তি দেশৰ অমূল্য সম্পদৰূপে পৰিগণিত হ’ব পাৰো। আমি সকলোকে আহ্বান জনাব বিচাৰোঁ যাতে আমি প্ৰতিজনেই দেশৰ স্বাস্থ্যখণ্ডক আমাৰ অৱদান আগবঢ়াব পাৰো। এইক্ষেত্ৰত প্ৰতিজন ব্যক্তি আৰু অনুষ্ঠানৰে দায়বদ্ধতা আছে। সকলোৱে নিজৰ স্থানত থাকি নিজা দায়বদ্ধতা পালন কৰাটো বাঞ্ছনীয়।

স্বাস্থ্য এটা স্থিতাৱস্থা নহয়। আজি সুস্বাস্থ্যৰ গৰাকীজন সদায় একে অৱস্থাত নাথাকিব পাৰে বা ভৱিষ্যতে অসুস্থতাই লগ দিব পাৰে। বাৰ্দ্ধক্য এটা এৰাব নোৱাৰা সমাধান বিহীন সমস্যা। সেয়ে কিছু ক্ষেত্ৰত আমি সহাৱস্থান কৰিব লাগিব।

স্বাস্থ্য কি? স্বাস্থ্যৰ বিভিন্ন দৰ্শন আৰু দিশসমূহৰ লগতে আমাৰ লক্ষ্য আৰু দায়বদ্ধতাৰ বিষয়ে এই সংক্ষিপ্ত লিখনিৰে আমি পাঠক সমাজৰ কাষ চাপিব বিচাৰিছোঁ। পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত ৰোগৰ (Disease) বিষয়ে কিছু কথা কোৱাৰ মানসেৰে সেৱা জনালোঁ।■■

গল্প

আৱৰ্জনা

তিলেশ্বৰ বৰা

“বচনে কেৱল মাত্ৰ হৰিত শৰণ লয়
চিত্তে আন দেৱক ভজয়।
জানিবাহা কদাচিতো সিদ্ধি সিটো নলভয়
হৰি তাৰ সন্তোষ নহয়।।”
— নাম-ঘোষা

আৰতিৰ মুখে নিজ বংশৰ গ্লানিবোৰ শুনি তুলসী হালৈয়ে নিজকে বৰ অক্ষমনীয় দোষত দোষী অনুভৱ কৰিলে। নাম-ঘোষা জোকা স্মৰণ কৰি বিছনাত বাগৰি শুবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

গাঁওখনৰ নাম ঔগুৰি। সৰু সৰু পাহাৰকেইটাৰ পাদদেশ। পামলৈ বুলি আহি নিগাজি হোৱা মানুহ মাত্ৰ কেইঘৰমানহে। বাকীসকল আদিবাসী আৰু জনজাতি। সোমেশ্বৰ মাষ্টৰৰ দেউতাকৰ অশেষ চেষ্টাত এতিয়া গাঁওখন ঠন ধৰি উঠিছে। অসমীয়া ধৰ্ম-সংস্কৃতিয়েও গাঁওখনক মোহিছে। লেখত ল’বলগা গৃহস্থী মাত্ৰ কেইঘৰমানহে। ধন-জনৰ ধনী জগত নাৰায়ণ বৰুৱা, শিয়াল টেঙৰ মাষ্টৰ দীননাথ। দীননাথ নামতহে মাষ্টৰ, শিক্ষাত ডেওনাৰ তলত। প্ৰথমে গাঁওখনত এটা খেলেই আছিল যদিও পিছলৈ এঘাৰদিনীয়া, মাহেকীয়া আৰু নাম-কীৰ্তনীয়া আদি কেবা খেলত বিভক্ত হয়। জগত বৰুৱাৰ কাণ্ড- কাৰখানা দেখি খেল কেবাটা হোৱাৰ বাহিৰে গাঁওবাসীৰ গত্যন্তৰ নাছিল। তথাপি মহাপুৰুষ দুজনাৰ জন্ম তিথি, কৃষ্ণ জন্মাষ্টমী আৰু ৰাস উৎসৱ তিনিওটা খেলে প্ৰথমে একত্ৰিতভাৱে পালন কৰিছিল। কিন্তু জগত নাৰায়ণৰ কু-অভিসন্ধিত ভাগ ভাগ হৈ পৰিব লগা হৈছিল। সুবিধা বুজি বাকী খেলৰ কুৎসা ৰটনা কৰা আৰু শুদ্ধ ভকতসকলক অবান্তৰ প্ৰশ্ন কৰি বিব্ৰত কৰিবলৈ নাপাহৰিছিল। জগতহঁত গাঁওখনৰ বাহিৰলৈ নাযায়। গ’লেও সভা-সমিতিত নবহে, জনাৰ চেষ্টাও নকৰে। সিহঁত নাদৰ ভেকুলী। গাঁওখনত বৰমতা। আচৰিত কথা সিহঁতে খেলো নেৰে, বিসম্বাদো কৰে। কিহৰ মোহ? বুজা বৰ টান। দীন, জগতহঁতে তিথিকেইটাত বৰঙণি দিয়েই হাত-পাত ধুই পেলায়। উৎসৱকেইটিত তিনিওটা খেল একত্ৰিত হোৱাৰ ইচ্ছা থাকিলেও কোনেও ক’বলৈ সাহস নকৰে। কিন্তু হঠাৎ আজি কি শক্তিৰ হেঁচাত তিনিওটা খেলৰ সৰহ লোক মাষ্টৰৰ চোতালত গোট খাইছে।

“বাপসৰ হাতত সময় নাই। জগত মহাজনৰ ইচ্ছাক সন্মান জনাই মৃতাহ অশৌচ এঘাৰ দিনত সকলো মিলি পতাৰ একপ্ৰকাৰ সিদ্ধান্তই কৰা হৈছে।” দীননাথৰ কথা শেষ নৌহওঁতেই আতৈয়ে মাষ্টৰক হাতযোৰ কৰি ক’লে— “সজ হৈছে বাপ, পিছে এইখিনিকে যদি আমি সভা পাতি কৰোঁ, তেন্তে শৃঙ্খলাও ৰ’ব, সময়ো বাচিব আৰু লগতে সভাৰো নিয়ম-নীতি মনা হ’ব। আজি আমাৰ পৰম সৌভাগ্য যে তিনিওটা খেল এখন চোতালতে বহিছোঁ। সকলোকে একেলগে পাই মোৰ বৰ আনন্দ লাগিছে।” এইখিনি কথা কওঁতে আতৈৰ চকুজুৰি সেমেকি উঠিল। মাতটো গদ্গদ্ হ’ল। “কি কোৱাহে আতৈ— মিটিং!! এইবোৰ কৰি কথাৰ মহলা মৰাৰ সময় ক’ত? মুঠ কথা জগতক আমি মনোকষ্ট নিদিওঁ। তাক খালৰপৰা উদ্ধাৰ কৰিমেই। হেৰা ভোলা, তুমিয়ে কোৱাচোন আৰু দেৰি কৰা ভাল হ’ব জানো?” খহতা কপলাখনত বক্ৰৰেখাকেইডাল দেখুৱাই মাষ্টৰ বহিল। “ৰাইজ” সুবিধা পাই সময়ৰ অপব্যৱহাৰ নকৰি ভোলাই কৈ গ’ল— “বৰুৱাদেউক বাধা দিয়া মানে আমি নিজৰ হাতৰ কুঠাৰ ভৰিত মৰা নহ’বনে? ৰাইজৰ সকামত দান-বৰঙণি বৰুৱাই নিদিলে নহয়েচোন। মই কওঁ সেৱাভাগ বাহিৰৰ ভকত নামাতি আমিয়ে কৰি থওঁ। সমস্যা শেষ।” ভোলাৰ কথাত কোনো আচৰিত নহ’ল। সি তেনে ক’বই। সি জগতৰ দাসৰো দাস। সেয়ে তাৰ কথাত কোনেও গুৰুত্ব নিদিলে। লগে লগে সোমেশ্বৰে বিনম্ৰতাৰে ক’লে— “ৰাইজ, আমি মিছাতে সময় নষ্ট নকৰি বাক-বিতণ্ডালৈ নগৈ অশৌচ-পদ্ধতিত থকা নিয়ম মানি কৰিলে ভাল হয়। কোনো মিটিং পতা বা কাৰো পক্ষ লোৱাৰো কথা নাহে।” কথাখিনি কৈ মাষ্টৰে সকলোৰে মুখলৈ চাই সন্মতিৰ আশা কৰিলে। এনেতে জগতে কিবা ক’বলৈ মুখ মেলোঁতেই শিয়ালৰ দৰে চতুৰ দীননাথে তাৰ হাতত ধৰি বহুৱাই দি ক’লে— “ৰাইজ, ইতিমধ্যে এটা অনিয়ম কৰা হৈয়ে গ’ল। সৎকাৰ কৰিব লাগিছিল কেনেকৈ আৰু আমি কৰিলোঁ কেনেকৈ। তেতিয়া কোনেও প্ৰতিবাদ নকৰিলে। এতিয়াও কামভাগ ভোলাই কোৱাৰ দৰে আমাৰ মাজতে কৰোঁ। গঞা ৰাইজ নামাতো। খেল পাতি আছোঁ বুলিয়ে আমাৰ ইচ্ছাক জলাঞ্জলি দিব নোৱাৰোঁ।” পুনৰ ভোলা বৰাই উশাহ নসলোৱাকৈ কৈ গ’ল যে কেনেকৈ সৎমাৰ ল’ৰাৰ বিয়াত মাছে-মঙহে খালে, ৰজনীৰ জীয়েকৰ বিয়াত বিজতৰীয়া নিয়মেৰে বিয়া গাই ছোৱালী নিবলৈ দিলে। সৰুকণে টপৰাই ক’লে— “এয়ে নহয় ৰাইজ, আৰু বহুত ক’বলৈ আছে। পিছে কৈ লাভ নাই। মুঠতে ভোলাই কোৱাৰ দৰে আমাৰ ভিতৰতে সেৱা পাতি মহাজনক উদ্ধাৰ কৰোঁহঁক।” জগতৰ দালাল দুৰ্লভেও দুআষাৰ নোকোৱাকৈ থাকিব নোৱাৰিলে। তাৰ কথা শুনি ৰাইজৰ মাত হৰিল। সি নামঘৰীয়াক বদনাম দিলে। “মহাজনে আইৰ থানৰপৰা মঙ্গল চোৱাই আনি দিয়া ক’লা ছাতি, ক’লা গেঞ্জি লৈ কাক দিলে বুলি ৰাইজলৈ টোঁৱাই বাণ মাৰিলে। তেতিয়া একশৰণভাগ ক’ত থৈছিলা?” বুলি ভেকাহি মাৰিয়ে ক’লে নামঘৰীয়াক

পৰিস্থিতি অধিক বেয়ালৈ যাবলৈ নিদি আতৈয়ে কৰযোৰে ৰাইজলৈ সেৱা জনাই সুৰদি গালে—

“বচনে কেৱলে মাত্ৰ হৰিত শৰণ লয়
চিত্তে আন দেৱক ভজয়।
জানিবাহা কদাচিতো সিদ্ধি সিটো নলভয়
হৰি তাৰ সন্তোষ নহয়।।”

“হে পুজ্য বাপসব, কথা আৰু নবঢ়াব। দীননাথ পণ্ডিতৰ মতেই হওক।” “হ’ব হ’ব আতৈ মুখস্থ হ’ল বুলি ঘোষা গালেই সমস্যাৰ শেষ নহয়। ভদ্ৰ বৰাৰ জীয়েকৰ বিয়াত মায়ঙৰ বেজে দিয়া তাবিজ দেখিও তুমি নাম লগোৱা নাছিলানে? দিব্য নাথে তুলসীৰ তলত ধুপ-চাকি দিয়ে আৰু সমাজত কীৰ্তন পাঠ কৰে। আমি বাধা দিলোঁ নে তেওঁক? আৰু দেৰি নকৰোঁ। জয় তুমিয়ে দিয়া।” নতুন ধনী শৰৎ শইকীয়াৰ কথাত আতৈ মুছকচ গ’ল। শৰৎ কালিৰ চাৱাল আৰু আজি ৰাও দিয়ে। আতৈ ক্ষুব্ধ হৈ যাব ওলোৱা দেখি মাষ্টৰে হাতযোৰ কৰি বহালে।

ৰাইজৰ কাণ্ড-কাৰখানাবোৰ দেখি কিছু সময়ৰ আগতে আহি ভিনীহিয়েক জগতৰ ঘৰত নবহি

(৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

সংস্কৃতি শাখাৰ সভাপতিৰ অভিভাষণ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘৰ ৮১ সংখ্যক বাৰ্ষিক অধিবেশনৰ সংস্কৃতি শাখাৰ মুকলি অধিবেশনত উপস্থিত থকা পৰম শ্ৰদ্ধাভাজন পদাধিকাৰ বাপ, উপ পদাধিকাৰ বাপ, প্ৰধান সম্পাদক বাপ, মূল কাৰ্য্যনিৰ্ব্বাহক সভাৰ বিষয়ববীয়াসকল আৰু সদস্য সদস্যা বাপ আই সকল, সন্মানীয় উদ্বোধক বাপ, নিৰ্দিষ্ট বক্তা বাপ, শ্ৰদ্ধাভাজন, মুখ্য অতিথি বাপ, বিশিষ্ট অতিথি, আমন্ত্ৰিত অতিথি, শ্ৰদ্ধাৰ প্ৰতিনিধি বৰ্গ, শ্ৰদ্ধাৰ সংস্কৃতি শাখাৰ সদস্য বাপসব, আদৰণী সমিতিৰ সভাপতি সম্পাদক প্ৰমুখ্যে কৰ্ম কৰ্ত্তাসকল। সন্মানীয় সাংবাদিক, বুদ্ধিজীৱি সকল, সভাগৃহত উপস্থিত মোৰ জন্ম জন্মান্তৰৰ পিতৃস্বৰূপ বাপ মাতৃ স্বৰূপা আইসকল, দেশৰ ধৰণী স্বৰূপ শিশু আৰু যুৱক-যুৱতীসকল। আপোনাসৱ সৱাৰো চৰণত আমাৰ শিৰ থৈ ভক্তিপূৰ্ণ সেৱা আগবঢ়াইছোঁ।

"জয় জয় কৃষ্ণ কৃপাময় মহেশ্বৰ।
যাৰ আজ্ঞা শিৰে বহে ব্ৰহ্মা হৰি হৰ।।
মৎস্য কুৰ্ম্ম আদি অংশ অৱতাৰ যাৰ।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণক কোটি কোটি নমস্কাৰ।।
নমো নমো মধু মুৰ ৰিপু মহাহৰি।
অন্ত্যজো উত্তম আতি হোৱে যাকস্মৰি।।
সমস্ত জগত উদ্ধাৰক যাৰ নাম।
হেনয় কৃষ্ণক কৰো সহস্ৰ প্ৰণাম।।"
—প্ৰথম স্কন্ধ শ্ৰীমদ্ভাগৱত

কলিয়াবৰ জিলা শাখাৰ আই কনকলতা ক্ষেত্ৰ আজি বৈকুণ্ঠ পুৰীত পৰিণত হৈছে। লক্ষ লক্ষ ভকত বৈষ্ণৱৰ পদুৰেণুৰে ৰঞ্জিত এই স্থানৰ গছ-গছনি, ধূলি-বালি, জান-জুৰি, আকাশ-বতাহ সকলোতে হৰিনামৰ ৰস সিঞ্চৰিত হৈছে। এনে হৰি নামৰ ৰস সাগৰত অবগাহন কৰিবলৈ পাই নিজকে ধন্য মানিছোঁ। মানুহে যি কৰ্ম কৰে সেয়ে কৃষ্টি। কৃষ্টিৰ পৰিশোধিত ৰূপ সংস্কৃতি। সংস্কৃতিয়ে মানৱ জীৱনৰ কৰণীয় সকলো দিশ সামৰি লয়। সংস্কৃতিৰ পৰিসৰ বৰ বিশাল। সংস্কৃতি স্থবিৰ নহয়, সংস্কৃতি গতিশীল। এটা সময়ত অৰণ্যত আহাৰ বিচাৰি ফুৰা মানুহে শস্য উৎপাদন কৰিব পৰা হ'ল। উপাসনা কৰিব পৰা হ'ল। ন্যায়-অন্যায়, সত্য-অসত্য, ভাল-বেয়া, বিচাৰ কৰিব পৰা হ'ল। এই সকলোবোৰ গতি শীলতাৰ প্ৰভাৱ। সংস্কৃতিয়ে মানুহৰ বস্তুগত, ভাবগত, আধ্যাত্মিক জাগতিক সকলো সৃষ্টিকে সামৰি লয়। সংস্কৃতি সমন্বয়ৰ প্ৰতীক। বিশাল অসমীয়া সংস্কৃতি সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি। সংস্কৃতিয়ে এক কৰে, দুষ্কৃতিয়ে ভাগ কৰে। যুগে যুগে দুষ্কৃতিকাৰীৰ সৈতে সংস্কৃতি পূজাৰীৰ সংঘাত ঘটি আহিছে। শেষত সংস্কৃতিৰ পূজাৰীৰ ওচৰত দুষ্কৃতিকাৰী সদায় হাৰ মানি আহিছে। সংস্কৃতিৰ গতি ধাৰা নিয়ন্ত্ৰণ কৰে ধৰ্মই। সেয়েহে ভাৰতীয় সংস্কৃতি ধৰ্ম ভিত্তিক। ধৰ্মৰ গইনা লৈ স্থাপত্য, ভাস্কৰ্য, সাহিত্য, গীত, নাট, চিত্ৰকলা সৃষ্টি হয়। আধ্যাত্মিক ক্ষেত্ৰত ভাৰত বৰ্ষ বিশ্ববন্দিত। ভাৰতবৰ্ষত আধ্যাত্মিকতা মানে কৃষ্ণ চিন্তণ। ভাৰতীয় সাহিত্য দৰ্শন মানে কৃষ্ণৰ ৰূপ দৰ্শন। ভাৰতীয় সংস্কৃতি মানে কৃষ্ণ সংস্কৃতি। শ্ৰীকৃষ্ণই শ্ৰীমদ্ভাগৱত গীতা শাস্ত্ৰৰ যোগেদি সনাতন হিন্দু ধৰ্মত গা কৰি উঠা বিভিন্ন মতবাদক একাযৰীয়া কৰি একেশ্বৰ বাদৰ ধাৰণা প্ৰচাৰ কৰিছিল। কৃষ্ণৰ আদৰ্শত গা কৰি উঠা এই মানসিক ধাৰণাক কৃষ্ণ সংস্কৃতি বোলা হয়।

অন্ধবিশ্বাস, কুসংস্কাৰ, শক্তিজীৱী সকলৰ শাসন শোষণৰ পৰা জন সাধাৰণক মুক্ত কৰাই কৃষ্ণ সংস্কৃতিৰ উদ্দেশ্য।

"কৃষ হেন শব্দ ইটো/ পৃথিৱী বাচক ভৈল/ ন আনন্দত প্ৰবৰ্ত্তয়। দুইৰো এক পদ ভৈল/ পৰম ব্ৰহ্ম ৰূপ কৃষ্ণ/ নাম আনন্দক মাত্ৰ কয়।।" — নামঘোষা

কৃষ আৰু ণ এই দুই মিলি হ'ল কৃষ্ণ। কৃষ্ণ শব্দৰ অৰ্থ হ'ল সত্তা বা অস্তিত্ব আৰু ণৰ অৰ্থ হৈছে নিবৃত্তি বা পৰমানন্দ অৰ্থাৎ অস্তিত্ব বা সত্তাৰ সৈতে পৰমানন্দৰ মিলনৰ নামেই সচ্চিদানন্দ কৃষ্ণ। ভাৰতীয় বেদ বেদান্ত, চিন্তা চৰ্চা, জাগতিক বিষয়ৰ ওপৰত গবেষণা কৰি পণ্ডিত সকলে শ্ৰীকৃষ্ণক পৰম পুৰুষ বুলি ঠাঁৱৰ কৰিছে। কৃষ্ণ সৰ্বশক্তিমান, সৰ্ব্বব্যাপক, সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ দেৱতা, নৰৰূপী নাৰায়ণ। "শ্ৰীকৃষ্ণ পৰমঃ ঈশ্বৰ সচ্চিদানন্দ বিগ্ৰহঃ।" দুষ্টক দমন আৰু সন্তক পালন কৰিবলৈ আৰু ভূমিৰ ভাৰ হৰণ কৰিবলৈ দৈৱকী বসুদেৱৰ গৃহত কৃষ্ণ ৰূপে অৱতাৰ ধাৰণ কৰিছিল।

"কৃষ্ণ ৰূপে দৈৱকীত ভৈল অৱতাৰ।
শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম কৰত তোমাৰ।।"
—কীৰ্ত্তন

জন্ম কৰ্মৰহিত নিৰ্গুণ ভগৱন্ত প্ৰভু জীৱৰ প্ৰতিদয়া পৰবশ হৈ ধৰণীত অৱতাৰ ধাৰণ কৰে।

"নাহি জন্ম তোমাৰ তথাপি জন্ম ধৰা
সেহি জন্মে জীৱৰ জনম দূৰ কৰা।।"
— বৰগীত, মাধৱদেৱ।

ঈশ্বৰে মৎস, কুৰ্ম্ম, নৰসিংহ, বামন, পৰশুৰাম আদি কৰি দশ অৱতাৰ আৰু বাসুদেৱ কৃষ্ণ পূৰ্ণ কলা অৱতাৰ ধাৰণ কৰি ভূমিৰ ভাৰ হৰণ কৰিছিল।

"কৃষ্ণৰ ৰহস্য জন্ম শুনা সৰ্বজনে।
মোক্ষপদ সাধা আউৰ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে।
কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰ সম্প্ৰতি।
বোলা হৰি হৰি পাপ যাউক অধোগতি।।"
— কীৰ্ত্তন

বেদৰ আহ্বান শিৰোগত কৰি ভাৰত বৰ্ষত কৃষ্ণ সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিছে। সেইবাবেই সম্ভৱ ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি ৰক্ষাত কৃষ্ণ সংস্কৃতি শ্ৰেষ্ঠতম আসন লাভ কৰিছে। তাৰোপৰি সাম্য মৈত্ৰী আৰু ভাতৃত্ববোধ একমাত্ৰ কৃষ্ণ সংস্কৃতিতহে আছে। সত্য আৰু নিষ্ঠাৰে কৃষি শিল্প আৰু বাণিজ্যৰ সহায়ত জীৱন ধাৰণ কৰি সৃষ্টিমুখী আৰু গতিশীল চিন্তাধাৰাৰে প্ৰকৃত মানৱতাবোধক জগাইতোলাত কৃষ্ণ সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ উল্লেখযোগ্য। আৰ্য, আৰ্যভিন্ন, মঙ্গোলীয়, কোকেচীয়া, দ্ৰাবিড়, নেগ্ৰিটো আদি বিভিন্ন ভাষা-ভাষী সুকীয়া সুকীয়া সাংস্কৃতিক উপাদানেৰে ভাৰতীয় সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে। ভাৰতৰ প্ৰায়বোৰ প্ৰদেশেৰে সংস্কৃতি সুকীয়া। উত্তৰ পূৱ ভাৰতৰ ৰাজ্য কেইখনৰ বাসিন্দা সকলৰ পৰস্পৰৰ মাজত মিলামিচা, বৈবাহিক সম্পৰ্ক, ধৰ্ম্মীয় প্ৰভাৱ আদিৰ বাবে উমেহতীয়া সংস্কৃতি সৃষ্টি হোৱা বুলি পণ্ডিত সকলে মত পোষণ কৰে।

অসমীয়া সংস্কৃতি বৰ্ণময় সংমিশ্ৰিত সংস্কৃতি। প্ৰাচীন কালত আৰ্য গোষ্ঠীৰ লোক সকল অসমলৈ প্ৰৱৰ্জন হোৱা ইতিহাস আছে। আৰ্যসকলে থলুৱা জনজাতীয় কৃষ্টি সাংস্কৃতি উপাদান গ্ৰহণ কৰি অসমীয়া সংস্কৃতিক সবল কৰি তুলিছিল। অসমীয়া জাতি গঠনত আৰ্য, আৰ্যভিন্ন, অষ্ট্ৰিক, কিৰাট, তিৰ্ব্বতবাসী, নাৰ্ডিক, বৈদিক, মুক্তা ওৱাং আদি জাতি গোষ্ঠীৰ বৰঙণি মন কৰিবলগীয়া।

অসমলৈ বিভিন্ন সময়ত অহা ভাষা-ভাষী লোকৰ বংশধৰ সকলেই আজি অসমৰ জনগণ। সেই সকল হ'ল বড়ো, কছাৰী, ৰাভা, ডিমাচা, মিচিং, চুতীয়া, সোণোৱাল, কাৰ্বি, বৰ্মন, চাকমা, দেউৰী, গাৰো, হাজং, মাৰ, হোজাই, কুকি, তিওৱা, মেচ্, টাই, আহোম, চাহ শ্ৰমিক, কোচ, কলিতা, কেওঁট, নাথ, কৈবৰ্ত্ত, মৰাণ, মটক, ব্ৰাহ্মণ, মুছলমান ইত্যাদি। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ গুৰুজনাৰ ৰচনাত বিভিন্ন বৃত্তিধাৰী লোকৰ উল্লেখ থকা দেখা যায়। সেই সকলৰ ভিতৰত কমাৰ, কুমাৰ, সুতাৰ, বণিয়া, চমাৰ চড়াল, নট, চুটীয়া, তাঁতী, হীৰা, ধোবা, নাপিত, শালৈ, খৰীয়া, যোগী, কছাৰী, কিৰাত, খাছী, গাৰো, মিৰি, যবন, গোৱাল, তৰুক, কুৰাচ, মেচ, ভোট, আহোম ইত্যাদি আছে। গুৰুজনাই এনেদৰে সকলোকে সামৰি সংস্কৃতিৰ বৰ সৌধ আৰু অধিক ব্যাপক কৰি তুলিছিল।

পুৰণি অসমৰ নাম আছিল প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ। পোনতে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ সভ্যতা সংস্কৃতিত আৰ্য সভ্যতাৰ প্ৰভাৱ পৰা নাছিল। পৰৱৰ্ত্তী কালত হে আৰ্য সভ্যতা সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ পৰে। ৩৫৫ খ্ৰীষ্টাব্দত সমুদ্ৰ গুপ্তৰ দ্বিগ্বিজয় কালত পুষ্যবৰ্মাক কামৰূপৰ ৰজা পাতি থৈ গৈছিল। তেতিয়াৰ পৰা উত্থান পতনৰ মাজেদি কামৰূপ বা প্ৰাগজ্যোতিষপুৰত সামাজিক অৰ্থনৈতিক আৰু ধৰ্ম চেতনাৰ ইতিহাস আৰম্ভ হয়। লগে লগে কামৰূপ ৰাজ্যত বসবাস কৰা প্ৰাচীন লোক সকলৰ সংস্কৃতিৰ লগত সংহতি প্ৰতিষ্ঠা হয়। আহোম ৰাজত্বৰ পূৰ্বে অসম নামৰ কোনো ভূখণ্ড নাছিল। সৰু সৰু কিছুমান জনজাতীয় ৰাজ্য আছিল। আহোম ৰাজত্বৰ ভেটি স্থাপক চাওলুং চ্যুকাফাই বৰাহী, মৰাণ, কছাৰী, ভূঞা আদি ৰাজ্যবোৰ অন্তভূক্তিৰে অসম ৰাজ্য গঠন কৰে। ইয়াৰ লগে লগে বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হয়। বিভিন্ন ভাষাভাষীৰ সমন্বয়ত বিশাল অসমীয়া সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠে। সমন্বয়ৰ প্ৰতীক বৰ অসমৰ খনিকৰ চাওলুং চ্যুকাফাই বুৰঞ্জী প্ৰণয়ৰো পাতনি মেলিছিল। চ্যুকাফাৰ আহোম ৰাজ্য খণ্ডিত সমাজখনৰ বাবে আছিল আৰ্শীবাদ স্বৰূপ। আহোম ৰজা সকলে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ বিকাশৰ অৰ্থে আত্ম নিয়োগ কৰিছিল। গুৰু জনাৰ ভাওঁনা প্ৰচলনৰ পাচত ৰাজসভাত সূত্ৰধাৰী, চালিনাচ, গোপীনাচ, নটুৱা নাচ আৰু আড়ম্বৰপূৰ্ণ ভাবে ভাওনা অনুষ্ঠিত কৰিছিল। বুৰঞ্জী সমূহত ৰাজেশ্বৰ সিংহ, গৌৰী নাথ সিংহ, কমলেশ্বৰ সিংহৰ দিনত ভাওঁনা অনুষ্ঠিত কৰাৰ বিষয়ে উল্লেখ থকা দেখা যায়। আহোম ৰাজত্ব কালত শঙ্কৰী নৃত্য গীত ভাওঁনাই ৰজাঘৰ প্ৰজাঘৰ সকলোতে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰে।

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ গুৰুজনা আৱিৰ্ভাৱ হোৱাৰ পূৰ্বে প্ৰাচীন কামৰূপত বিয়াহৰ ওজাপালি, বিহুনাচ, জনজাতীয় নৃত্য, পুতলা নাচ, আদি কৃষ্টি সমূহৰ যথেষ্ট উৎকৰ্ষ সাধন হৈছিল। ওজাপালি অনুষ্ঠানৰ জনপ্ৰিয়তা লক্ষ্য কৰি মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাই দৰঙৰ ব্যাসৰ ওজাৰ পালি ছোট-বলৰামক এক শৰণ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰাই তেওঁৰ দ্বাৰা এই সঙ্গীত শৈলীৰ আও-ভাও বুজি লৈছিল। দৈতাৰী ঠাকুৰৰ দ্বাৰা ৰচিত শঙ্কৰদেৱ-মাধৱদেৱ চৰিতত এই বিষয়ে উল্লেখ থকা দেখা যায়।

"আনিলন্ত নাৰায়ণ ভক্ত অনুপম।
বিয়াহৰ পালি তেন্তে ছোট বলৰাম।।"

দুজনা মহাপুৰুষৰ শিষ্য সকলৰ সৈতে ওজাপালি অনুষ্ঠানত প্ৰত্যক্ষভাৱে অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ বিষয়ে চৰিত পুথিত পোৱা যায়।

"ভৈলন্ত ঈশ্বৰ দুই এক স্থান যেবে।
নিতে নিতে উৎসুক বাঢ়িয়া যায় তেবে।।
ৰামৰাম গুৰু আৰু ৰামদাস ওজা দুই।
মাধৱে কীৰ্ত্তন কৰা ডাইনাপালি হুই।।"

চৰিত পুথিত মৃতাহ তিথিত ব্যাসৰ ওজাপালি অনুষ্ঠিত কৰাৰ বিষয়েও ইঙ্গিত আছে।

"মৃতাহ তিথিত নাম গাইব পৰিপাটী।
ইষ্ট মিত্ৰ বন্ধুবৰ্গ আনিবেক মাতি।।
প্ৰসঙ্গ কৰিয়া হৰি কীৰ্ত্তন কৰিব।
তাত পাছে তাল খোলে মৃদঙ্গ বজাইব।।
নটুৱা-নাচিয়া ওজা বিয়াহ গাইব।
পৰে দান দ্ৰব্য দিয়া সবাকো তুষিব।।"
— ৰামচৰণ ঠাকুৰ

ওজাপালি প্ৰাচীন কালৰে প্ৰচলিত আছিল। প্ৰাচীন কামৰূপত বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বাদ্য যন্ত্ৰৰ প্ৰচলন আছিল। মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণত বীৰঢাক, ঢোল, তবলা, ডগৰ, দণ্ডি, ভেমচ, ক্ষেমচ, ঝাকৰ, ৰেমচি, ৰামতাল, কৰতাল, টোকাৰী, কেদৰা, দোতোৰা, বীণা, বাঁহী, দোশৰী, মোহৰী, কিজিৰি, কাহালি, শিঙা, ভেৰী আৰু হৰিবৰ আদি বাদ্যযন্ত্ৰৰ নাম লিপিবদ্ধ আছে।

কোচ ৰজা মহাৰাজ নৰনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়ৰ পৃষ্ঠপোষকতাত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মাধৱদেৱৰ প্ৰতিভাৰ উজ্জ্বল আলোকেৰে অসমীয়া জাতি আলোকিত হৈছিল। কোঁচ ৰাজ্যত থকা সময় ছোৱা শঙ্কৰী সাহিত্য সংস্কৃতি আৰু ভক্তি আন্দোলনৰ সম্পূৰ্ণতা দেখা যায়। এই কালছোৱাতেই তেৰাই কীৰ্ত্তন ঘোষাৰ কেবাটাও অধ্যায়, অনাদি পাতন, বলি চলন, ভাগৱতৰ প্ৰথম, দ্বিতীয়, নৱম, দশম, একাদশ স্কন্ধ, কুৰুক্ষেত্ৰ, নিমি-নৱ সিদ্ধ, সংবাদ গুণমালা, উত্তৰাকাণ্ড ৰামায়ণ, ভক্তি ৰত্নাকৰ, অঙ্কীয়া নাট কালিয়াদমন, কেলি গোপাল, ৰুক্মিণীহৰণ, পাৰিজাত হৰণ, ৰামবিজয়ৰ উপৰি বৰগীত, টোটয় আৰু ভটিমা ৰচনা কৰিছিল।

মহাৰাজ নৰনাৰায়ণে শঙ্কৰদেৱৰ মুখত গকুল বৃন্দাবনৰ কৃষ্ণ লীলাৰ কথা শুনি সেই দৃশ্য প্ৰত্যক্ষ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছিল। গুৰুজনাই তাঁতী সকলৰ সহযোগত বৃন্দাৱনী বস্ত্ৰ প্ৰস্তুত কৰি নৰনাৰায়ণ ৰজাক দেখুওৱাত ৰজাই আনন্দিত হৈ কৈছিল-

"চলিয়োক ঘৰ আবে দিলো ৰাজ্য খণ্ড।
বৰভূঞা তুমি গুণ দোষ দিব দণ্ড।।
তোমাৰ আজ্ঞাতে চলিবেক সবে প্ৰজা।
বিদায় দিলন্ত সেহিমতে মহাৰাজা।।"
— গুৰুচৰিত

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনা প্ৰবৰ্ত্তিত গীত, নৃত্য-বাদ্য, নাট-ভাওনা, আচাৰ নীতি, চিত্ৰকলা-ভাস্কৰ্য, ধৰ্ম, সাহিত্য, সমাজ ব্যৱস্থাক একেলগে শঙ্কৰী সংস্কৃতি বোলা হয়। বৰ্ত্তমান অসমীয়া জাতিৰ যি ধ্ৰুপদী সংস্কৃতি সেয়াই হৈছে শঙ্কৰী সংস্কৃতি। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ভড়ালৰ পৰা শঙ্কৰী সংস্কৃতি আতৰাই আনিলে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ জকাটোহে থাকিব। সংস্কৃতিৰ পূজাৰী মাননীয় ড° লীলা গগৈ দেৱে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ নামাকৰণ সন্দৰ্ভত কৈছে- "অসমৰ সংস্কৃতিৰ

(৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

আৰৰ্জনা

(৬ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

দীনথানৰ চোতালৰ এচুকত বহি কথা শুনি থকা তুলসী হালৈ যাবলৈ উঠিল। তাকে দেখি সোমেশ্বৰ মাষ্টৰে ক'লে— "বাপ ক'লৈ যায়, বহকচোন। আপুনি বৰ নামঘৰৰ বিষয়ববীয়া। আমাৰ সকলো শুনিলে। শাস্ত্ৰই নো এইক্ষেত্ৰত কি বিধান দিছে দুআষাৰ কওকচোন।" মাষ্টৰৰ কথাত তুলসী বিবুদ্ধিত পৰিল। হাতযোৰ কৰি ক'লে— "বাপসৱ, আপোনাসৱে অশৌচ পদ্ধতি মতে কৰিব পাৰেনে চাওকচোন। শাস্ত্ৰীয় মত যদি সকলো ক্ষেত্ৰত উলঙঘা কৰাই হয়, তেন্তে ভকত হ'লোঁনো কিয়? মই আলহীহে। মোক ইয়াৰ মাজলৈ ননাই ভাল হ'ব নেকি।" কথাখিনি কৈ সি তাত নৰ'ল। ঔগুৰিৰ ৰাইজৰ নাড়ী-নক্ষত্ৰ বুজিবলৈ তাৰ বাকী নাই। বহুতৰ ঘৰত সেৱা-সকাম খাইছে। গতিকে এইক্ষেত্ৰত তাৰ সিদ্ধান্ত অসাৰ।

এনে সময়তে ৰাইজৰ মাজত মৃদু গুণগুণনি উঠিল। ছল চাই দীননাথে কঠীয়া পাৰি ক'লে— "ৰাইজ, বাহিৰৰ মানে বাৰগঞা নমতাটো সিদ্ধান্ত হ'ল। এতিয়া আমি তিনিওখন খেল আহি বৰুৱাক উদ্ধাৰ কৰিমহঁক।" দিনতে শিয়ালে হোৱা দিয়া শুনি ৰাইজে কাণ থিয় কৰিলে। সি আকৌ ক'লে— "জগত, গামোচা এখন লৈ সেৱা ধৰা। আতৈ, আশীৰ্বাদ দিয়া।" যন্ত্ৰবৎ জগতে কান্ধত গামোচা লৈ আঁঠু ল'লে। আতৈহঁত ব্ৰজাহঁত হ'ল। এনেতে শুনা গ'ল কোনোবা এজনে 'অ' হৰি অ' ৰাম' জয় দি চক্ৰান্তটো কটকটীয়া কৰিলেই। পাষণ্ডহঁতৰ ষড়যন্ত্ৰ সফল হ'ল। নীতি-নিয়মৰ দুৰ্ব্যৱহাৰ দেখি তুলসীৰ মনলৈ এটা প্ৰশ্নই বাৰে বাৰে আহিল— এওঁলোক ভকত নে গাঁৱৰ আৱৰ্জনা। হঠাৎ সি তাৰপৰা প্ৰস্থান কৰিলে। ভিনীহিয়েকৰ ঘৰত ৰাতি থাকিম বুলি গৈয়ো সময়ত ঘৰমুৱা হ'ল।

ঘৰত নিশা আহাৰ গ্ৰহণ কৰি আগ চোতালত বহোঁতে ঘৈণীয়েক আৰতিয়ে তামোলৰ বটাটো লৈ ওচৰতে বহিল। পাণখনত জোখ মতে বাকী তিনিবিধ দি তাৰ হাতত তুলি দিলে। সি তামোলখন খুলি নাচালে। আজিকালি তাই তাৰ ৰুচি-অভিৰুচি আয়ত্ত কৰিছে। "চাৰি নম্বৰটো অকণমান দিয়াচোন।" তাই আচৰিত হৈ ক'লে— "বয়স বঢ়াৰ লগে লগে খক্ কমক চাৰি বাঢ়িছেহে। এইবোৰ এৰক। খেলৰ বহুতে এৰিছেই।" আৰতিয়ে এই বাক্যটিৰে তাক বহুতো ইঙ্গিত দিয়া যেন পালে সি। "এৰাহে", হুমুনিয়াহ কাঢ়ি সি ক'লে— "দেখিছোঁ ভকতসকলে হৰিক এৰি জৰীত ধৰিছে। চাই থাকা মই একেবাৰে এৰি দিম।" "বাদ দিয়ক আমি ঠিক থাকিলেই হ'ল।" আৰতিয়ে কথাটো পাতল কৰিলে, লগতে সুধিলে— "ঘটনাটোৰ বিষয়ে কি শুনি আহিলে কওকচোন।"

কিবা এটা যেন গুপুত কথাৰ সম্ভেদহে ল'ব তাই। সেয়ে আৰু অলপ কাষ চাপি গ'ল তাৰ কাষলৈ। "মইনো কি ক'ম, কাকো একো সোধাই নহ'ল। গুচি আহিলোঁ।" তুলসীৰ পোনপটীয়া উত্তৰ আশা কৰা নাছিল তাই। তাই ক'লে— "পাষণ্ডহঁত খেলত থাকিলে কি হ'ল। তলে পুতল। কথাই কথাই খেলৰ বিৰোধ কৰে। ইমান দিনৰ মূৰত গৈছে, ইঘৰ-সিঘৰ ফুৰিব লাগিছিল।" আৰতিক আশ্বস্ত কৰিবৰ বাবে সি ক'লে— "যাম দিয়া বিহুতে তোমাকো নিম। তাতে তুমিতো জানাই কোনোবাই মোৰ আত্মসন্মানত ধৰি নিন্দা কৰিলে যিমান বেয়া পাওঁ, তাতকৈ দেউতাহঁতে প্ৰতিষ্ঠা কৰি যোৱা খেলটিক নিন্দা কৰিলে বহু বেছি বেয়া পাওঁ। প্ৰতিবাদ কৰোঁ। অথবা স্থান ত্যাগ কৰোঁ। মৃতকৰ ঘৰ বুলি বাছি গ'ল। একো নক'লোঁ। নহ'লে ভিনীহি-চিনীহি নামানিলোঁ হয়।" বায়েকৰ ঘৰতে উঠা খংছাটি এতিয়াহে প্ৰকাশ পালে যদিও সি মুহূৰ্ততে সংযত হ'ল। তুলসীৰ মনৰ ভাব বুজি তাই কথাৰ আঁত সলালে আৰু চেপা উত্তেজনাৰে কৈ গ'ল— "শুনকচোন, মই গৈ কিবাবোৰহে শুনি আহিছোঁ। কালটো গ'ল। একো কৈ বা লিখি নগ'ল। ইমান ডাঙৰ ঘটনাটো ৰহস্য হৈয়ে থাকিব যেন পাওঁ। ধনে-জনে সুখৰ সংসাৰ এৰি যোৱাৰ কাৰণ অন্য এটা বুলি ক'ব বিচাৰে গাঁৱৰ মানুহবোৰে। সকলোৱে মনে মনে জগতকে দোষ দিছে। তাৰ আৰ্জিত পাপৰ সুপ্ৰভাৱতহে ল'ৰা আত্মঘাতী হ'ল। মৰিব লাগিছিল ভিনীহিয়েক, মৰিল ভাগিনীয়েক। এতিয়া পুত্ৰ শোকৰ অগনিত দহি দহি প্ৰায়শ্চিত্ত কৰক সি। নামঘৰত ভাগৱত পাঠত শুনিলোঁ, পাপে কাকো নেৰে। এটি মাত্ৰ মিছা মতাৰ বাবে ধৰ্ম যুধিষ্ঠিৰে নৰক দৰ্শন কৰিব লগা হৈছিল। আমি প্ৰায়শ্চিত্ত কৰিবলৈ যি অনুষ্ঠানেই নকৰোঁ কিয়; সেয়া আমাৰ মানসিক সান্ত্বনাহে।" আৰতিৰ শাস্ত্ৰ জ্ঞান দেখি সি তবধ মানিলে আৰু ক'লে— "বুজিছা আচলতে অনুতাপেহে পাপ দূৰ কৰে। তুমি দেখিছোঁ ভাদমহীয়া নামঘৰলৈ গৈ বহুত শিকিলা। কিছু পৰলোকৰ বিত কিনিলাগৈ। ভাল পালোঁ। পিছে ডিঙিত গামোচাখন নিবলৈ নাপাহৰাটো।" "নাই নাই মই লৈ যাওঁ; শইকীয়ানী, হাজৰিকানীহঁতে নানেই আৰু বহুতে হাতৰ টিপতহে আনে, লাজ পায় গামোচা ডিঙিত নিবলৈ। আপুনি তাহানিৰ আৰতি বুলিয়ে ভাবি আছে নেকি? শুনক, জগতে যে কিছুদিনৰ আগতে ৰাতিটো সেৱা পাতি ভাগৱত পাঠ কৰাই দিনত নিৰামিষ ভোজ দিছিল, মনত আছেনে?" "ও" তুলসীয়ে আৰু একো কোৱাৰ দৰকাৰ অনুভৱ নকৰিলে। কাৰণ সি আজি শুনিবলৈহে যেন তাইৰ কাষত বহিছে। তাই ক'বলৈ আৰম্ভ কৰিলে— "সি হেনো মদৰ নিচাত ভাগৱতত থুৱাইছিল। তাৰে প্ৰায়শ্চিত্ত কৰালে।" তাইৰ কথাত বাধা দি সি ক'লে— "হেৰা শুনিলে দেহ-মন অপৱিত্ৰ হোৱা কথা কিয় কোৱাহে।" তুলসীৰ বিৰক্তি দেখি তাই মিহি আৰু লেনিয়াই ক'লে— "সঁচা কথাটোহে কৈছোঁ। এই পাপেই নহয়, আৰু আছে। তদুপৰি জগতে এবাৰ নহয় দুবাৰ সেই নদীয়াল গাঁৱৰ ছোৱালীজনীৰ দেহ অশুচি কৰিছিল।" তাইৰ এটা বেয়া বাক্য ক'বৰ মন আছিল যদিও নক'লে। কাৰণ শাস্ত্ৰত হেনো আছে ভকতে শব্দ প্ৰদূষণ কৰাটো বেয়া। সি তাইক আগতে কৈ থৈছিল এইবোৰ। শব্দ প্ৰদূষণ ভকতিৰ হেঙাৰ লগতে তাই ক'লে— "এই কাৰণে জগতে কেবাবাৰো বান্ধো খাইছিল। ধন-জনৰ বলত বাছি আহিল প্ৰতিবাৰ। পিছত শুনিলোঁ ছোৱালীজনীয়ে চিপজৰী লৈ মৰিল। সেই প্ৰেতাত্মাই হেনো ল'ৰাটোকে নিলে।" এই কথাখিনি তাই ঔগুৰিৰ গুণমাইৰ মুখে শুনা বুলি ক'লে। এয়ে নহয় জানে, কুলেন্দ্ৰই কৈছিল যে ধনী হ'লে কি হ'ব? মান-সন্মান নাই। ল'ৰাহঁতে বিজতৰীয়া কাম কৰি সব শেষ কৰিলে। টকাৰ বলত ধুনীয়া নামঘৰ চোতালত বনালে কি হ'ব। একো নীতি-নিয়ম নামানে। সাৰ্বজনীনতাৰ নামত ভোগ দি একশৰণৰ চাৰি বস্তুৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰে। শান্তি-সম্প্ৰীতিৰ নামত আন ধৰ্মৰ লগত আপোচ কৰে। ঘৰখনৰ সকলোৰে গাত তোল-ফোহতি আৰু তাবিজ থাকেই।" তুলসীৰ 'ও', 'আ' নোহোৱাত তাই ধৰি ল'লে যে তাৰ টোপনি ধৰিছে। ইমান দিনৰ পিছত তাক কাষত পাই ৰাতি কিমান হ'ল পাহৰিলেই তাই। গিৰীয়েকৰ গাত ধৰি জোকাৰি দি তাই ক'লে— "শোওঁ বলক।" ইতিপূৰ্বেই তুলসী অতীতৰ মানে কলেজীয়া দিনৰ লোমহৰ্ষক ঘটনাৰ মকৰা জালত সোমাই পৰিছিল, যিটো ঘটনা তাৰ আৰু জগত নাৰায়ণ বৰুৱাৰ বাহিৰে আনে জনাৰ সুৰুঙাই পোৱা নাই আজি পৰ্যন্ত। ঘটনাটোৰ কথা ভাবিলে আনৰ কি হয় সি নাজানে, তাৰ হ'লে আজিও গাৰ নোম শিহঁৰি উঠে। গঞাই ঘটনাটো প্ৰায় পাহৰিছেই।

কালসন্ধ্যা। ভাদ মাহ। শিঙৰী বিলৰ বুকুভৰ বাৰিষাত ওফন্দি পৰিছে। চৌদিশ নিস্তব্ধ। মাত্ৰ বৰ গছৰ আগত বৰটোকোলাৰ ডেউকাৰ ঢপ্‌ঢপনি। লগত কাউৰী-শালিকাৰ চিঞৰ। গাঁওখন এটা দৈত্যৰ হাতোৰাত যেন ত্ৰাসিত। নামঘৰীয়াই বৰনামঘৰত সন্ধ্যা চাকি জ্বলাই ডবা-কাঁহ বজালে। ডেকা-গাভৰুৰ বাদে বাকী ৰাইজ নামঘৰত সেৱা কৰি কৰি সোমাল। পূৰ্বৰ নিৰ্দেশক্ৰমে জগতে গা-ধুই সিংহাসনলৈ চাই শপত খালে— "মই বীণাক কোনো বেয়া ব্যৱহাৰ কৰা নাই, যদি কৰিছোঁ...।" এনেতে হৰিধ্বনি হ'ল, ডবা-কাঁহ আকৌ বাজিল। সেই ছেগতে জগত তিতা গাৰে ঘৰলৈ গ'ল। ইও এটা সুস্থিৰ মস্তিষ্কৰ ষড়যন্ত্ৰ আছিল জগতৰ বাপেকৰ।

এইবাৰ বীণাৰ পাল। তাই শিঙৰী বিলত বুৰ মাৰি তিতা গাৰে উঠি আহিল। দুজনী মহিলাই তাইক ধৰি নামঘৰত সুমুৱালে। তাই বাৰে বাৰে জগতৰ বাপেকে আগদিনা দিয়া ভাবুকি আৰু বৃদ্ধ মাক-বাপেকৰ কথা ভাবি সিংহাসনলৈ চাই মিছা শপত খালে— "জগত নাৰায়ণ বৰুৱাই তাইৰ দেহা অশুচি কৰা নাই। নবীনেই তাইৰ মনে-প্ৰাণে স্বামী।" পুনৰ হৰিধ্বনি হ'ল। ডবা-কাঁহ বাজিল। ৰাইজ তাইৰ শপতত সন্তুষ্ট হ'ল। জগত নাৰায়ণ ৰক্ষা পৰিল। নবীনৰ সন্দেহ নগ'ল। সি ঘৰ ত্যাগ কৰিলে। ক'লৈ গ'ল কোনেও নাজানে।

নবীন আছিল বীণাৰ ভাবী স্বামী। তাইক সি জোৰোণ পিন্ধাইছিল। কিন্তু এটা বিৰাট ষড়যন্ত্ৰৰ বলি হ'ল বীণা আৰু নবীন। জগত নাৰায়ণ নামৰ গ্ৰহটোৱে সিহঁতক ছেদেলি-ভেদেলি কৰি পেলালে। বীণাক মোমায়েকে লৈ গ'ল। কিছুদিনৰ পাছত তাইৰ এটি ল'ৰা জন্ম হ'ল আৰু চক্ৰৱতে তায়ো ল'ৰাটো মোমায়েকৰ টেঁটুত দি অন্তৰ্দ্ধান হ'ল।

প্ৰায় তিনি বছৰমানৰ পাছত ল'ৰাটোক মোমায়েকে ঔগুৰিৰ জগতৰ ঘৰলৈ লৈ গ'ল। জগতৰ দুৱাৰ মুখত থিয় হ'ল। ল'ৰাটো আৰু মানুহজনক দেখি জগত বজ্ৰাহঁত হ'ল। মানুহজনে হাতযোৰ কৰি ক'লে— "চাওক বৰুৱাদেৱ, ল'ৰাটো সাইলাখ আপোনাৰ গঢ়ৰ, সি আপোনাৰে সন্তান। তাক গ্ৰহণ কৰক। নহ'লে তাৰ সৰ্বনাশ হ'ব। আজিলৈকে বীণাৰো খবৰ নাই।" এনেতে জগতৰ বৃদ্ধ বাপেকে লাখুটিত ভৰ দি ওলাই আহিল আৰু কোনো কথা নকৈ কণমানি ল'ৰাটোক আৰু তাৰ মোমায়েকক উধাই-মুধাই কোবাবলৈ ধৰিলে লাখুটিৰে। ইমানেই নহয়, ঘৰত বনকৰা ল'ৰা দুটা মাতি সিহঁতক চৌহদৰ বাহিৰ কৰিবলৈ ক'লে। সেই শিশুটিক লৈ মোমায়েক কান্দি কান্দি গুচি গ'ল। যাওঁতে আঙুলি ফুটাই অভিশাপ দি গ'ল— "শুন ঐ জগত বৰুৱা, তোৰ ভেটিত তিতালাও গজিব। তই এদিনো শান্তিত থাকিব নোৱাৰিবি। নেদেখাজনে অতি সোনকালে বিচাৰ কৰিব। তই সাজু হৈ থাক।"

এই লোমহৰ্ষক ঘটনাটোৰ ছবিখন মানস পটত জিলিকি উঠাত গাটো জিকাৰ খাই উঠিছিল তুলসীৰ। তাতে সৰলমনা ঘৈণীয়েকে তাৰ টোপনিয়ে আমনি কৰা বুলি ভাবি শুৱলৈ ক'লে— "ব'লক, এইবোৰ চিপজৰী লোৱা ভূতৰ কথা নপতাই ভাল।" আৰতিয়ে ইমানতে চোতালৰ মেল সামৰিলে। যাবলৈ উঠিল। "হেৰা ৰাখে হৰি মাৰে কোনে আৰু মাৰে হৰি ৰাখে কোনে? ব্যভিচাৰী জগতৰ দুৰৱস্থা দেখিলা। যুগ-যুগান্তৰলৈ দুৰ্যশ ৰৈ গ'ল।" সি এটা দীঘল হুমুনিয়াহ ছাৰিলে।

তুলসী অলপ আৱেগিকো হ'ল। হঠাৎ আৰতিৰ হাতত ধৰি বিছনালৈ নগৈ চোতালৰ পূবত থকা গুৰুগৃহৰ দুৱাৰমুখত থিয় হৈ সেৱা জনাই শপত খালে— "হে মোৰ ইষ্ট দেৱতা, যিকোনো পৰিস্থিতিতে যেন আপোনাৰ চৰণ চিন্তাৰ বাদে আনত আশ্ৰয় নলওঁ। এই শক্তি আৰু ভক্তি দিয়া যেন।"

সি বিছনাত বাগৰ দিলে। আনদিনাৰ দৰে আজি আৰু সি বৰগীত নাগালে। পুনৰ আতৈয়ে গোৱা ঘোষাজোকা গালে।

"বচনে কেৱল মাত্ৰ হৰিত শৰণ লয়
চিত্তে আন দেৱক ভজয়।
জানিবাহা কদাচিতো সিদ্ধি সিটো নলভয়
হৰি তাৰ সন্তোষ নহয়।।"

এনেতে আৰতিয়ে তাৰ ভৰি চুই সেৱা জনাই আঁঠুৱাখন ম'হ সোমাব নোৱাৰাকৈ গুজি ল'লে। সিও তাইক যন্ত্ৰবৎ প্ৰতি নমস্কাৰ দি মনতে ভগৱন্তক স্মৰণ কৰিলে।■■

উৎসাহ

অৰ্পণ শইকীয়া

সৰু কিন্তু তীক্ষ্ণ পিট্‌পিট্‌শব্দটোৱে মোৰ পৰিবাৰ জোনালীক আকৰ্ষণ কৰিছে। তাইৰ মুখখন দেখি বুজা যায়। কৌতুহলী দৃষ্টিৰে তাই মোৰ ফালে লক্ষ্য কৰি আছে।

"কেতিয়া ল'লা?' জোনালীয়ে চাহৰ কাপত মুখ দি সুধিলে।

মই এনেয়েই তাইৰ ফালে নিঃশব্দে হঁহাৰ নিচিনা কৰিলো। উত্তৰ নিদিলো—

আজি দেওবাৰ যদিও সোনকালে উঠিলো। বাহিৰত সামান্য কুঁৱলী পৰিছে। কিছুদিনৰ আগৰ গৰমবোৰ এতিয়া আৰু নাই। বতাহ এজাকো মাৰি আছে আৰু আগফালৰ শেৱালিজোপাৰ গোন্ধটোও কোঠাৰ ভিতৰলৈ কঢ়িয়াই আনিছে। খিৰিকিখনেৰে বাহিৰলৈ জুমি চালো। আগফালৰ চোতালৰ মাজত ৰঙা জবাজোপাৰ দুই এপাহ ফুল টিক্‌টিকীয়া ৰঙা হৈ ফুলিছে।

'লাতু ক'লৈ গ'ল?' মই জোনালীক সুধিলো। লাতু আমাৰ একমাত্ৰ সন্তান। তাই এইবাৰ প্ৰথম শ্ৰেণীত।

'বাহিৰত খেলি আছে ছাগে। আজি স্কুল নাইতো। মণিহঁতৰ ঘৰতো থাকিব পাৰে। ঠিক নাই। অলপ আগতে মনিৰ মাতটো শুনা যেন লাগিছিল। তাৰ লগতে সিহঁতৰ ঘৰলৈ গ'ল নেকি?' জোনালীয়ে কথা কৈ কৈ টেবুলৰ কেলকুলেটৰটো হাতত তুলি ল'লে।

'জাপানী নেকি?' তাই সুধিলে।

'নাই.... নহয় অ'। অফিচৰ বৰবাবুৰ কেলকুলেটৰ। নতুনকৈ কিনিছে।' মই তাইক ক'লো।

পূজাৰ আগে আগে পে ৰিভিজনৰ এৰিয়াৰৰ এটা অংশ দিব বোলে। কালি পিচবেলা অৰ্ডাৰ আহিছে। কালিলৈকে বিল বনাই ট্ৰেজাৰীত দিব লাগিব। বৰবাবু বুঢ়া মানুহ। চকুৰো অসুখ হৈ আছে। মই এনেয়ে অফিচৰ বিল আদি বনোৱা বৰবাবুক সহায় কৰি দিওঁ। বৰবাবুৱে এই বিলখনো মোকেই বনাবলৈ দিছে। তেওঁৰ নিজৰ কেলকুলেটৰটো মোক দি পঠাইছে। মুঠতে ঘৰত হ'লেও বিলখন বনাই কালিলৈ জমা দিব লাগিব। মই বিলফৰ্ম, কাৰ্বণ পেপাৰ আদি কালি ঘৰলৈ আহোতেই লৈয়েই আহিছোঁ।

ডাইনিং টেবুলখনতে কাগজ আদি সকলোবোৰ মেলি লৈছোঁ। দৰমহাৰ ভাওচাৰবোৰ ৰেকৰ্ড থকা ডাঙৰ বহীখনো লৈছো। কেলকুলেটৰটোত মিউজিক চিষ্টেম আছে। কীব'ৰ্ডৰ বুটামবোৰ টিপিলে সৰু ধাতবীয় তীক্ষ্ণ পিট্‌পিট্‌শব্দ এটা ওলায়। লাতুৱে দেখিলে ভাল পাব।

ডাইনিং টেবুলখনৰ মাজত ৰাতিপুৱাৰ খোৱাবস্তু জোনালীয়ে সজাই দিলেহি। তাই নিজৰ বাবেও ল'লে। মাজে মাজে খাই খাই কেলকুলেটৰটোৱেদি হিচাপবোৰ কৰি গৈছে।

আমাৰ অফিচত চৌবিশজন কৰ্মচাৰী। 'মানে চৌবিশটা আৰু হিচাপ। মনে মনে ভাবিলো— মুঠ এৰিয়াৰবোৰৰ হিচাপ আগতেই কৰা আছে। সেইবোৰৰ বিল পাছ কৰাই কেতিয়াবাই জমা দিয়া হৈ গ'ল। এতিয়া সেইবোৰৰ অফিচ কপিবোৰ চাই পাৰ্চেণ্টেজ উলিওৱাব লাগিব। কামটো কিছু সময় লাগিব।

মোৰ কামবোৰ জোনালীয়ে চাই গৈছে আৰু দুটা এটা কথাও সুধি গৈছে। পূজাত ঘৰলৈ কেতিয়াকৈ যাম, লাতুক এইবাৰ কি দিম, ঘৰৰ ভনীজনীলৈ এইবাৰ কি নিম ইত্যাদি ইত্যাদি। ময়ো সেইবোৰৰ সহজ উত্ত দি গৈ আছোঁ। এটা সময়ত তাই মনে মনে থাকিল। কথাবোৰ ছাগৈ শেষ হ'ল।

'শব্দটো ভাল লাগে....।' জোনালীয়ে সুধিলে

'এইটো সাধাৰণ কথা। বজাৰৰ সকলোতে পায়। আজিকালি কেলকুলেটৰবোৰত এইবোৰ থাকেই। মই ক'লো।

এইকেইদিন শেষ ৰাতি অলপ ঠাণ্ডা পৰিছে। ফেনখন বন্ধ কৰি দিব লাগে। আমাৰ ভাড়াঘৰটো সৰু। অৱশ্যে আমাৰ তিনিজনীয়া পৰিয়ালটো কাৰণে ভালেই। ইয়াতকৈ ডাঙৰ নালাগে। ঘৰটো অকলশৰীয়া। মালিক ইয়াত নাথাকে। যোৰহাটত চাকৰি কৰে। মানুহজন যথেষ্ট ভদ্ৰ। ঠাইখিনি চহৰৰ একেবাৰে সীমাত। বেছি হাই-উৰুমি নাই। সন্মুখত এখন ডাঙৰ খেলপথাৰ। আমাৰ কাষৰ মানুহঘৰত মণি নামৰ সৰু ল'ৰা এটা আছে। সি এইবাৰ স্কুললৈ গৈছে। আমাৰ লাতুতকৈ এবছৰমান সৰু হ'ব লাগে। দুয়োটা লগৰীয়া। মণি কাষৰ ঘৰৰ ডাঙৰ ল'ৰাটোৰ প্ৰথম সন্তান। তেওঁলোকৰ লগত আমাৰ আহ-যাহ আছে। লাতু প্ৰায়েই তেওঁলোকৰ ঘৰতে থাকেগৈ।

(১১ পৃষ্ঠাত চাওক)

সংস্কৃতি শাখাৰ সভাপতিৰ অভিভাষণ

(৮ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

বুৰঞ্জীত শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ আসন বিশেষ উচ্চ শাখাত অৱস্থিত। আজিকালি শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ কথা বুজাবলৈ সত্ৰ-সংস্কৃতি বা সত্ৰীয়া সংস্কৃতি শব্দ দুটা বিশেষ উৎসাহেৰে ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়, কিন্তু সকলো সত্ৰতে শঙ্কৰদেৱে দি থৈ যোৱা ঐতিহ্য পৰম্পৰা সংৰক্ষিত হোৱা নাই। এনে বহুতো সত্ৰ আছে, য'ত শঙ্কৰদেৱৰ ঐতিহ্য পৰম্পৰা অগ্ৰাহ্য কৰি বিজতৰীয়া ৰীতি নীতি প্ৰচলন কৰাৰ উদাহৰণ আছে। তদুপৰি অসমত থকা চৈতন্য পন্থীয়া সত্ৰ সমূহৰ শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ লগত কোনো পোনপটীয়া যোগসূত্ৰ নাই। শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ ঐশ্বৰ্য আৰু বিশালতা সমগ্ৰ অসমৰ নামঘৰ আৰু মানুহৰ মানৰ সম্পত্তি, ইয়াক কেৱল মাত্ৰ সংস্কৃতি বা সত্ৰীয়া সংস্কৃতি বুলি কলে যেন কেৱল কেইখনমান সত্ৰইহে শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰতিভাৰ উত্তৰাধিকত্ব গ্ৰহণ কৰিছে এনে ধাৰণা হয়। সেয়ে নহয়, শঙ্কৰদেৱে সৃষ্টি কৰি থৈ যোৱা খিনিৰ বাহিৰে সত্ৰ সমূহে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ বিকাশত বিশেষ অৰিহণা যোগোৱা নাই আৰু কেৱল সত্ৰৰ কেন্দ্ৰ কৰিয়েই শঙ্কৰী সংস্কৃতি বৰ্তি থকাও নাই। শঙ্কৰদেৱে সৃষ্টি কৰি থৈ যোৱা সাংস্কৃতিক সম্পদসমূহক আমি শঙ্কৰী সংস্কৃতি নামেৰেই নামাকৰণ কৰিব খুজিছোঁ।" মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰু জনাই একশৰণ হৰিনাম ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাৰ পটভূমিত শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ জন্ম হয়। তেৰাই শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ মাধ্যমেদি মানুহক দেৱতালৈ লৈ যোৱাৰ পথ দেখুৱাই দিলে। অসমৰ জাতি জনজাতিক একেখন আসনত বহুৱাই দি সমন্বয়ৰ সৌধ নিৰ্মাণ কৰিলে। নামঘৰ শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ যাদুঘৰ। গুৰুআসন, গছা, ঠগী, কৰণি, শৰাই, কীৰ্ত্তন ঘৰৰ বেৰ দুৱাৰ খিৰিকিত খোদিত চিত্ৰ কলা, তাল, খোল, ডবা, ভাওনাৰ মুখা আদিয়ে এই কথাৰ প্ৰমাণ কৰে। নামঘৰৰ মজিয়াতে ভাওনাৰ নাট মেলাৰ পৰা নাট সামৰণি লৈকে ভাওনা সন্দৰ্ভীয় সকলো কাম সম্পন্ন হয়। নামঘৰতে নিতৌ নাম প্ৰসংগ, গীত নৃত্য বাদ্যৰ চৰ্চা হয়। সামাজিক ৰীতি-নীতি সদাচৰ নামঘৰৰ পৰাই নিয়ন্ত্ৰণ হয়। নামঘৰ গাওঁলীয়া সমাজৰ বাবে আদালত স্বৰূপ। নামঘৰে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ পৰম্পৰা আৰু ধাৰাবাহিকতা ৰক্ষাকৰি আহিছে। বৰগীত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কদেৱৰ অপূৰ্ব সৃষ্টি। ভগৱন্তৰ গুণ, যশ, লীলা, ঐশ্বৰিক মহিমাৰ লগত ভক্তিৰসৰ ভাণ্ডাৰ জনসাধাৰণক বিলাই দিয়াৰ উদ্দেশ্যৰে তেৰাই বৰগীত সমূহ ৰচনা কৰিছিল। বৰগীত সমূহ ৰাগাশ্ৰয়ী গীত। ৰাগ বিহীন ভাবে বৰগীত চৰ্চা কৰা উচিত নহয়। পৰম পুৰুষৰ মাহাত্ম্য প্ৰকাশৰ লগতে ভক্তিৰস প্ৰচাৰিত গুৰুজনাৰ সৃষ্টি অংকীয়া গীতৰ অৰিহণাও কোনো গুণে কম নহয়। শঙ্কৰীনৃত্য শঙ্কৰী সংগীতৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ। শঙ্কৰী নৃত্যই অকল মনোৰঞ্জন দিয়ে এনে নহয় ভগৱত ভক্তি প্ৰচাৰত এইবিধ নৃত্যই বিশেষ ভূমিকা লৈ আহিছে। গুৰুজনাৰ সৃষ্ট শঙ্কৰী সংস্কৃতি বিশ্বদৰবাৰত প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে শিল্পী, সাহিত্যিক, বুদ্ধিজীৱী অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠান সমূহে বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া দেখা নাযায়। অধ্যাপক মাননীয় শ্ৰীভৱ প্ৰসাদ চলিহা দেৱৰ ভাষাত ক'বলৈ হ'লে- "শঙ্কৰদেৱ আৰু শঙ্কৰী নৃত্য গীত ভাওঁনাক সৰ্বভাৰতীয় মঞ্চলৈ নিয়াত আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় স্বীকৃতি দিওৱাক ড০ মহেশ্বৰ নেওঁগৰ বৰঙণি চিৰস্মৰণীয় হৈ ৰব। এটা বুদ্ধিদীপ্ত বৈজ্ঞানিক মনৰ অধিকাৰী ড০ নেওঁগ প্ৰণালীবদ্ধ আৰু সুক্ষ্ম বিচাৰ বিশ্লেষণৰ দ্বাৰা শঙ্কৰী সাহিত্য কলা সংস্কৃতিৰ চৰ্চাত এক নতুন আয়নল দি গৈছে। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ সমকক্ষ দ্বিতীয় এজন পণ্ডিত আমাৰ মাজত ওলোৱা নাই।"

নব্য শিক্ষিত এচাম লোকে গুৰুজনাৰ সৃষ্টি খোল, তাল, ভাওনা, নৃত্য, গীতৰ পিনে পিঠি দিছে। ই অতিশয় দুৰ্ভাগ্যজনক। ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদে অনুশোচনাৰে কৈছে- "পশ্চিমীয়া শিক্ষা পাই অন্ধকাৰত অন্ধলা হৈ ঘৰৰে প্ৰতিভাক চিনি নাপায় ফুৰা মোৰ মনটোৰ সকলো অহঙ্কাৰ সেই দিনাই একেবাৰে ধুলিসাৎ হৈ গ'ল। সেইদিনাখনৰ পৰাহে মই অসমীয়া হবলৈ আৰম্ভ কৰিলো- মোৰ ভিতৰৰ চাহাবটো ওলাই লৰ মাৰিলে- যাৰবাবে মোৰ মনত এটা প্ৰশ্ন জাগিবলৈ ধৰিলে যে বিলাতলৈ কেলেই পঢ়িবলৈ গৈছিলো? যি বিচাৰি গৈছিলো ঘূৰি আহি দেখো ঘৰতেই পালোঁ। তেতিয়াৰে পৰাই শঙ্কৰদেৱৰ সৰ্বতোমুখী প্ৰতিভা বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিছোঁ। আজিও বুজি শেষ কৰিব পৰা নাই।

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাই যে সত্য-শুদ্ধ ধৰম অসমীয়া জাতিক দি থৈ গৈছে। সেই কথা ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা ৰচিত 'অসম সঙ্গীত' কবিতাত উল্লেখ থকা দেখা যায়।

"শঙ্কৰে দিলে বিশুদ্ধ ধৰম
লাচিতে বাহুত বল।
সতী জয়মতীৰ সতীত্ব তেজেৰে
অসমীয়া আই প্ৰবল।।
বাজক ডবা বাজক শঙ্খ
বাজক মৃদঙ্গ খোল।
অসম আকৌ উন্নতি পথত
'জয় আই অসম' বোল।।"

সৰ্বতোকালৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ। আমাৰ মাজৰে এচামে তেৰাক গুৰু বুলিবলৈ লাজ পাওঁ। বাহিৰত গুৰু বিচাৰি হাবাথুৰি খাওঁ। বাহিৰত গুৰু বিচাৰি ফুৰা সকলক উদ্দেশ্য কৰি বেজবৰুৱা দেৱে কৈছে-

"গুৰু লাগে মোক শিক্ষিত শিষ্য
জগতত জাননী দিলো।
জগতৰে গুৰু শঙ্কৰ ঘৰতে
অন্ধলাই নেদেখিলোঁ।।"

কলাগুৰু বিষ্ণু ৰাভাই তৰুণৰ উপায় দিওতা গুৰু শ্ৰীশঙ্কৰ বুলি উল্লেখ কৰিছে-

"অ গুৰু মোৰ শঙ্কৰ
তৰিবাৰ কিনো উপায়
অ গুৰু অ'
ভাটিলৈ যাবলৈ শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰু অ'
বালিতে বান্ধিলে পজা
এ ৰাম ৰাম
চকুৰি ভকতে চাপৰি ধৰিছে
আপুনি লগাইছে ঘোষা।"

মহাপুৰুষ জনাই ১৯ বছৰ বয়সত তেৰাৰ সংস্কৃতিৰ বৰভেটি স্বৰূপ চিহ্নযাত্ৰা প্ৰদৰ্শন কৰে। চিহ্নযাত্ৰা ভাওনা প্ৰদৰ্শনৰ অন্তত শিক্ষাগুৰু মহেন্দ্ৰ কন্দলীয়ে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনকে গুৰু বুলি ঘোষণা কৰিছিল।

"শুনা সভাসদ বোলো নিশ্চিয় বচন।
শঙ্কৰ দেৱত মই পশিলো শৰণ।।
চাৰিবাৰ চাৰিদণ্ডৱত কৰিলন্ত।
ভৈল গুৰু বুলি উচ্চ কৰি ডাকিলন্ত।।
উৰ্দ্ধবাহু কৰি মই কৰো অঙ্গীকাৰ।।
শঙ্কৰত পৰে গুৰু নাহিকে আমাৰ।।"

— গুৰু চৰিত, তৃতীয় খণ্ড

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱ দীৰ্ঘদিন ধৰি গুৰুজনাৰ লগত একেলগে আছিল। গুৰুজনৰ সান্নিধ্যত থাকি মাধৱদেৱে ভালদৰে বুজি পাইছিল-

"গুৰু সেৱাতেসে পাই ভকতি মুকুতি।"

সদগুৰুৰ পাৱত ভজনা কৰিলেহে ভক্তইপ্ৰকৃত পথৰ সন্ধান পায়।

"বিনে গুৰু চৰণে ভকতি ৰকতি
মুকুতি কবহো নহই।।"

— গুৰু ভটিমা

সঙ্গীত সূৰ্য সুধাকণ্ঠ ড০ ভূপেন হাজৰিকাদেৱে সৰু কালৰে পৰা গুৰুজনাৰ গুণানুকীৰ্ত্তন কৰি গীত গাইছিল। তেখেতে ১১ বছৰ বয়সত লিখা গীতটিয়ে তাৰেই প্ৰমাণ কৰে। গীতটি আছিল-

"কুসুম্বৰ পুত্ৰ শ্ৰীশঙ্কৰ গুৰুৱে ধৰিছিল নামৰে তান
নামৰে সুৰতে আনন্দত নাচিছিল পবিত্ৰ বৰদোৱা থান।।
মোৰ গুৰু ঐ পবিত্ৰ বৰদোৱা থান।।
অশেষ যাতনা ভূঞ্জিলা শ্ৰীশঙ্কৰ ধৰমৰ নামতে তুমি
সকলো দুখলৈ পিঠি দিলা গুৰু ধন্য অসম ভূমি
মোৰ গুৰু ঐ ধন্য অসম ভূমি।
নামঘৰ সাজিলা ৰাইজক থাপিলা একতাৰ আসনত আনি
ভাওঁনা সোণতে বৰগীত সুৱগা প্ৰচাৰিলা দেৱবাণী
মোৰ গুৰু ঐ প্ৰচাৰিলা দেৱবাণী।।
এটুপি এটুপি চকুলো সৰে মোৰ দুখনি চৰণক পাই
অসমৰ আকাশত দুখৰ ৰোল উঠিছে আজি
শ্ৰীশঙ্কৰ নাই মোৰ গুৰু ঐ আজি শ্ৰীশঙ্কৰ নাই।"

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱ, মহেন্দ্ৰ কন্দলী, জ্যোতি, বিষ্ণু, বেজবৰুৱা আদি মহান ব্যক্তি সকলে গুৰুজনকে বিশ্বদৰবাৰত গুৰু হিচাবে চিনাক্ত কৰি দিয়াৰ পিছত আমিবোৰ হাত সাবটি বহি থকা উচিত নহ'ব। আজি অসমত সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু আধ্যাত্মিক ক্ষেত্ৰত যি অৱক্ষয় হৈছে তাৰ নিৰাময়ৰ বাবে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাৰ আদৰ্শ লবই লাগিব। আজি মানুহৰ লক্ষ্য সুখ আৰু আনন্দ। দুখ দুৰ্দশা কাৰোৰে কাম্য নহয়। সেয়ে মানুহে নিজৰ সুখৰ কাৰণে দুষ্কৃতিৰ আশ্ৰয় লয়। নিজৰ স্বাৰ্থৰ বাবে এচামে ডাইনী সজাই দেৱৰো দুৰ্বল মানুহক হত্যা কৰিছে। গুৰুজনাই এনে দুষ্কাৰ্য্যৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ একমাত্ৰ উপায় ঘোষণা কৰিছে-

"সমস্ত ভূতত ব্যাপি আছোঁ মই হৰি।
সবাকো মানিবা তুমি বিষ্ণু বুদ্ধি কৰি।।
কুকুৰ শৃগাল গৰ্দভৰো আত্মাৰাম।
জানিয়া সবাকো পৰি কৰিবা প্ৰণাম।।"

—কীৰ্ত্তন

গোটেই বিশ্বতে শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ সমাদৰ বৃদ্ধি পালেও শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ ক্ষেত্ৰত বহুখিনি কাম বাকী আছে। পশ্চিমীয়া অপসংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ পৰি আমাৰ সংস্কৃতিৰ বিকৃতৰূপ লোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। সংস্কৃতিৰ মোল নুবুজা এচাম শিল্পীয়ে সঙ্গীতবিধক কোঙা কৰি পেলাইছে। শঙ্কৰী সংগীতৰ গুণী জ্ঞানী শিল্পী, সাধক সকলে বিষয়টি গুৰুত্ব সহকাৰে লৈ সঙ্গীত ধাৰা শুদ্ধ ৰূপত প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সেৱাৰে আহবান জনালোঁ। যিকোনো সঙ্গীতেই নহওঁক কিয় অনুশীলনৰ নতান্তই প্ৰয়োজন। শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ শিল্পী সকলক গাৱে-গাৱে নামঘৰে নামঘৰে সঙ্গীত বিদ্যালয়ত নিয়মীয়াভাৱে অনুশীলনৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ আহ্বান জনালোঁ। বহু শিল্পীয়ে শঙ্কৰী সঙ্গীতক ব্যৱসায়িক দিশত ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। বহুতে শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ কেছেট, চিডি, ভিচিডি উলিয়াই আৰ্থিক দিশত লাভবান হৈছে। কেছেট, চিডি, ভিচিডি নিৰ্মাণ যাতে বিকৃত নহয় তাৰ বাবে শিল্পী সকল সদায় সজাগ থকাটো নিতান্তই জৰুৰী।

উত্তৰ পূব ভাতৰত সৰ্ববৃহৎ ধৰ্ম্মীয় সাংস্কৃতিক আৰু আধ্যাত্মিক অনুষ্ঠান শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘই অতন্দ্ৰ প্ৰহৰী হৈ শঙ্কৰী সংস্কৃতিক ৰক্ষণা বেক্ষণ দি আহিছে। এই মহান অনুষ্ঠানভাগিয়ে ইতিমধ্যে গৱেষণাৰ যোগেদি শঙ্কৰী সংগীতক শুদ্ধ ৰূপ দিবলৈ এক মহান প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘই শঙ্কৰী সঙ্গীতক নিখুত ভাবে সংৰক্ষণৰ বাবে কেইবাখনো গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছে। যিসকল শঙ্কৰী সঙ্গীত সাধকে অশেষ কষ্ট স্বীকাৰ কৰি শিল্পী সকলৰ হাতত মহান গ্ৰন্থ কেইখন তুলি দিলে সেই সকল সাধকৰ ওচৰত আমি চিৰ ঋণী হ'লো।

শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ চৰ্চা, অনুশীলন, প্ৰচাৰ, গৱেষণাৰ বাবে সংস্কৃতি শাখাই নৱ নৱ আঁচনি লৈ আহিছে। প্ৰতি বছৰে কমেও তিনিটা প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এইবেলি শিৱসাগৰ আৰু জোনাইত শঙ্কৰী নৃত্য, গীত, বাদ্য, ভাওনাৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত হয়। এই বছৰতে বাক্সা জিলাৰ বৰশিমুলী গুৰিত দিহানাম, থিয়নাম, বিয়ানাম, ভোৰতাল, ব্যাস সঙ্গীতৰ কৰ্মশালা এভাগো অনুষ্ঠিত হয়। উক্ত কৰ্মশালাত সেৱাবাহিনীৰ সেৱক সেৱিকা আৰু আইমাতৃ কল্যাণ সমিতিৰ আই সকলেও অংশ গ্ৰহণ কৰি প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালাভাগ সাফল্যমণ্ডিত কৰে। যোৱা নৱেম্বৰ মাহত বিশ্বনাথ জিলা শাখাত দ্বাদশ বাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় নাট সমাৰোহ ভাগি অনুষ্ঠিত হয়। দ্বাদশ বাৰ্ষিক নাট সমাৰোহত আতাপুৰুষে লিখা নৃসিংহ যাত্ৰা আৰু অজামিল উপাখ্যান নামৰ নাট দুখন প্ৰদৰ্শন হয়। নৱেম্বৰ মাহৰ শেষৰপিনে দৰঙৰ ছিপাঝাৰত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে ব্যাস সঙ্গীত সমাৰোহ এভাগিও সংস্কৃতি শাখাৰ উদ্যোগত অনুষ্ঠিত হয়। শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ শিল্পী সকলে ক্ৰমে প্ৰাথমিক, আঞ্চলিক, জিলা, মাণ্ডলিক পৰ্য্যায়ৰ প্ৰতিযোগিতাত নিৰ্ব্বাচিত হৈ ৰঙিয়া জিলা শাখাত অনুষ্ঠিত হোৱা কেন্দ্ৰীয় শিশু যুৱ আৰু আইমাতৃ সমাৰোহত যোগদান কৰি সংস্কৃতি শাখাক উৎসাহিত কৰে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘ সংস্কৃতি শাখাৰ আপ্ৰাণ চেষ্টাত জন্ম লাভ কৰা কেন্দ্ৰীয় শিল্পী দলটিয়ে অসমৰ লগতে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত শঙ্কৰী নৃত্য, গীত, বাদ্য, ভাওনা, আৰু জনজাতীয় কৃষ্টি প্ৰদৰ্শন কৰি গৌৰৱ কঢ়িয়াই আনিছে।

কেন্দ্ৰীয় শিল্পী দলটিয়ে NE ত গীত বাদ্য নৃত্য নাম প্ৰসংগ আৰু অলপতে দূৰদৰ্শনৰ ৰং চেনেল যোগে সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক মাননীয় শ্ৰীপৱিত্ৰপ্ৰাণ বড়াৰ পৰিচালনাত ৰামবিজয় নাট ভাগ প্ৰদৰ্শন কৰে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘ প্ৰচাৰ শাখাই আহমেদাবাদত অনুষ্ঠিত কৰা ৫৬৩ তম গুৰু আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱত সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক বাপৰ পৰিচালনাত উক্ত দলটিয়ে শঙ্কৰী নৃত্য আৰু পাৰিজাত হৰণ নাট ভাগ প্ৰদৰ্শন কৰি

(১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বিভিন্ন শাখা, পৰিচালনা সমিতিৰ বিষয়ববীয়া আৰু সদস্য-সদস্যাসকলৰ নাম-তালিকা

শিশু আইমাতৃ কল্যাণ সমিতিৰ জিলা সভানেত্ৰীসকলৰ নাম-তালিকা

- শ্ৰীলাৱন্য নেওগ
  গাঁও ঃ চেপাখোৱা সেউজনগৰ
  ডাক ঃ চেপাখোৱা, জিলা ঃ তিনিচুকীয়া
- শ্ৰীকুন্তী বুঢ়াগোহাঁই
  গাঁও ঃ মাকুম, জিলা ঃ তিনিচুকীয়া
- শ্ৰীঅনিমা কলিতা
  গাঁও ঃ নামৰূপ, জিলা ঃ ডিব্ৰুগড়
  ফোন ঃ ৯৮৫৪৮৪৭৬১৯
- শ্ৰীপ্ৰতিমা চাংমাই
  গাঁও ঃ কুচুমাৰি, ডাক ঃ কুচুমাৰি (মৰাণহাট)
  জিলা ঃ শিৱসাগৰ (চৰাইদেউ)
- শ্ৰীনিৰু গগৈ
  গাঁও-ডাক ঃ মেজেঙা পাখিমৰীয়া
  জিলা ঃ শিৱসাগৰ (নাজিৰা)
- শ্ৰীদিপালী নেওগ বৰুৱা (উপাধ্যক্ষা)
  গাঁও ঃ বীৰ লাচিত বৰফুকন কলেজ
  ডাক ঃ শিৱসাগৰ, জিলা ঃ শিৱসাগৰ
  ফোন ঃ ৯৯৫৪৪৩২৯৪৫
- শ্ৰীমনিমা বৰা
  গাঁও ঃ জগদুৱাৰ কাকতিগাঁও
  ডাক ঃ বনাই, জিলা ঃ যোৰহাট
  ফোন ঃ ৯৯৫৭০৬৫৫১৮
- শ্ৰীৰুণুমী দত্ত গোহাঁই
  গাঁও-ডাক ঃ পুৰণা তিতাবৰ
  জিলা ঃ যোৰহাট (তিতাবৰ)
- শ্ৰীলিলি হাজৰিকা
  জিলা ঃ যোৰহাট
  ফোন ঃ ৯৯৫৪১৫৬৫৮৫
- শ্ৰীগোলাপী দুৱৰা
  গাঁও ঃ ২নং প্ৰেমহৰা, ডাক ঃ টেঙাবাৰী
  পিন ঃ ৭৮৫৬০১, জিলা ঃ গোলাঘাট
- শ্ৰীৰশ্মিৰেখা সোঁত
  গাঁও ঃ বোকাখাট টাউন
  ডাক ঃ বোকাখাট, জিলা ঃ গোলাঘাট
  ফোন ঃ ৯৪০১১২৫১৭৮
- শ্ৰীনীলিমা দাস
  গাঁও-ডাক ঃ বঢ়মপুৰ, জিলা ঃ নগাঁও
- শ্ৰীঅঞ্জলী মুদৈ দাস
  গাঁও ঃ কাকী, ডাক ঃ থাইচুপাৰ
  জিলা ঃ নগাঁও, ফোন ঃ ৯৯৫৪৮০৯৯৮৫
- শ্ৰীজিনু কোচ
  গাঁও ঃ বেলগুৰি, ডাক ঃ পলকামাটি
  জিলা ঃ কাৰ্বি আংলং
- শ্ৰীদিপালী বৰদলৈ
  জিলা ঃ মৰিগাঁও
- শ্ৰীগুণপ্ৰভা দেৱী
  জিলা ঃ কামৰূপ (গুৱাহাটী)
  ফোন ঃ ৯৬১৩০১৪৫৪৫
- শ্ৰীভাৰতী দাস
  গাঁও-ডাক ঃ সৰপাৰা, পিন ঃ ৭৮১১২২
  জিলা ঃ কামৰূপ
  ফোন ঃ ০৩৬২৩২৩০০০৯
- শ্ৰীআৰতী মালাকাৰ ডেকা
  গাঁও ঃ উজানকুৰি (বেজপাৰা)
  ডাক ঃ হাজো, পিন ঃ ৭৮১১০২
  জিলা ঃ কামৰূপ, ফোন ঃ ৯৯৫৪৫২৭৭৮৬
- শ্ৰীকদমী ডেকা
  গাঁও-ডাক ঃ চিল্কীঝাৰ
  পিন ঃ ৭৮১৩৬৬, জিলা ঃ ৰঙিয়া
  ফোন ঃ ৯৮৫৯০৬৩২০৪
  ৯৮৫৪৭৬৭৯২৬
- শ্ৰীমৃণালিনী কোঁৱৰ
  গাঁও ঃ সাহপুৰ, ডাক ঃ নানকাৰ ভয়ৰা
  জিলা ঃ নলবাৰী,ফোন ঃ ৯৭০৬০৮০২৩২
- শ্ৰীক্ষীৰদা প্ৰভা দাস
  গাঁও ঃ বৰলীয়াপাৰা, ডাক ঃ সৰুপেটা
  পিন ঃ ৭৮১৩১৮, জিলা ঃ বৰপেটা
  ফোন ঃ ৯৮৫৪৪৪৪৭৩০
- শ্ৰীকামিনী বৰ্মন
  গাঁও-ডাক ঃ বৰ্ষনগাঁও, জিলা ঃ বঙাইগাঁও
  ফোন ঃ ৯৮৫৪২৩৫৬৮২
- শ্ৰীদীপেশ্বৰী ভকত
  গাঁও ঃ জিনকাটা, জিলা ঃ ধুবুৰী
- শ্ৰীকুঞ্জলতা ডেকা
  গাঁও ঃ চতিয়াপাৰা, ডাক ঃ টংলা
  পিন ঃ ৭৮৪৫২৮, জিলা ঃ দৰং
- শ্ৰীহৰিপ্ৰিয়া বৰুৱা কোঁৱৰ
  গাঁও-ডাক ঃ ওদালগুৰি, জিলা ঃ ওদালগুৰি
  ফোন ঃ ৯৪৩৫২৯৭৯৭৬
- শ্ৰীকুসুম দাস
  জিলা ঃ তেজপুৰ
- শ্ৰীপ্ৰবিনা বৰা
  গাঁও ঃ পাভৈ ৰঙামাটি, ডাক ঃ পাভৈ
  জিলা ঃ শোণিতপুৰ (বিশ্বনাথ)
  ফোন ঃ ৯৯৩৫১৮৩৯৪২
- শ্ৰীজানমণি শইকীয়া
  গাঁও ঃ ৰঙাজান, ডাক ঃ শিমলুগুৰি
  জিলা ঃ শোণিতপুৰ (গহপুৰ)
- শ্ৰীবীণা হাজৰিকা বৰা
  গাঁও ঃ কমলপুৰ ফুলবাৰী
  ডাক ঃ ফুলবাৰী, জিলা ঃ লখিমপুৰ
- শ্ৰীঅঞ্জুৱালা বৰগোহাঁই
  গাঁও ঃ আমোলাপট্টি, জিলা ঃ ধেমাজী
  ফোন ঃ ৮৭৬১৮৮৪৬৭৯
- শ্ৰীবেবী গগৈ
  গাঁও-ডাক ঃ গোগামুখ
  জিলা ঃ ধেমাজী
- শ্ৰীঅৰ্চনা দত্ত
  জিলা ঃ ধেমাজী (জোনাই)
- শ্ৰীনিৰদা গগৈ
  জিলা ঃ অৰুণাচল
  ফোন ঃ ০৯৮৫৬২২১৭৮৮
- শ্ৰীৰাণু ৰাজবংশী
  গাঁও ঃ গড়মাৰা, ডাক ঃ মেৰকুছি
  জিলা ঃ বাক্চা
  ফোন ঃ ৯৯৫৭১১০৩৪০
- শ্ৰীচম্পা দত্ত বৰা
  গাঁও ঃ চাংচকী, ডাক ঃ কামপুৰ
  জিলা ঃ নগাঁও (কামপুৰ)
- শ্ৰীৰানু ৰাজবংশী
  গাঁও ঃ গড়মাৰা, ডাক ঃ মেৰকুছি
  জিলা ঃ বাক্চা
  ফোন ঃ ৯৯৫৭১১০৩৪০
- শ্ৰীঅন্নপূৰ্ণা হাজৰিকা
  গাঁও-ডাকঃ শিমলিটোলা
  জিলা ঃ কোকৰাঝাৰ (চিৰাং)

জিলা সম্পাদিকাসকলৰ নাম-ঠিকনা

- শ্ৰীমিনা নাথ
  গাঁও ঃ ৰতনপুৰ, ডাক ঃ বুঢ়াবুঢ়ী
  জিলা ঃ শদিয়া
- শ্ৰীগীতাশ্ৰী নাথ
  গাঁও-ডাক ঃ গেলাপুখুৰী
  জিলা ঃ তিনিচুকীয়া
- শ্ৰীচন্দ্ৰাৱতী শইকীয়া
  গাঁও ঃ লোহানি, জিলা ঃ ডিব্ৰুগড়
- শ্ৰীৰিতা চুতীয়া
  গাঁও ঃ বিষ্ণুপুৰ, ডাক ঃ মৰাণহাট
  জিলা ঃ শিৱসাগৰ
- শ্ৰীমিনতি গগৈ
  গাঁও ঃ বাঁহবৰীয়া ন-মাৰি
  ডাক ঃ নাজিৰা, জিলা ঃ শিৱসাগৰ
- শ্ৰীজয়া গগৈ
  জিলা ঃ শিৱসাগৰ
  ফোন ঃ ৯৬১৩৮৫০৪৪৮
- শ্ৰীঅৰুণা বৰা
  গাঁও ঃ সবাইবন্ধা, ডাক ঃ যোৰহাট
  জিলা ঃ যোৰহাট
  ফোন ঃ ৯৮৫৪১০৯০৭৬
- শ্ৰীচম্পা বড়া
  গাঁও ঃ ঢেকীয়াজুলী খাটোৱাল
  ডাক ঃ ন-আলি ঢেকীয়াজুলি
  জিলা ঃ যোৰহাট (তিতাবৰ)
- শ্ৰীউৰ্মিমালা দেৱীবৰুৱা
  জিলা ঃ গোলাঘাট
  ফোন ঃ ৯৪৩৫৯৯৩০৩১
- শ্ৰীৰঞ্জুমণি শইকীয়া
  গাঁও ঃ খনিকৰগাঁও, ডাক ঃ সৰুপথাৰ
  পিন ঃ ৭৮৫৬০১, জিলা ঃ গোলাঘাট
  ফোন ঃ ৯৬৭৮২৭৬১৬০
- শ্ৰীকল্পনা তামুলী
  গাঁও ঃ তামুলীপথাৰ, ডাক ঃ কমাৰগাঁও
  জিলা ঃ গোলাঘাট (ধনশিৰি)
  ফোন ঃ ৯৬৭৮২৭৬১৬০
- শ্ৰীবাসন্তী ভূএগ
  গাঁও ঃ শিঙিয়া, ডাক ঃ ফুকনখাট
  জিলা ঃ নগাঁও
- শ্ৰীমামনি বৰা পাটৰ
  গাঁও-ডাকঃ কাকী
  জিলা ঃ নগাঁও (হোজাই)
  ফোন ঃ ৯৮৫৯৬৩১৫০৩
- শ্ৰীলাচু মেধি
  গাঁও-ডাক ঃ লাংহিন,
  জিলা ঃ কাৰ্বি আংলং
- শ্ৰীদীপা দাস
  গাঁও ঃ মৰিগাঁও টাউন
  ডাক ঃ মৰিগাঁও,
  জিলা ঃ মৰিগাঁও
- শ্ৰীসজোৰ মালী
  জিলা ঃ গুৱাহাটী
  ফোন ঃ৯৮৬৪০৫৭৫০৫
- শ্ৰীদীপিকা বড়ো
  গাঁও ঃ বাহজানী,
  ডাক ঃ পানেৰী
  পিন ঃ ৭৮১১২৩
  জিলা ঃ কামৰূপ
  ফোন ঃ ৯৫৭৭২৪৯৭৬৪
- শ্ৰীকবিতা দাস
  গাঁও ঃ হাজো পানীপাৰা
  ডাক ঃ হাজো,
  পিন ঃ ৭৮১১০২
  জিলা ঃ কামৰূপ (হাজো)
  ফোন ঃ ৯৯৫৪৭৫০২৯৩
- শ্ৰীসোণেশ্বৰী ডেকা
  গাঁও ঃ সীতাৰা,
  ডাক ঃ ৰঙিয়া
  জিলা ঃ কামৰূপ (ৰঙিয়া)
  ফোন ঃ ৯৯৫৪৬৬৩১৭৩
- শ্ৰীনিৰুপমা হালৈ
  গাঁও ঃ বৰঝাৰ, ডাক ঃ বৰমা
  জিলা ঃ নলবাৰী,
  ফোন ঃ ৯৫৭৭৭৩৬০২৯
- শ্ৰীঅনিমা বৈশ্য
  গাঁও ঃ কলবাৰী, ডাক ঃ ভৱানীপুৰ
  পিন ঃ ৭৮১৩৫২, জিলা ঃ বৰপেটা
  ফোন ঃ ৯৭০৬৮৯১১৮৪
- শ্ৰীকল্পনা কলিতা
  গাঁও ঃ পাঠশালা মেডিকেলৰ ওচৰত
  ডাক ঃ পাঠশালা, পিন ঃ ৭৮১৩২৫
  জিলা ঃ বৰপেটা (বজালী)
  ফোন ঃ ৮৪৭২৮২৪৭৮৯
- শ্ৰীপ্ৰতিমা ৰায়
  গাঁও ঃ বৰপাৰা, ডাক ঃ বঙাইগাঁও
  জিলা ঃ বঙাইগাঁও
- শ্ৰীবাসন্তী সূত্ৰধৰ
  গাঁও-ডাক ঃ ধূপধৰা,
  জিলা ঃ গোৱালপাৰা
- শ্ৰীসুনীতি ৰাভা
  গাঁও ঃ দেবীতোলা,
  জিলা ঃ ধুবুৰী
- শ্ৰীঅম্বিকা বৈশ্য ডেকা
  গাঁও ঃ ৰামগাঁও, ডাক ঃ বুঢ়ীনগৰ
  পিন ঃ ৭৮৪১৪৭, জিলা ঃ দৰং
  ফোন ঃ ৭৩৯৯২৭৮৩৩২
- শ্ৰীবীনা দাস
  গাঁও ঃ ফুলগুৰি, ডাক ঃ মাজবাট
  জিলা ঃ ওদালগুৰি
  ফোন ঃ ৯৫০৮১৪৭৭৬০
- শ্ৰীকল্যাণী হাজৰিকা
  গাঁও ঃ তামুলীচুক, ডাক ঃ জামুগুৰি
  জিলা ঃ শোণিতপুৰ (তেজপুৰ)
  ফোন ঃ ৭৮৯৬৫৫৪২৪৭
- শ্ৰীদিপা দাস
  গাঁও ঃ বামুণীপথাৰ, ডাক ঃ পাভৈ
  জিলা ঃ শোণিতপুৰ (বিশ্বনাথ)
  ফোন ঃ ৯৯৫৪৮২৯১৩৭
- শ্ৰীবিবি শইকীয়া
  গাঁও-ডাক ঃ পানবাৰী
  জিলা ঃ লখিমপুৰ
  ফোন ঃ ৯৮৫৯১৭০১৩৭
- শ্ৰীভাৰতী বেজবৰুৱা
  গাঁও ঃ সাপতিয়াগাঁও
  ডাক ঃ পশ্চিম মাছখোৱা
  জিলা ঃ ঢকুৱাখনা
  ফোন ঃ ৮৭৬১৮৮৪৬৫৪
- শ্ৰীলক্ষী গগৈ
  গাঁও ঃ ২নং বান্তৌ অনন্ত
  ডাক ঃ মিংমাং বৰলা
  জিলা ঃ ধেমাজী

(১১ পৃষ্ঠাত চাওক)

সদস্য-সদস্যাসকলৰ নাম-তালিকা

(১০ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

⊡ শ্ৰীবুলী গগৈ তামুলী
গাঁও-ডাক ঃ চিমেন চাপৰি
জিলা ঃ ধেমাজী (জোনাই)
ফোন ঃ ৯৯৫৪৯৫৪৬৮১

⊡ শ্ৰীৰীণা বৰা
জিলা ঃ অৰুণাচল
ফোন ঃ ০৯৪৩৬৮৯৭২৫৭

⊡ শ্ৰীতৰামাই বৰা
গাঁও ঃ পূৰ্ব তেতেলী সৰা
ডাক ঃ তেতেলীসৰা
জিলা ঃ নগাঁও (কামপুৰ)

⊡ শ্ৰীতৰুলতা কলিতা
গাঁও ঃ খানলীয়াপাৰা
ডাক ঃ থমনা,
জিলা ঃ বাক্সা
ফোন ঃ ৭৮৯৬৪০৫৮৫৩

⊡ শ্ৰীতৰুলতা কলিতা
গাঁও ঃ খানলীয়াপাৰা
ডাক ঃ থমনা,
জিলা ঃ বাক্‌চা
ফোন ঃ ৭৮৯৬৪০৫৮৫৩

⊡ শ্ৰীত্ৰিবেনী ৰায়
গাঁও ঃ বিজয়গাঁও,
ডাক ঃ বাসুগাঁও
জিলা ঃ বঙাইগাঁও (কোকৰাঝাৰ)

জিলাধিনায়কসকলৰ নাম তালিকা আৰু ঠিকনা

⊡ শ্ৰীঅনন্ত ভূএগ
গাঁও ঃ লাচিত নগৰ, ডাক ঃ চপাখোৱা
জিলা ঃ তিনিচুকীয়া (শদিয়া)
ফোন ঃ ৯৫০৮১৯৭৮১০

⊡ শ্ৰীবদনচন্দ্ৰ গগৈ
জিলা ঃ তিনিচুকীয়া
ফোন ঃ

⊡ শ্ৰীসুৰুয কমল লাহন
জিলা ঃ ডিব্ৰুগড়
ফোন ঃ ৯৯৫৪৫৪৬৩৬৩

⊡ শ্ৰীপ্ৰবিন গগৈ
গাঁও ঃ বৰহগাঁও গনকপথাৰ
ডাক ঃ ধুনীয়াপথাৰ,
পিন ঃ ৭৮৫৬৯২
জিলা ঃ শিৱসাগৰ (চৰাইদেউ)

⊡ শ্ৰীদেৱ বৰেণ্য গগৈ
গাঁও ঃ গড়ফলীয়া,
ডাক ঃ নাজিৰা
জিলা ঃ শিৱসাগৰ (নাজিৰা)

⊡ শ্ৰীপ্ৰণৱ নাথ
গাঁও-ডাক ঃ নেমুগুৰি,
জিলা ঃ শিৱসাগৰ
ফোন ঃ ৯৪০১৩৬১৯৩৮

⊡ শ্ৰীযদুমণি বৰা
গাঁও ঃ মালৌপাম,
ডাক ঃ মালৌপথাৰ
জিলা ঃ যোৰহাট,
ফোনঃ৯৮৫৪৮৫০৫২৭

⊡ শ্ৰীনয়নমণি শইকীয়া
গাঁও ঃ চকীয়াল,
ডাক ঃ এলেহি
জিলা ঃ যোৰহাট

⊡ শ্ৰীবসন্ত কলিতা
গুৱাহাটী মহানগৰী জিলা শাখা
কামৰূপ, অসম

⊡ শ্ৰীৰঞ্জন নাথ
গাঁও ঃ পহুমৰা নাথগাঁও
ডাক ঃ ৰঙাচাহী,
পিন ঃ ৭৮৫১০৪
জিলা ঃ যোৰহাট (মাজুলী)
ফোন ঃ ৮৪৭৩০৬১৬১৩

⊡ শ্ৰীমিণ্টু বৰদলৈ
জিলা ঃ গোলাঘাট
ফোন ঃ ৯৯৫৪৪৫৫৯৫৮
৯৫০৮৮২৫৬৩৮

⊡ শ্ৰীনিৰাময় তামুলী
গাঁও ঃ তামুলীপথাৰ
ডাক ঃ কমাৰগাঁও,
জিলা ঃ যোৰহাট
ফোন ঃ ৯৮৫৪৬৮৩১১৪

⊡ শ্ৰীৰাজীৱ বৰা
গাঁও ঃ কাৱৈমাৰী,
ডাক ঃ বেঙেনাআটি
জিলা ঃ নগাঁও (কলিয়াবৰ)
ফোন ঃ ৮৮১১৯৮২৯৮২

⊡ শ্ৰীৰাজু বৰা
গাঁও ঃ মৌখাতি,
ডাক ঃ ৰণথলি
জিলা ঃ নগাঁও,
ফোন ঃ ৮৮৭৬৭৭০৯২১

⊡ শ্ৰীঅৰূপ বৰা
গাঁও ঃ কাকী, ডাক ঃ থাইচুপাৰ
জিলা ঃ নগাঁও,
ফোন ঃ ৯৭০৭৬২২৭৩৬

⊡ শ্ৰীমুকুন্দ বৰা
গাঁও ঃ ২নং উদালি,
ডাক ঃ বকলীয়াঘাট
জিলা ঃ কাৰ্বি আংলং
ফোন ঃ ৯৮৫৪৯২৫১৩৩

⊡ শ্ৰীসূৰ্য বৰুৱা
গাঁও-ডাক ঃ কপাহেৰা
জিলা ঃ মৰিগাঁও

⊡ শ্ৰীসঞ্জীৱ ঠাকুৰীয়া
গাঁও-ডাক ঃ চৌধুৰীখাট,
পিন ঃ ৭৮১১২৪
জিলা ঃ কামৰূপ
ফোন ঃ ৯৬১৩১২০৯০১

⊡ শ্ৰীসনাতন দাস
গাঁও-ডাক ঃ উজানকুৰি,
পিন ঃ ৭৮১১০২
জিলা ঃ কামৰূপ
ফোন ঃ ৯৭০৬২৩৮৭০৭

⊡ শ্ৰীমুনীন্দ্ৰ মালাকাৰ
জিলা ঃ ৰঙিয়া
ফোন ঃ ৯৭০৭৪৫০৪৬৮

⊡ শ্ৰীহেমেন ৰাজবংশী
গাঁও-ডাক ঃ বুঢ়ীনগৰ
জিলা ঃ নলবাৰী
ফোন ঃ ৯৬৭৮০৫৫৬১৩

⊡ শ্ৰীধ্ৰুৱজ্যোতি ডেকা
গাঁও ঃ ভবানীপুৰ (ন-হাটী)
ডাক ঃ ভবানীপুৰ,
পিন ঃ ৭৮১৩৫২
জিলা ঃ বৰপেটা,
ফোন ঃ ৯৪০১১৬৮৮৫২

⊡ শ্ৰীবিশ্বজিৎ দাস
গাঁও ঃ ধনবিল,
ডাক ঃ গোলাগাঁও
জিলা ঃ বাক্‌চা (বজালী)

⊡ শ্ৰীৰামচৰণ নাথ
গাঁও ঃ চাৰিপুলীয়া,
ডাক ঃ সৃজনগ্ৰাম
জিলা ঃ বঙাইগাঁও

⊡ শ্ৰীপ্ৰীতম ৰাভা
গাঁও ঃ দেবীতোলা,
জিলা ঃ ধুবুৰী

⊡ শ্ৰীঅনিৰুদ্ধ ডেকা
গাঁও ঃ ডাকচকী,
ডাক ঃ মঙ্গলদৈ
পিন ঃ ৭৮৪১২৫,
জিলা ঃ দৰং
ফোন ঃ ৯৮৬৪৩১০৩২১

⊡ শ্ৰীমিণ্টু নাথ
গাঁও ঃ খৰাম-খা,
ডাক ঃ মাজবাট
জিলা ঃ শোণিতপুৰ
ফোন ঃ ৯৭০৭৬৬৯৮৪২

⊡ শ্ৰীদেৱেন মেধি
গাঁও ঃ বগীজুলি
জিলা ঃ শোণিতপুৰ (তেজপুৰ)
ফোন ঃ ৯৮৫৯২০৯৪৮৫

⊡ শ্ৰীৰমেন শইকীয়া
গাঁও-ডাক ঃ বধাকৰা,
জিলা ঃ লখিমপুৰ
ফোন ঃ ৯৪০১৭৪৮০১১

⊡ শ্ৰীপ্ৰহ্লাদ চুতীয়া
গাঁও ঃ মৰনৈ গাঁও,
ডাক ঃ সোৱণশিৰি
পিন ঃ ৯৯৫৭৯৭৯৪৮১
জিলা ঃ ঢকুৱাখনা
ফোন ঃ ৯৯৫৭৯৭৯৪৮১

⊡ শ্ৰীবিশ্বজিৎ শইকীয়া
গাঁও ঃ মাজগাঁও,
ডাক ঃ মাছখোৱা
জিলা ঃ ধেমাজী

⊡ শ্ৰীবিৰাজ কুমাৰ চৌধুৰী
গাঁও ঃ দক্ষিণপাট ভকতগাঁও
ডাক ঃ দক্ষিণ চাংচকী
জিলা ঃ নগাঁও (কামপুৰ)

⊡ শ্ৰীজ্যোতিষ মেধি
গাঁও ঃ খাগ্নাবাৰী,
ডাক ঃ বাগানপাৰা
জিলা ঃ বাক্‌চা
ফোন ঃ ৮৪৭৩৯৩০২১৭,
৯৮৬৪৩৪৩৬৭৬

উৎসাহ

(৮ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

কেলকুলেটৰটো মাৰি থাকোতে কেতিয়াবা খেলি-মেলি লাগে। আঙুলি বেলেগ বুটামত পৰে। ভুল উত্তৰ ওলায়। পুনৰ আকৌ প্ৰথমৰ পৰা শুদ্ধ কৰিবলগীয়া হয়।

ঘড়ীটোলৈ চালো। চাৰে সাত বজিছে, বতাহ এজাকো কোঠাটোলৈ সোমাই আহিছে। বাহিৰত ৰ'দটো উজ্জ্বলকৈ ওলাইছে আৰু আমাৰ ঘৰৰ আগফালৰ ঘাঁহখিনি আৰু জবা ফুলজোপা উজ্বলাই তুলিছে। ৰঙাজবা ফুলবোৰো বেছি ৰঙা যেন দেখাইছে আৰু শেৱালিৰ গোন্ধটোও নাকত লাগিছে। বতাহজাকে আমাৰ পৰ্দাবোৰ ভিতৰলৈ উৰাই দিছে।

এনেতে লাতু ভিতৰলৈ সোমাই আহিল কেলকুলেটৰটোৰ পিট্‌পিট্‌শব্দটো তাই কাণ পাতি শুনিলে আৰু মোৰ কাষ চাপি আহিল।

'ক'লৈ গৈছিলা— আমি তোমালৈ বৈ আছোঁ। মাকে সুধিলে।

'মা! দেউতাই এইটো কি আনিছে?' মাকক কেলকুলেটৰটোৰ ফালে দেখুৱাই লাতুৱে ক'লে। তাৰ পাছত তাই চোচোক্-চামাক্‌কৈ মোৰ ওচৰলৈ আহিল।

মই হিচাপ কৰি গৈ আছো আৰু ফৰ্মবোৰত তুকিছো। কাম প্ৰায় শেষ হৈছে। আৰু দুজনৰহে বাকী আছে। বেছি সময় নালাগে। তাৰ পাছত মুঠ যোগটো কৰিলেই হ'ব। লাতুৱে মনোযোগেৰে কেলকুলেটৰটো চাই আছে। এবাৰ তাই মোক ক'লে— 'দেউতা, মোকো বজাবলৈ দিয়ানা?'

'এইটো বজোৱা বস্তু নহয়। ই অঙ্ক কৰে বুজিছা।' মই তাইক ক'লো। তাই মোৰ ওচৰত মনে মনে থিয় হৈ ৰ'ল।

'এই চোৱা— পাঁচ যোগ সাত (৫ + ৭)। মই কৈ কৈ কেলকুলেটকটোৰ বুটাম টিপিলো। কেলকুলেটৰটোৰ পৰ্দাত এবাৰ ৫ আৰু আনবাৰ ৭ ওলাল।

'কিমান হ'ল?' মই তাইক পুনৰ সুধিলো', তাই একো নক'লে। 'এই চোৱা বুলি সমান চিনৰ বুটামটো টিপি দিয়াৰ লগে লগে ১২ ওলাই গ'ল।

তাই গোটেই ঘটনাটো আচৰিতভাৱে চাই ৰ'ল।

"বিয়োগ লাগিলে বিয়োগৰ চিন থকা বুটামটো টিপিবা। ইয়াৰে সকলো অংক কৰিব পাৰি দেই লাতু।" মই তাইক ক'লো।

তাইক এবাৰ বিয়োগ, এবাৰ পূৰণ কৰিও দেখুৱালো। তাই মনোযোগেৰে চাই থাকিল। তাৰ পাছত মই তাইক সুধিলো— তুমিও কৰিবা নেকি? তাই মূৰ দুপিয়ালে।

"সাতচল্লিশৰ পৰা ঐকৈশ বিয়োগ কৰাচোন' মই লাতুক কেলকুলেটৰটো দিলো।

তাই সৰু সৰু আঙুলিৰে কেলকুলেটৰৰ কীব'ৰ্ডখনৰ বুটামবোৰ টিপিবলৈ ধৰিলে। মই তাইৰ মুখখনলৈ চাই ৰ'লো। লাতুৰ মুখখন ৰঙা পৰিছে। হয়তো তাই সামান্য উত্তেজিত হৈছে। মোৰো বুকুখন কঁপিবলৈ ধৰিছে। মই লাতুৰ মুখখন থিৰভাৱে চাই ৰ'লো। এই সময়খিনি যেন পৱিত্ৰ নতুন চাকি এটা প্ৰজ্বলিত কৰাৰ মুহূৰ্ত। লাতুৱে পাৰিবনে নোৱাৰে সন্দেহ ভাব এটাই মনটোও লাহে লাহে দুলিবলৈ ধৰিলে।

তাই প্ৰথমে চাৰি আৰু সাতটো টিপিলে। ডিজিটেল স্ক্ৰীনত ৪৭ সংখ্যাটো ভাঁহি আহিল। মই একো মতা নাই। মোৰ ধাৰণা পাৰিব। লাতুৱে মোৰ পিনে চালে। হয়তো কোনটো বুটাম টিপিব মোক সুধিব বিচাৰিছে। মই কিন্তু নিৰ্বিকাৰ হৈ ৰ'লো। তাই পুনৰ মোৰ মুখলৈ চাই বিয়োগ চিনৰ বুটামটো টিপিলে।

'পাৰিছেনে নাই?' জোনালীয়ে ক্ষীণ স্বৰত মোক সুধিলে। তাই চকুত হাঁহিৰ ৰেঙনি।

তাৰপাছত লাতুৱে ২ আৰু ১ চিনৰ বুটামটো টিপিলে আৰু ৰৈ গ'ল। মোক সুধিলে— 'এতিয়া কি কৰো?'

'ভাবাচোন', মই তাইক ক'লো। তাই ক্ষন্তেক ৰৈ দিলে। মই আকৌ তাইক ক'লো— 'অলপ চিন্তা কৰাচোন। তুমি পাৰিবা।'

জোনালী বহাৰ পৰা উঠি আহি লাতুৰ হাতৰ

(১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

ৰসময়ী মাগোহো ভকতি

(২ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

লাভ কৰাৰ সুযোগ পায়। সাযুজ্য লাভ কৰাৰ ফলত ভক্তই ঈশ্বৰৰ সৈতে সদৃশ হৈ পৰাৰ সুযোগ লাভ কৰে। ঠিক তেনেদৰে সাৰূপ্যৰ যোগেদি ঈশ্বৰৰ সৈতে এক ৰূপতা লাভৰ সুযোগ লাভ কৰে আৰু লীন বা নিৰ্বাণত ঈশ্বৰত বিলীন হৈ যোৱাৰ সুযোগ লাভ কৰে। পাছে যদিও কোৱা হয় যে মুক্তি বা মোক্ষ লাভৰ দ্বাৰা জীৱই ঈশ্বৰৰ সান্নিধ্য লাভ কৰাৰ সুযোগ পায় বুলি তথাপি ক'ব লাগিব যে মোক্ষপ্ৰাপ্তি আৰু ঈশ্বৰপ্ৰাপ্তি একে কথা নহয়। ঈশ্বৰপ্ৰাপ্তিৰ সুখতকৈ মোক্ষ প্ৰাপ্তিৰ সুখ নিম্নখাপৰ। গৃহস্থৰ আত্মীয়জন ঘৰলৈ আহিলে লগুৱা-লিগিৰীবোৰে আথে-বেথে বহিবলৈ দি যথাসাধ্য আপ্যায়ন কৰে। পাছে সকলো প্ৰকাৰৰ আতিথ্য সৎকাৰেৰে আপ্যায়িত তথা পৰিতৃপ্ত হ'লেও তেওঁৰ মনলৈ চৰম সন্তুষ্টি নাহে যেতিয়ালৈকে গৃহস্থৰ মুৰব্বীজনৰ সৈতে (যাক লগ পোৱাটো তেওঁৰ মুখ্য উদ্দেশ্য) সাক্ষাৎ হোৱা নাযায়। তেনেদৰে সালোক্যাদি মোক্ষ, অনিমাদি বিভূতিবোৰ ঈশ্বৰৰ ভৃত্যৰূপ। এইবোৰ হৰিভক্তিত নিৰ্মজিত ভক্তসকলৰ পাছে পাছে মোক ল মোক ল বুলি খেদি ফুৰে। ভক্তই কিন্তু তাত ভ্ৰূক্ষেপেই নকৰে। তেওঁলোকক লাগে মাথোঁ ঈশ্বৰৰ সান্নিধ্যত থাকি লাভ কৰা সেৱা-সুখ। অৰ্থাৎ ভকতি সুখ। একান্ত ভক্তৰ একমাত্ৰ লক্ষ্য হ'ল ঈশ্বৰৰ সান্নিধ্য। চলন্ত গাড়ীখনে ৰাজআলিৰে গতি কৰোঁতে সোঁৰে-বাঁৰে কাটি পোনে পোনে লক্ষ্যস্থলীলৈ যোৱাৰ দৰে একান্ত ভকতসকলে পাপ-পুণ্যৰ সোঁ-বাওঁ কাটি পোনে পোনে ভকতিৰ ৰথখনি আগুৱাই লৈ যায় একমাত্ৰ লক্ষ্য স্থল ভগৱন্ত ঈশ্বৰৰ দিশে। স্বৰ্গসুখ-মোক্ষসুখ তেওঁলোকৰ বাবে তেনেই নগণ্য। তেওঁলোকৰ দৃষ্টিত ঈশ্বৰৰ সান্নিধ্যত থাকি তেওঁৰ গুণ-যশ শ্ৰৱণ-কীৰ্তন কৰাৰ সমান সুখ একো থাকিব নোৱাৰে। সকলো সুখতকৈ ভকতি সুখ শ্ৰেষ্ঠ। কৃষ্ণ দৰশন আশা ভঙ্গ হৈব্ৰহ্মাৰ চাৰি তনয়ে দ্বাৰপাল, জয়-বিজয়ক যেতিয়া অসুৰ যোনিত পতিত হ'বলৈ অভিশাপ দিলে তেতিয়া বৈকুণ্ঠপুৰীত এক অথন্তৰ মিলিল। অন্তৰ্যামী কৃষ্ণই সকলো বুজি যেতিয়া ঘটনাথলীলৈ ওলাই আহিল তেতিয়া কৃষ্ণৰ ৰূপ সৌন্দৰ্য সুধা পান কৰি পূৰ্ণতৃপ্ত হোৱা চাৰিসিদ্ধৰ মুখৰ পৰা নিগৰি আহিল—

"তোমাৰ পাৱত লৈলে যিজনে শৰণ।
তযু গুণ নাম কৰে শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন।।
মোক্ষ-প্ৰসাদক প্ৰভু তোমাত নমাগে।
ছাৰ স্বৰ্গ সুখ কোণ তাসন্বাৰ আগে।।"

ভক্তৰ দৃষ্টিত যে ভকতিৰ তুলনাত মোক্ষ সুখ তেনেই তুচ্ছ তাৰ উদাহৰণ মহাপুৰুষ দুগৰাকীৰ অনেক ৰচনাত দেখা পোৱা যায়। দুই এটা উল্লেখ কৰিব খুজিলো। নাম-ঘোষাত উল্লেখ কৰা হৈছে—

"মধুৰ সুমধুৰ হৰিৰ কীৰ্ত্তন ৰস
মঙ্গলৰো পৰম মঙ্গল।
এতেকেসে মুকুতিকো তেজি হৰি গুণ গায়া
ফুৰে মহা মহন্তসকল।।"
"অপাৰ আনন্দ ৰস ৰাম নাম
মুখত থাকয় যাৰ।
মুকুতি সুখকো থৰে পাশ কৰি
আন সুখ কোনছাৰ।
জয় জগজীৱ জগত কাৰণ
জয়তি জগ নিৱাস।
তোমাৰ ভকতি ৰসে মুকুতিকো
কৰে বহু পৰিহাস।।"
"নলাগে লীন মুকুতিক তথা।
নাহি হৰি পদ পঙ্কজ যথা।।
....
নমাগোহো সুখ ভোগ নালাগে মুকুতি।
তোমাৰ চৰণে মাত্ৰ ৰহোক ভকতি।।"

— কীৰ্ত্তন

এনেকুৱা উদাহৰণ বিচাৰিলে আৰু অনেক পোৱা যাব। বৰ্ণনাবোৰৰ পৰা এইটোৱে প্ৰতিপন্ন হয় যে ভকতিয়ে মুকুতি স্তৰে অৰ্থাৎ ভকতিত মুকুতি ওপজে, কিন্তু প্ৰকৃত ভক্ত তাতে সন্তুষ্ট নহয়। ভকতৰ চৰম লক্ষ্য হৰি ভকতিহে। নাম-ঘোষাত এনে ভকতিক ৰসময়ী ভকতি বুলি কোৱা হৈছে। ভকতি শব্দটি স্ত্ৰীলিঙ্গবাচক। সেয়েহে তাৰ আগত থকা ৰসময় শব্দটি স্ত্ৰীলিঙ্গ ৰূপত ৰসময়ী হৈ পৰিছে। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল ৰসযুক্ত। সাহিত্যত ন-বিধ ৰস (ভৰতৰ মতে আঠবিধ) স্বীকাৰ কৰা হৈছে। আদি, কৰুণ, হাস্য, ৰৌদ্ৰ, বীৰ, ভয়ানক, বীভৎস, অদ্ভুত আৰু শান্ত— এই ন-বিধ ৰস। মানুহৰ মনৰ মাজত ৰতি আদি কিছুমান ভাব সুপ্ত হৈ থাকে। সাহিত্যত সেইবোৰকে স্থায়ী ভাব বুলি কোৱা হয়। কোনো বিশেষ পৰিৱেশত এনে একোটা স্থায়ী ভাব উদ্ৰিক্ত বা পৰিপুষ্ট হৈ ধৰা দিলে সি এটা ৰসত পৰিণত হয়। যেনে ৰতি স্থায়ী ভাবৰ উদ্ৰিক্ত হ'লে শৃঙ্গাৰ ৰসৰ সৃষ্টি হয়। উল্লেখযোগ্য কথা হ'ল যে ওপৰত কোৱা নৱবিধ ৰসৰ ভিতৰত ভক্তিক ৰস বুলি ধৰা হোৱা নাই। বহুতৰ মতে ভক্তিৰসৰ ভিতৰত নপৰে। কিন্তু বোপদেৱ আদি এচাম প্ৰাচীন আলংকাৰিকে ভক্তিকো ৰসৰ শাৰীত স্থান দি গৈছে। মধুসূদন সৰস্বতীয়ে তেওঁৰ ভগৱদ্‌ভক্তি ৰসায়ন গ্ৰন্থত কৈ গৈছে যে ভগৱদ্‌ৰতি বা ভক্তি পৰিপূৰ্ণ ৰস স্বৰূপা আৰু বাকী ৰসবোৰ তাৰ তুলনাত ক্ষুদ্ৰ।

"পৰিপূৰ্ণৰসা ক্ষুদ্ৰৰসেভ্যো ভগৱদ্‌ৰতিঃ।
খদ্যোতেভ্য ইৱাদিত্য প্ৰভেৱ বলৱত্তৰা।।"

অসমীয়া বৈষ্ণৱ কবিসকলৰ মতেও ভক্তিৰস পৰিপূৰ্ণৰস স্বৰূপা আৰু ই আনবোৰ ৰসৰ তুলনাত শ্ৰেষ্ঠৰস। আগতে কোৱা হৈছে যে সকলো ৰসৰে একোটা স্থায়ী ভাব থাকে। হৃদয়ত নিহিত হৈ থকা স্থায়ী ভাব এটা উদ্ৰিক্ত হ'লেহে এটা ৰসৰ উদয় হয়। ভক্তিৰসৰ বাবে স্থায়ী ৰস কি? তাৰ উত্তৰত কোৱা হ'ল ভগৱদ্‌ৰতি। এই ভগৱদ্‌ৰতিৰ পৰা উদ্ভৱ হয় ভগৱদ্ প্ৰীতি বা ভক্তিৰস। ভক্তই যেতিয়া একান্ত চিত্তে হৰি পদ-পঙ্কজত আত্মনিবিষ্ট কৰি উপাসনাত ৰত হৈ পৰে তেতিয়া তেওঁৰ সমস্ত বৈষয়িক বন্ধন এটা এটাকৈ খোল খাই আহিবলৈ ধৰে। সমস্ত পাৰ্থিৱ দুৰ্বাসনাৰ হাতোৰাৰ পৰা মুক্ত হৈ তেওঁ এক অপাৰ্থিৱ আনন্দ সমুদ্ৰত নিমজ্জিত হৈ পৰে। শান্ত সমাহিত, নিত্যশুদ্ধ, বুদ্ধ, অচিন্ত্য, অনিৰ্বতনীয় এক অৱস্থা অনুভৱ (যাক শব্দেৰে প্ৰকাশ কৰিব পৰা নাযায় কেৱল তাৰ আস্বাদহে উপলব্ধি কৰিব পৰা যায়) কৰে। সেই অনিৰ্বচনীয়, নিৰ্মল, শান্ত, অনন্ত সুখময় অনুভূতিটোৱে হ'ল ভক্তৰ চিৰবাঞ্চিত ধন, যোগীৰ অমূল্য সম্পদ। যোগীসকলে যুগে যুগে নিজৰ হৃদয় কন্দৰত সেই চিৰসত্য, শুদ্ধ, বুদ্ধ, নিত্য, অখণ্ড পৰমানন্দকে ধ্যান কৰি আহিছে। সেই নিৰ্মল আনন্দ, পৰম সত্যৰ সৈতে তাদাত্ম্য বোধেই হ'ল তেওঁলোকৰ বাবে পৰ সুখ, বুজাব নোৱাৰা ৰসৰ আস্বাদ। তৈত্তিৰীয় উপনিষদত কোৱা হ'ল 'ৰসো বৈ সঃ'। যোগীসকলৰ হৃদয়ত আনন্দ দিয়ে বাবে পৰম ব্ৰহ্মৰ আন এটি নাম ৰাম। ৰমণ বা আনন্দ শব্দৰ পৰা ইয়াৰ উৎপত্তি—

"সদানন্দ আত্মা চৈতন্য অনন্তে
যিহেতু যোগী ৰময়।
এতেকেসে ৰাম পদে পৰম ব্ৰহ্ম
ৰূপক বুলি নিশ্চয়।।

— নাম-ঘোষা

গতিকে ওপৰত উল্লেখ কৰা ৰাম শব্দই সগুণ ৰামচন্দ্ৰৰ উপৰি নিৰ্গুণ ব্ৰহ্মৰ দ্যোতনা কৰে বুলি ভাবিবৰ থল নোহোৱা নহয় যিদৰে কৃষ্ণ শব্দই দৈৱকী নন্দনৰ উপৰি আনন্দময় বা আনন্দ দাতা অৰ্থ ব্যঞ্জিত কৰে বুলি কোৱা হয়।

"কৃষ্ হেন শব্দ ইটো পৃথিৱীবাচক ভৈলা
ণ আনন্দৰ প্ৰৱৰ্ত্তয়।
দুইৰো একপদ ভৈল পৰম ব্ৰহ্ম ৰূপ কৃষ্ণ
নাম আনন্দক মাত্ৰ কয়।।"

— নাম-ঘোষা

সি যি নহওক, ভক্তই ক্ষন্তেকৰ বাবে নহয় চিৰকালৰ বাবে পৰমপুৰুষৰ সুখ-সান্নিধ্যত পৰম আনন্দ লাভ কৰিবলৈ সদা বাঞ্ছা কৰে। সেয়ে হ'ল ভকতিৰ ৰস। সেই ৰস পান কৰাৰ পাছত অন্য ৰসৰ প্ৰতি তেওঁৰ কেতিয়াও আৰু ৰুচি নোপজে।

"মহাভাগৱত ৰস মাধৱৰ নাম-যশ
আক পান কৰিলে যিজনে।
কৃষ্ণৰ চৰণে চিত্ত দিয়া মোক্ষ আদি ৰসে
ৰতি আৰ নকৰয় মনে।।"

— নাম-ঘোষা ■■

গুৰু আসন প্ৰতিষ্ঠা আৰু নামঘৰলৈ

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

বিপ্লৱ ৰাজবংশীবাপে। নাম-প্ৰসঙ্গ অন্তত এখনি আলোচনা-চক্ৰ আয়োজন কৰা হয়। বিষয়— **"কাছাৰ জিলাত কোচ ৰাজবংশী সমাজত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাৰ ভক্তি-দৰ্শনৰ প্ৰভাৱ"**। এই আলোচনা-চক্ৰ সঞ্চালন কৰে ঠেগীনাহৰ ডেকোবাপে, উদ্বোধন কৰে হিৰণ্ময় ৰাজবংশীবাপে। আলোচক ক্ৰমে— প্ৰাক্তন মূলৰ সদস্য সমীৰ মেধিবাপ, ৫৬৪ সংখ্যক গুৰু আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱৰ আদৰণী সমিতিৰ সম্পাদক অনুপম পাঠকবাপ, অধ্যাপক মহম্মদ আশ্ৰফ হুছেইন, পৱিত্ৰপ্ৰাণ বৰা, সন্তোষ ৰাজবংশী, সুনামল ৰাজবংশী; বিশিষ্ট অতিথি হিচাপে উদাৰবন্দ জিলা পৰিষদৰ সদস্য নিখিলেশ দাস, লাচিংগাঁও পঞ্চায়তৰ সভাপতি দীপ্তি দাসআই, শিলচৰ শাখা অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি কৰুণা শৰ্মা, লাচিংগাঁও পঞ্চায়ত সদস্য মুকুল ৰাজবংশী আৰু সভা আঁতধৰে বিপ্লৱনাৰায়ণ ৰাজবংশীবাপে।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সঙ্ঘৰ উদ্যোগত আৰু একশৰণ ভাগৱতী সমাজ, অসম সত্ৰ মহাসভা আৰু শিলচৰবাসীৰ ৰাইজৰ সহযোগত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ৫৬৪ সংখ্যক আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱত ৰাহি হোৱা বৰঙণি বৰাক উপত্যকাৰ ২১খন অসমীয়া গাঁৱৰ নামঘৰলৈ বৰঙণি আৰু সামগ্ৰী দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত আদৰণী সমিতিৰ সভাপতি, কাছাৰ জিলাৰ উপায়ুক্ত মাননীয় হৰেন্দ্ৰ কুমাৰ মহন্ত (আই.এ.এছ)। কাছাৰ জিলাৰ আৰক্ষী অধীক্ষক মাননীয় দিগন্ত বৰা (আই.পি.এছ), কাৰ্যকৰী সভাপতি আৰু সম্পাদক প্ৰমুখ্যে উদ্‌যাপন সমিতিৰ সমূহ বিষয়ববীয়া বাপ-আইসকলে যি পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিলে তাৰ বাবে সকলোলৈকে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰা হ'ল। আদৰণী সমিতিৰ বিষয়ববীয়াসকলে ক্ষেত্ৰ প্ৰদৰ্শন কৰি যিসমূহ নামঘৰলৈ অৰিহণা আৰু সামগ্ৰী আগবঢ়ালে সেই গাঁওসমূহৰ নাম, অৰিহণাৰ পৰিমাণ, সামগ্ৰীসমূহৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

আদৰণী সমিতি হৈ ঠেগীনাহৰ ডেকা, নিৰুনাহৰ ডেকা, অনুপম পাঠক, সমীৰ মেধি, আশ্ৰফ হুছেইন, পৱিত্ৰপ্ৰাণ বৰা, যদুমণি বৰুৱা, লাচিত চুতীয়া, মাধৱকৃষ্ণ দাস, মাননীয় উপায়ুক্ত মহোদয়ৰ সহধৰ্মীনী মামু গোস্বামী, বিমল নাৰায়ণ ৰাজবংশী, তৰুণ কুমাৰ মেধি, প্ৰসেন চুতীয়া, কৰবী মেধি, নগেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ বৰা, অনুপমা বড়ো প্ৰমুখ্যে উক্ত বাপ-আইসকল উপস্থিতিত সামগ্ৰীসমূহ বিতৰণ কৰা হয়।

১. গৰেভিতৰ নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা।
২. জাপিবন্দ নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা।
৩. বৰগোল নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা।
৪. উত্তৰ বৰগোল নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা, বৰতাল এযোৰ, ভাগৱত এখন।
৫. ঘিলাইজান একশৰণ ভাগৱতী সমাজ নামঘৰ ঃ ষ্টিলৰ আলমীৰা এটা।
৬. ইলাম শঙ্কৰদেৱ নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা, ভাগৱত এখন।
৭. উত্তৰ আদৰপোণা শঙ্কৰদেৱ নামঘৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন, ভাগৱত এখন, গুণমালা এখন, ঠগা এখন।
৮. পশ্চিম আদৰপোণা নামঘৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, শৰাই দুখন, নাগেৰা এযোৰ, ভাগৱত এখন, গুণমালা এখন, ঠগা এখন।
৯. উত্তৰ আদৰপোণা নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা, বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন, ঠগা এখন, গুণমালা এখন।
১০. পশ্চিম বৰথল নামঘৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন, গুণমালা এখন।
১১. পুব বৰথল নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা, বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন, গুণমালা।
১২. বৰথল শঙ্কৰদেৱ নামঘৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন।
১৩. এলেখাগোল নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা, বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ।
১৪. ভিতৰ বৰগোল নামঘৰ (কালাইন) ঃ ১৫,০০০.০০ টকা।
১৫. জাপিবন্দ হৰিমন্দিৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন, ভাগৱত এখন, গুণমালা এখন।
১৬. লাচিংপাৰ নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা।
১৭. নাৰায়ণপুৰ নামঘৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, শৰাই দুখন, ভাগৱত এখন, গুণমালা এখন।
১৮. তাৰাপুৰ অসমীয়াগাঁও নামঘৰ ঃ ১৫,০০০.০০ টকা।
১৯. দাৰকাপুৰ (হাইলাকান্দি) নামঘৰ ঃ বৰতাল এযোৰ, নাগেৰা এযোৰ, শৰাই দুখন, ভাগৱত এখন, গুণমালা এখন।
২০. শিলচৰ বৰনামঘৰ ঃ নাগেৰা এযোৰ।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ কাছাৰ জিলা শাখাৰ বাপ-আইসকল আৰু শিলচৰবাসী ৰাইজৰ প্ৰতিখন অসমীয়া গাঁৱত এভাগিকৈ নামঘৰ নিৰ্মাণ কৰি গুৰুজনাৰ সাহিত্য-কলা-সংস্কৃতি প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰত যথেষ্ট উপকৃত হ'ব বুলি ভাবি আদৰণী সমিতিয়ে এই আঁচনি গ্ৰহণ কৰে।◆◆

অন্য এখন ঘৰ ঃ এক যাত্ৰা

বাবুল বৰা

এদিন দুদিনকৈ দিন বাগৰি
আকৌ সলালে বছৰ
নদীৰ গঢ়াৰ দৰেই
কেতিয়াবা নিঃশব্দে
কেতিয়াবা সশব্দে
চপৰা-চপৰে খহি গ'ল সময়ৰ আঁচল
হেঁপাহৰ ঘৰখন
ঘৰতে পেলাই
ক'ব নোৱাৰাকৈ আমিবোৰ সাজু হ'লো
বহুতে ক'লে ই গুৰুঘৰ
বহুতে ভাবে ই ৰঙিয়াল ঘৰৰ দৰেই
আশাৰ হাইতালে
হেঁপাহৰ হেঙুলবোৰ
চালে-বেৰে আঁকি
আমিয়েই-সাজিছিলো
যাউতী যুগীয়া
এটি প্ৰতিশ্ৰুতি
এটি মাথোঁ আবেদন
এটা সিদ্ধান্ত— এটা উদ্দেশ্য
সকলোৰে ওপৰত এটা আদৰ্শ
কোনেও নভবা এটা ভাব
কোনেও নুশুনা এটা ভাষা
কোনেনো ভাবিছিল
আমি এক আমি অন্যন্য
কোনেনো বিশ্বাস কৰিব
নেদেখা এজনৰ বাবেই
দেখাবোৰতকৈ অটল বিশ্বাস
গভীৰ আস্থা
আমি ভবাবোৰতকৈ
বহু নভবা, নুশুনা
আকাৰবিহীন সাকাৰ
গুণহীন, বৰ্ণহীন, স্পৰ্শহীন
এটি সত্তা
এটি অব্যক্ত, অতাৰ্কিক, অপৰিমেয়
এটি শক্তি
ব্যাখ্যাতীত অজৰ-অমৰ
ক'ত পালোহেঁতেন
কৈ শেষ নোহোৱা অভিধাবিহীন
শব্দ লালিত্যৰে শ্যামল শ্যামল ৰঙৰ
বৰ্ণিল সুৰীয়া
এটি নাম
এটি নীলাভ ঈৰ্ষৎ হাঁহি
ভুবন মোহন ৰূপ
কমললোচন
বহি এখন্তেক আহৰি পৰত
হাতে হাতে কৰি শব্দ
এনে এখন ঘৰৰ পৰাই
এদিন আৰম্ভ হৈছিল পুৱা আৰু গধুলি
এনেকৈয়ে অনেক প্ৰস্তুতি
অনেক ভাৱনাৰে
আমাৰ অহা-যোৱা যেন এক
অনন্ত যাত্ৰা
হ'ব পাৰে এবাৰলৈ যাত্ৰাৰ
এটি বিন্দুৰ
নাম 'অধিৱেশন'
ইয়াতেই বহুবাৰ বহুৰূপে
আমিয়েই সাজো-ভাঙো
গঢ়ো পিতো— 'মানৱতা'
হিচাপ লওঁ মানুহ হোৱা সাৰ্থকতাৰ
নিজক জুমি চাওঁ আনক চুই চাওঁ
বোজাই বোজাই দুখ বিকি
কোলাভৰাই লৈ যাওঁ সুখৰ সংজ্ঞা
বেয়াবোৰ ধুই
ভালৰ মদিৰা পি
আনকো কওঁ— 'পিউ পিউ ৰাম'।◆

কবিতা

প্ৰভাতী দৰ্শন

মণি চেতিয়া

অনাগত ভৱিষ্যতৰ তুমি
এটি জ্যোতিষ্মান ভাস্কৰ
নতুন পুৰুষ
বৰ্তমান যুগৰ।
তুমি বাৰু কেতিয়াবা চাইছানে ভাবি এটিবাৰ?
অসমী আইৰ বেদনা বিধুৰ
দুচকুৰে ফণামেলি বাগৰি অহা
শত সহস্ৰ ফেঁটিসাপবোৰ।
আইৰ দেহ ক্ষত বিক্ষত, খণ্ড বিখণ্ড
দীনতাত ভুগি তিল তিলকৈ
শুকাব লাগিছে।
আই আজি লাঞ্চিতা, অপমানিতা, ধৰ্ষিতা
আৰু ...
ভূঞ্জিছে কতনা অত্যাচাৰ।
তুমি বীৰ লাচিত, সতী জয়মতীৰ সন্তান
কনকলতাৰ ভাতৃ।
কিহৰ ৰাগিত পৰি বলিয়া হ'লা
হেৰা ডেকা ল'ৰাহঁত।
উঠা! আমি সাৰে আছো
আমি শঙ্কৰ মাধৱৰ দেশৰ সন্তান
অহিংসা, সাম্যবাদৰ মহামন্ত্ৰেৰে
আগবাঢ়ি যাওঁ
নকৰিবা ভয়।◆

পৰমাত্মা

বিচিত্ৰা দলৈ বণিক্য

তুমি নাৰায়ণ
জগত কাৰণ
আত্মাৰ মণিকোঠাত
তুমি জ্যোৰ্তিময় পৰমাত্মা
তুমি প্ৰিয়তম
অনাদি ঈশ্বৰ
গোপ-গোপীনীৰ আলিঙ্গন
তুমি মানৱ থাপনাৰ
নিৰাকাৰ দেৱ শিৰোমণি
তোমাৰ বিশ্বমোহিনী হাঁহিত
বংশীৰ মন জুৰোৱা সুৰ-লহৰীত
বৃন্দাবন আজিও উঠে সাৰ পাই
তুমিয়েই সেই বিচিত্ৰময়ী নাৰী
হৰকো হৰিলা মায়াবিনী প্ৰেমেৰে
তুমি মাতৃৰূপে, ভগ্নীৰূপে
বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ অপৰূপ ভাস্কৰ্য
সৃষ্টিৰ আদিপাঠ তোমাৰ আধাৰ
জন্ম-মৃত্যু-বিবাহৰ অপূৰ্ব কলা তুমি
যাৰ ৰহস্য আজি মানৱৰ অভেদ্য
যুগে যুগে হয় পৰাজিত
ভক্তি অবিহনে নাপাওঁ তোমাৰ চৰণ
তুমি করুণাময় নিৰাকাৰ নিৰাময়
দুষ্টক দমি ভকতক ৰক্ষা কৰা
আকোঁৱালি লৈ পৰমপিতা তুমি
সৎ আত্মাক দিয়া মুকুতিৰ পথ।◆

আহা গুৰু আকৌ এবাৰ

ইলা ডেকা

(১)
হে গুৰু তুমি আমাৰ গুৰু
আমাৰ জাতিৰ গুৰু
জগতৰে গুৰু তুমি,
আহিবানে গুৰু পুনৰায় আমাৰ মাজলৈ?
লাঞ্ছিত, বঞ্চিত, নিৰ্যাতিত, অৱহেলিত
ভকত বান্ধৱক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ
আহিবানে গুৰু আমাৰ মাজলৈ?
(২)
ভকতক উদ্ধাৰৰ হেতু
হ'বানে গুৰু পুনঃ আৱিৰ্ভাৱ এই ধৰাধামত
তোমাৰ নীতি আদৰ্শ কলা-সংস্কৃতি
গীত নাট ভাওনা উলঙ্ঘা কৰা
অসুৰ সদৃশ দুস্কৃতিকাৰীক
তোমাৰ এই অসীম শক্তিৰে বশ কৰিবলৈ
আহিবানে গুৰু আকৌ এবাৰ আমাৰ মাজলৈ?
(৩)
দুৰ্নীতি দুৰাচাৰ নানা ব্যভিচাৰে
জগত কৰিলে ভ্ৰষ্টাচাৰ
ধৰ্ষণ লুণ্ঠনে কালিমা সানিলে
আমাৰ এই নাৰী সমাজৰ
আহিবানে গুৰু তুমি আমাৰ মাজলৈ
দুৰ্নীতি ধৰ্ষণ লুণ্ঠনকাৰীক
বিনাশ কৰিবলৈ
আহা গুৰু পুনৰবাৰ আমাৰ মাজলৈ
(৪)
তোমাৰেই এক হৰিনাম ধৰ্মৰে
দিছিলা নাৰী-পুৰুষৰ সম অধিকাৰ
কিন্তু ক'তা, আজিও দেখো
অবলা নাৰীৰ ওপৰত নানা অত্যাচাৰ
নকৰানে গুৰু ইয়াৰ উচিত বিচাৰ
হে গুৰু আকৌ আহা পুনু ধৰা ধামলৈ
শত কৌটি যাচিছো প্ৰণাম
কাতৰে মাতিছো তোমাক
আই মাতৃ, ভকতক কৰিবলৈ উদ্ধাৰ
আহা গুৰু আকৌ এবাৰ।◆

বিষণ্ণতা

শূলধৰ হাজৰিকা

প্ৰচণ্ড গতিৰে বৈ অহা বতাহজাকে
কাণে কাণে কৈ গ'ল
বিহু আহিল
লঠঙা গছজোপাৰ
কুঁহিপাত কিথিলাইও প্ৰস্তুতি চলাইছে
বিহু আদৰাৰ
দূৰণিৰ পৰা ভাঁহি অহা
ঢোলৰ ধিনিকি ধিনাও শব্দত
কোনোবা নাচনীৰ মন
উদ্ভ্ৰান্ত কৰিছে।
আঘোণী বাইৰ প্ৰাণত কিন্তু
ঢোলৰ শবদে তুলিব পৰা নাই
আনন্দৰ বন্যা।
অধীৰে তাই বাটচাই আছে
স্বামীৰ অপেক্ষাত
জীৱিকাৰ তাড়ণাত
কিহবাৰ সংস্থাপনৰ আশাত
ওলাই যোৱা মানুহজন
আজি যে নাহিল উভতি।◆

মোৰ পৰিচয় কি?

(৩ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

তাতেসে ইন্দ্ৰিয়গণ ভূত প্ৰাণ বুদ্ধি মন
প্ৰৱৰ্ত্তে যতেক জড় ৰাশি।।”

— নাম-ঘোষা, ২২

“যিহেতু হিয়াত আছা কৃষ্ণ কৃপাময়।
তাতেসে সমস্তে জড় জীৱ প্ৰৱৰ্ত্তয়।।”

— ভাগৱত, ১৫৩৪৬

“মায়া আদি কৰি যত সমস্তে জগত জড়
কৃষ্ণেসে চৈতন্য আত্মা শুদ্ধ।
চৈতন্য কৃষ্ণক এড়ি জড়ক ভজিয়া মৰে
কিনো লোক অধম মুগুধ।।”

— নাম-ঘোষা, ৪৭

দেহ জড় পঞ্চভূতৰ। শিল বা মাটি বা কাঠেৰে নিৰ্মিত মূৰ্তি বা প্ৰতিমাৰ দৰে। কাৰণ মৃত দেহ জড় হৈ পৰে। এই জড় দেহক চৈতন্য বা জীৱিত কৰি ৰাখে ঈশ্বৰে। এটা চাকিত তেল থকালৈকে চাকিটো জ্বলি থাকে বা পোহৰ প্ৰকাশ কৰি থাকে। তেনেদৰে জড় দেহত ঈশ্বৰ থকালৈকে জীৱিত হৈ থাকে। অন্যথা—

“হৰি এৰিলাত মিলে তেখনে মৰণ।
জল বিনে নাহি যেন মৎস্যৰ জীৱন।।”

—ভক্তি-ৰত্নাৱলী, ১০০

“তুমি সত্য বস্তুতেসে কৰয় প্ৰকাশ।
তুমি এৰিলাত নাহি কাহাৰো আভাষ।।”

— ভাগৱত, ৭১৬৬

ঈশ্বৰ নথকা দেহ মৃত, লৰচৰ কৰিব নোৱাৰে। এটা মাটিৰে নিৰ্মিত প্ৰতিমাৰ দৰে। তেলবিহীন চাকিয়ে যেনেদৰে পোহৰ প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। ঈশ্বৰবিহীন দেহো প্ৰভাৱহীন হৈ পৰে।

পুনৰ প্ৰশ্ন হ'ল— জড় পঞ্চভূতৰ দেহ ঈশ্বৰে কিয় সৃজন, পালন কৰে?

“জীৱৰ বিষয় ভোগ নিমিত্তে ঈশ্বৰ।
পঞ্চভূতে সৃজিলা বিবিধ কলেৱৰ।।”

— ভাগৱত, ১১/১০৬

“যেতিক্ষণে জীৱৰ সম্বন্ধি নাৰায়ণ।
ভোগৰ নিমিত্তে কৰে দেহৰ সৃজন।।”

— ভাগৱত, ৬৪০৯

জীৱৰ বিষয় ভোগৰ কাৰণে ঈশ্বৰে জড় পঞ্চভূতীয় দেহ সৃজন কৰে। অৰ্থাৎ জড় দেহত জীৱ আছে।

প্ৰশ্ন হ'ল— জীৱনো কি?

“জীৱ ঈশ্বৰৰ ভিন্ন নুহি দুয়ো একে।
উপাধিত থাকি লোক ভিন্ন কৰি দেখে।।”

— গীতা, ১৮৮৭

“সেহিমতে জীৱাত্মা পৰমাত্মা দুই।
বিচাৰত একে প্ৰকাশয় দ্বৈত হুই।।”

— ভাগৱত, ৪০৮৬

“ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ শুদ্ধ স্বৰূপত।
ঈশ্বৰক এৰি পৰে ঘোৰ সংসাৰত।।”

— ভাগৱত, ১৮৫৯৮

পানী আৰু পানীৰ কণিকা, জুই আৰু জুইৰ শিখা যেনেদৰে একে জীৱাত্মা আৰু পৰমাত্মা তেনেদৰে একে। কাৰণ জীৱাত্মা পৰমাত্মাৰ অংশ।

এতিয়া দেখা গ'ল যে জীৱ আৰু পঞ্চভূতীয়া দেহৰ মাজত সম্পূৰ্ণ পাৰ্থক্য আছে।

“দেহৰ আত্মাৰ যে আছে বিলক্ষণ।
....
জন্ম আদি কৰি ছয় বিকাৰ আছয়।
ইহাক বুলিয় দেহ জানিবা নিশ্চয়।।
আত্মাৰ নাহিকৈ ইটো যতেক বিকাৰ।”

— ভাগৱত, ৬৯৪২

“আত্মাৰ নাহিকৈ জন্ম মৰণ বিকৃতি।
দেহতেহে হন্তে দেহ হোৱে উৎপত্তি।।”

— ভাগৱত, ৬২২৫

“দেহৰ লগত আত্মাৰ মৰণ
কহে অজ্ঞানত প্ৰায়।
ব্যাপক আত্মাৰ পৰিচ্ছেদ কৰে
যাৰ আদি অন্ত নাই।।

— গীতা, ২৭

পঞ্চভূতী দেহ ইসে নষ্ট হয়
আত্মাৰ মৰণ নাই।।”

— ভাগৱত, ১০৭৭১

দেহ জড় পঞ্চভূতেৰে গঠিত। সময়ত দেহৰ আকাৰ ভঙ্গ হয়। দেহত শোক, মোহ, ক্ষুধা, জড়া, পিপাসু কৰি ছটা বিকাৰ আছে। মৰাৰ পাছত পঞ্চভূতীয় দেহ পঞ্চভূত মিলি যায়।

আনহাতে আত্মা ঈশ্বৰৰ অংশ, এতেকে অমৰ, অব্যয়। দেহৰ বিনাশত আত্মাৰ বিনাশ নহয়।

দিন আৰু ৰাতিৰ যেনেদৰে পাৰ্থক্য, আত্মা আৰু দেহৰ তেনেদৰে পাৰ্থক্য। দেহৰ বিনাশত আত্মাৰ বিনাশ নহয়।

“বিবেক বৈৰাগ্য থাকি জানে আত্ম জ্ঞান।
দেহ ভিন্ন জীৱ ভিন্ন দুইৰো তত্ত্বজ্ঞান।।”

— গীতা, ২০০৮

“জ্ঞানী পুনু গুণ কৰ্ম্ম বিভাগক জানে।
দেহক আত্মাক দুইকো বিভাগ কৰি মানে।।”

—গীতা

আত্মজ্ঞান মানে (আত্ম - নিজ, জ্ঞান - জনা) যি নিজক নিজে জানে বা চিনি পায়, তাকে আত্মজ্ঞান বোলে। আত্মজ্ঞানীজনে দেহ আৰু আত্মাৰ বিভাজন জানে আৰু মানি চলে। বিনাশী দেহৰ কৰ্ম এৰি, অবিনাশী আত্মাৰ কৰ্ম গুৰুত্ব সহকাৰে কৰে। দেহ আৰু আত্মাৰ বিষয়ে জনাকে তত্ত্বজ্ঞান বা আধ্যাত্মিক জ্ঞান বোলে।

যিজনে নিজক নিজে চিনি পায়, তেওঁ আনক জানিবলৈ, বুজিবলৈ বাকী নাথাকে। যিহেতু সকলোৰে একে পঞ্চভূতীয় দেহ, একে আত্মা আৰু একেজন ঈশ্বৰেই সকলোৰে দেহত নিবাস কৰে। গতিকে আমি সকলো একে। মাথো আকাৰহে ভিন্ন ভিন্ন।

যিজনে নিজক চিনি নাপায়, তেওঁ আনকো চিনি নাপায়। আনহাতে যি নিজক চিনি পোৱা নাই, তেওঁ ঈশ্বৰক চিনি পোৱা নাই।

“ঈশ্বৰ বিমুখ হোৱে যিটো নৰ
ধৰে বিষ্ণুমায়া তাক।
এহি দেহ মোৰ বোলে অজ্ঞানত
পাসৰে নিজ স্বৰূপক।।”

—ভাগৱত, ১১/৫১

“অবিদ্যায়ে ঢাকিলে নাহি আত্ম পৰিচয়।”

—ভাগৱত, ৮/২১৯

দেহ বিনাশী, আত্মা ঈশ্বৰৰ অংশ অবিনাশী। আত্মাৰ বাবে দেহ ক্ষন্তেকীয়া নিবাসৰ স্থান। গতিকে যিজনে ঈশ্বৰক চিনি নাপায়, তেওঁ নিজক নিজে ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ বুলি চিনি নাপায় বা নিজৰ পৰিচয় নিজে নাজানে। ফলস্বৰূপে বিনাশী দেহটোকে মই ভাবি লয়। দেহৰ 'মই' ভাবকে অবিদ্যা বা মায়াৰ ভ্ৰম বোলে।

মগজুৰ ভাৰসাম্য হেৰুৱা এজন মানুহে পিতা-মাতা, ঘৰ-দুৱাৰ আনকি নিজৰ নিজে চিনি নোপোৱা হয়। তেনেদৰে মায়াৰ ভ্ৰমৰ বাবে ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱই নিজৰ পৰিচয় হেৰুৱাই অস্থায়ী দেহটোকে মই ভাবি লয়। প্ৰকৃতাৰ্থত অস্থায়ী দেহটো মই নহয় বা মোৰ নিজ ৰূপ নহয়।

স্বয়ং ঈশ্বৰ কৃষ্ণই ব্ৰজবাসীক আত্ম-পৰিচয় এনেদৰে কৰাইছিল।

“শৰীৰক মই বুলি জীৱ সবে
সকাম কৰ্ম্ম আচৰে।
কৰ্ম্মগতি নানা দেহত ভ্ৰময়
আত্মাক নেদেখি মৰে।।
....
ভকত কৃপাল কৃষ্ণে এহি বুলি
গুচাইলা সবাৰো মায়া।
নিজ ব্ৰহ্মৰূপ কৰিলে প্ৰকাশ
সবাৰো লুকাইলা কায়া।।
....
ব্ৰজ প্ৰজাৰ ভৈলা ভাগ্যোদয়
দেখৈ নাৰায়ণ ময়।
নানা বিধ ভেদ অজ্ঞান গুছিল
ভৈলা আত্মা পৰিচয়।।”

— ভাগৱত, ১১৮৪৬

“এৰিলে দেহৰ সঙ্গ অহঙ্কাৰ ভৈল ভঙ্গ
নিজ স্বৰূপ ভৈল বোধ।”

— ভাগৱত, ৪৫৯৭

শৰীৰ জড় পদাৰ্থৰে গঠিত। এই জড় দেহ জীৱৰ ক্ষন্তেকীয়া বাসস্থান. গতিকে দেহ আৰু জীৱ বেলেগ। যেনেদৰে উঁই আৰু উঁই হাফলু বেলেগ। উঁই থাকিবৰ কাৰণেহে উঁইয়ে মাটিৰে হাফলু সাজে। গতিকে উঁই হাফলুটোক উঁই বুলি নকয়। তেনেদৰে জড় দেহ এটা সজা। য'ত জীৱই বাস কৰে। দেহটো মই নহয়।

এই জড় দেহ চৈতন্য কৰি ৰাখে ঈশ্বৰে। ঈশ্বৰ নথকা দেহ মৃত। কিছুদিনৰ পাছত মাটিত মিলি যায়।

অস্থায়ী দেহৰ আকৃতি-প্ৰকৃতিৰ দিশত লক্ষ্য কৰিলে ভিন ভিন দেখি কিন্তু আত্ম দিশত লক্ষ্য কৰিলে একে। দেহৰ আকৃতিত লক্ষ্য কৰি বা দেহৰ মই মোৰ ভাবেই একে জীৱৰ মাজত ভেদ ভাব বা ভিন ভাব হয়। ইজনে সিজনক হিংসা, কপট আদি কৰে। অস্থায়ী দেহৰ কৰ্মত লিপ্ত হৈ সংসাৰত আৱদ্ধ হয়।

দেহৰ মই মোৰ ভাব কৰাজনে, নিজক ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ বুলি নাজানে বা জানিলেও মানি ল'ব নোৱাৰে। নিজক নিজে নজনা জনে আনক ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ বুলি মানি ল'ব নোৱাৰে।

দেহৰ মই মোৰ ভাবৰ অজ্ঞানতা দূৰ কৰি সকলো যে ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ, এই কথা ব্ৰজবাসীক ঈশ্বৰ কৃষ্ণই পৰিচয় কৰাইছিল। সেয়েহে ব্ৰজবাসীয়ে ইজনে সিজনক ঈশ্বৰময় দেখিছিল। নিজক নিজে ঈশ্বৰ জ্ঞান কৰিছিল।

দেহৰ মই মোৰ ভাবৰ অজ্ঞানতা দূৰ নহ'লে নিজৰ পৰিচয় নাপায় অথবা আত্মবোধ বা স্বৰূপ বোধ নহয়।

“ভক্তিৰ প্ৰভাৱে জানি নিজ স্বৰূপক।
তাতে স্থিত হয়া সেৱা কৰয় কৃষ্ণক।।”

— ভক্তি-ৰত্নাৱলী, ১৯৯৭

“সমস্ত ভূতৰে হৰি আত্মা প্ৰিয়তম।
আপোনাক আপুনি ভজন্তে কোন শ্ৰম।।
আপোনাৰ নিজ সখা আত্মা ভগৱন্ত।
সবাৰো হিয়াত হৰি স্বভাৱে আছন্ত।।
আন স্থানে বিচাৰিবে নালাগে কৃষ্ণক।
ভজিয়ো মাত্ৰ তেজি আন বিষয়ক।।”

— ভক্তি-ৰত্নাৱলী, ১৩৯

মই কোন, নিজক নিজে জানি, নিজক নিজে ঈশ্বৰ জ্ঞান কৰি আৰু আনকো ঈশ্বৰ জ্ঞান কৰি সেৱা শুশ্ৰূষা কৰাই ঈশ্বৰ সেৱা বা ঈশ্বৰ ভজনা। গতিকে নিজক নিজে নজনাটোৱেই অবিদ্যা বা অজ্ঞানতা।

“অবিদ্যা আৱৰে জীৱক গুণৰ সঙ্গত।
মোক নজানয় জানা এহিখানি তত্ত্ব।।”

— গীতা, ১৭২২

“তুমি পৰমাত্মা সংসাৰ বৃক্ষত আছা
কৰ্ম্মফল নকৰা ভোজন।
জীৱাত্মা আছে তাতে মায়া অহঙ্কাৰ মতে
কৰ্ম্মফল ভূঞ্জৈ সৰ্বক্ষণ।।

— ভাগৱত, ৮/৩০৯

জীৱৰ দেহক বৃক্ষও বোলে। অজ্ঞানতাৰ কাৰণে দেহ বৃক্ষকে মই ভাৱি নিজক ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ বুলি পাহৰি যায়, ফলত একে দেহতে থকা ঈশ্বৰকো পাহৰি যায়। অস্থায়ী দেহৰ কৰ্মত লিপ্ত হৈ সংসাৰত জীৱই কৰ্মফল ভূগি ফুৰে।

“মোৰ অংশ জীৱ মোতেহে মিলয়
অবিদ্যা মায়া এৰায়।”

— গীতা, ২০৬৩

পানীৰ অণু পানীত মিলি যায়। জুই শিখা জুইত মিলি যায়। যদি জীৱ ঈশ্বৰৰ অংশ হয়, জীৱও ঈশ্বৰত মিলন হ'ব পাৰিব। যদিহে অস্থায়ী জড় দেহৰ বাবে মই মোৰ ভাব নকৰে।

“নোচোৰ জীৱ পাপ পুণ্য ক্ৰিয়া ফল।
উদাসীন সম জীৱ পৰম নিৰ্ম্মল।।
কৃষ্ণক নভজে জীৱ এহি মাত্ৰ দোষ।
এতেকেসে নানা দুখ দেখে অসন্তোষ।।”

— ভাগৱত, ৬২৫৩

জীৱ প্ৰকৃততে শুদ্ধ বা পৱিত্ৰ। যিহেতু জীৱ ঈশ্বৰৰ অংশ। পৱিত্ৰ জীৱক পাপ পুণ্যই ক্ৰিয়া কৰিব নোৱাৰে। জীৱ অশুদ্ধ বা অশুচি নহয়। সুৱৰ্ণত ধূলি-বালি লাগি মলিন হোৱাৰ দৰে অস্থায়ী দেহৰ আশা-আকাঙ্খা, শোক-মোহত পৰি শুদ্ধ জীৱত মলিয়ে আৱৰি ধৰে।

নিজস্বতা নথকা শিমলু তুলাৰ মাজত থকা গুটি বা বীজ যেনেদৰে বতাহত উৰি ফুৰে, অথবা নিজস্বতা নথকা মেটেকা পানীৰ সোঁতত উটি ফুৰাৰ দৰে ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱত নিজৰ পৰিচয় হেৰুৱাই অস্থায়ী দেহ কৰ্ম-বাসনাৰ সোঁতত উচ্চ-নীচ যোনীত দেহধাৰণ কৰি ফুৰে।

অৱশ্যে জীৱ বুলি ক'লে আন ইতৰ পশু-পক্ষীলৈ আঙুলিয়াই দি জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানুহে নিজৰ দোষৰ চেকা এৰাবলৈ শাস্ত্ৰই কোৱা নাই। শাস্ত্ৰ মানুহৰ বাবে। যিহেতু পশু-পক্ষীয়ে বিচাৰ-বিবেচনা কৰিব নাজানে। ঈশ্বৰৰ ধাৰণা কৰিব নোৱাৰে। ইটোৱে সিটোক ঈশ্বৰ জ্ঞান কৰি দুখে-সুখে সহায়-সহযোগ কৰিব নোৱাৰে।

মানুহে জানে আৰু কৰিব পৰা সামৰ্থ্য আছে। কাৰণ মানুহ জ্ঞানৰ শ্ৰেষ্ঠ। বিবেকে ভাল-বেয়া, স্থায়ী-অস্থায়ী বিচাৰ কৰিব পাৰে। জানিও অস্থায়ী দেহত মোহগ্ৰস্ত হৈ মই মোৰ কৰি স্বাৰ্থপৰ হয়। একে আত্মাই একে আত্মাক হিংসা, প্ৰবঞ্চনা-প্ৰতাৰণা আদি কৰে। ফলস্বৰূপে বাসনাই জীৱক সংসাৰত আৱদ্ধ কৰে।

“অব্যক্ত তথাপি জীৱ পুনু ব্যক্ত হয়।
পুনু বাসনাই আনে সৃষ্টিৰ সময়।।
কৰ্ম্ম বাসনাত থাকি দেহ এৰি জন্ম ধৰে।
ইন্দ্ৰিয় সবে টানি নেই পূৰ্ব্বৰ সংস্কাৰে।।”

— গীতা, ২০৭৯

“কৰ্ম্ম ফলে ভ্ৰমো মই সকলো যোনীত।
খনো উৰ্দ্ধ খনো অধঃ খনো পৃথিৱীত।।”

— ভাগৱত, ৬২৪৭

জীৱ ঈশ্বৰৰ অংশ অব্যক্ত। অব্যক্ত জীৱও অস্থায়ী দেহৰ কৰ্ম্ম বাসনাত পৰি ব্যক্ত হয়। বাসনাৰ পৰাধীন হৈ জীৱই দেহে দেহে ঘূৰি ফুৰে।

(১৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰ

(৩ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

অৰ্থাৎ যিজনে ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ শৰণ, ভজন, ভক্তি, পৰমাৰ্থ আদি লৈ সাধু-সঙ্গত ঈশ্বৰৰ গুণলীলা মহিমা শ্ৰৱণ-কীৰ্তন কৰি পৰমাৰ্থ মতে আত্মা-পৰমাত্মা, গুৰু, দেৱ, নাম আৰু ভকতৰ পৰিচয় লভি ভৱসাগৰত কৃষ্ণপাদ নৌকাত গুৰুক
কাণ্ডাৰী হিচাবে লৈ ইহকালত কৰ্ম কৰি পৰকালৰ বাবে পুণ্য অৰ্জে সেইজনকে প্ৰকৃতাৰ্থত 'ভকত' বোলে।

মহাপুৰুষ শঙ্কৰ গুৰুজনাই তাৰাৰ 'কীৰ্ত্তন'পুথিত ভকতৰ বিষয়ে কৈছে—

"হৰি নাম ঘোষি কলি যুগত।
নিশ্চয় হৈবেক লোক ভকত।।"

অৰ্থাৎ কলিযুগত ঈশ্বৰৰ নাম-শ্ৰৱণ-কীৰ্তন কৰা লোকেই হ'ল ভকত। গুৰুজনাই ভকতৰ ভকতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ' পুথিত উত্তম, মধ্যম আৰু প্ৰাকৃত এই তিনি প্ৰকাৰৰ ভকতৰ বিষয়ে এনেদৰে বৰ্ণনা কৰিছে—

"সমস্তৰে একে আত্মামানৰ মনত।
সেহিজন জানিবাহা উত্তম ভকত।।
বিপক্ষত ক্ষমাকৰে কৃপা দুঃখীতত।
জানাৰাজা সেহিজন মধ্যম ভকত।।
নাহি মান্য ভক্তকো আনকো নাহিকয়।
একে প্ৰতিমাতে মাত্ৰ হৰিক পূজয়।।
প্ৰাকৃত ভকত এহি জানিবা নৃপতি।
হুইবে শ্ৰেষ্ঠ সিয়ো পাছে কৰন্ত ভকতি।।"

'এক শৰণ হৰি নাম ধৰ্ম' প্ৰচাৰক মহাপুৰুষ শঙ্কৰ গুৰুজনাৰ মতে প্ৰাকৃত ভকতেই একান্ত ভকতৰ সমতুল্য। একান্ত ভকতৰ ভক্তিৰ মাহাত্ম্যৰ বিষয়ে ভগৱন্তই মহামুনি নাৰদক কৈছিল—

"নাহং তিষ্ঠামি বৈকুণ্ঠে যোগীনাং হৃদদয়ে নচঃ।
মদ্ভক্তা যত্ৰ গায়ন্তি তত্ৰ তিষ্ঠামি নাৰদ।।"

অৰ্থাৎ হে নাৰদ মই বৈকুণ্ঠতো নাথাকো, যোগীৰ হৃদয়তো নাথাকো। একান্ত ভকতসকলে য'ত মোৰ গুণানুকীৰ্তন কৰে, তালৈকেহে মই যাওঁ।

তদুপৰি ভকত আৰু ভগৱন্তৰ বিষয়ে স্বয়ং ভগৱন্ত কৃষ্ণই সখি তথা মহাভক্ত উদ্ধৱক কৈছিল—

"ভকতেহে মোৰ হৃদি জানিবা নিশ্চয়।
ভকত জনৰ জানা আমিসে হৃদয়।।
মই বিনে ভকতে নিচিন্তে কিছু আন।
ভকতত পৰে জানা নাহি মোৰ ধ্যান।।
মই জানা সখি ভকতৰ পাছে ফুৰো।
যি বোলে তাহাকেহে তৎকালে কৰো।।"

— কীৰ্ত্তন

ওপৰৰ পদকেইফাকিৰপৰা এটাকথা পৰিস্ফুট হ'ল যে ভকত ভগৱন্তৰ হৃদয় স্বৰূপ। ভকত আৰু ভগৱন্ত অভেদ্য। গতিকে ভগৱান তুল্য, ঈশ্বৰ সদৃশ ভকত এজনৰ আচাৰ-ব্যৱহাৰ, নীতি-সদাচাৰ, চলন-ফুৰণ, খাদ্য-অভ্যাস, বস্ত্ৰ পৰিধান ইত্যাদি সকলো দিশতে গুণগত বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হ'ব লাগিব। এই প্ৰবন্ধৰ অন্য এটি আলোচ্য বিষয় হ'ল ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰ।

সাম্প্ৰতিক কালত প্ৰায়বিলাক সমাজতে ভকত এজনে ধুতি বা চুৰিয়া, চেলেং আৰু গামোচাৰ সৈতে এই ত্ৰি-বস্ত্ৰ পৰিধান কৰা দেখিবলৈ পোৱা যায়। কিন্তু এই ত্ৰি-বস্ত্ৰ পৰিধান কৰা আদৰ্শৰ উৎস ক'ত?

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাই যে ভকতে ত্ৰি-বস্ত্ৰ পৰিধান কৰাৰ এটা সৰ্বজনীন আদৰ্শ দি থৈ গ'ল, এই কথা আমি সকলোৱে এক মুখে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব। উল্লেখযোগ্য যে কলাগুৰু বিষ্ণু ৰাভাৰ দ্বাৰা অঙ্কিত গুৰুজনাৰ প্ৰতিচ্ছবিত ধুতি, চেলেং আৰু গামোচা এই ত্ৰিবস্ত্ৰ পৰিধান কৰা পৰিলক্ষিত হয়। গতিকে গুৰুজনাৰ আদৰ্শক সন্মান জনাই, তাৰাৰ আদৰ্শ সাৰোগত কৰি ভকতে ত্ৰি-বস্ত্ৰ পৰিধান কৰাতো নিশ্চয় সমীচিন হ'ব।

শাস্ত্ৰীয় নিদৰ্শনৰ আধাৰত ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰৰ সম্পৰ্কে বিশ্লেষণ কৰিলে দেখা যায় যে উদ্ধৱ, মৈত্ৰেয়, বিদুৰ, জাম্বুৱান, হনুমান আৰু বিভীষণ এই ছয় ভক্তৰ ভিতৰত মহাভাৰত কাব্যত পৰিস্ফুট হোৱা মহাভক্ত বিদুৰ সাজ-পোছাকৰ আদৰ্শ নিশ্চয় গ্ৰহণযোগ্য হ'ব। প্ৰথমাৱস্থাত মহাভক্ত বিদুৰ ধৃতাৰাষ্ট্ৰৰ সহোদৰ সত্বেও কৌৰৱৰ ৰাজভাতৃ আৰু প্ৰধান মন্ত্ৰণাদাতা হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল যদিও পিছলৈ দুৰ্যোধনৰ প্ৰৰোচনাত পৰি ৰাজকীয় সকলো আভৰণ ত্যাগ কৰি কেৱল এখন কৌপিন (ভুনি বা চুৰিয়া) এখন উত্তৰীয় (পচৰা বা চেলেং) আৰু এখন সৰুবস্ত্ৰ, বৰ্তমানে গামোচা— এই ত্ৰি-বস্ত্ৰ পৰিধান কৰি ৰাজ্য ধন ত্যাগ কৰি দেশে-বিদেশে, থানে-তীৰ্থস্থানে ভগৱন্তৰ গুণানুকীৰ্তন কৰি ভ্ৰমি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। গতিকে মহাভক্ত বিদুৰৰ বস্ত্ৰ পৰিধানৰ আদৰ্শটো ল'লেও নিশ্চয় উচিত হ'ব।

ধুতি, চেলেং আৰু গামোচা এই ত্ৰি-বস্ত্ৰক ভকতীয়া বস্ত্ৰৰ আধাৰ স্বৰূপে ল'লে, ভকতৰ ত্ৰি-বস্ত্ৰৰ মৰ্যদা নিশ্চয় বৃদ্ধি পাব। ধুতি বা চুৰিয়াখন পিন্ধোতে প্ৰকৃততে সোঁহাতে পোন্ধ মাৰি পিন্ধিব লাগে নে বাওঁহাতে পোন্ধ মাৰি পিন্ধিব লাগে— এইলৈও সমাজত মতানৈক্য হোৱা দেখা যায়। জীৱৰ সৃষ্টি তত্ত্বৰ আধাৰত বিশ্লেষণ কৰি চালে বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ উৰণ, বুৰণ, গজন আৰু ভ্ৰমণ— এই চাৰিমুঠি জীৱ মাত্ৰে প্ৰকৃতি। পুৰুষ কেৱল এজনেই। তেওঁৰেই হ'ল দৈৱকীৰ নন্দন কৃষ্ণ; পৰম পুৰুষ ঈশ্বৰ ভগৱন্ত। গতিকে পৰম পুৰুষ ভগৱন্তক উপাসনা কৰোঁতে আমি (ভকতে) প্ৰকৃতি স্বৰূপা হৈ বাওঁহাতে পোন্ধ মৰাটোহে বাঞ্ছনীয়। তদুপৰি চুৰিয়াখনে জঙ্ঘা (কলাফুল) ঢকাকৈ আৰু জানু (পানী-গাঁঠি)ৰ ঠিক ওপৰত পৰাকৈ পিন্ধিব লাগে। সোঁহাতে পোন্ধ মাৰি পিন্ধা চুৰিয়াভাগিক ৰজঃগুণী হিচাপত ধৰি আনন্দ উৎসৱ আদিত পৰিধান কৰা দেখা যায়।

গামোচা পৰিধানৰ ক্ষেত্ৰত ফুল নবচা গামোচাখনিহে মাঙ্গলিক অনুষ্ঠানাদিত পৰিধান কৰাতো যথাৰ্থ। ফুল বা বুটা বচা গামোচাখনি ৰজঃগুণী লেখত ধৰা হয়। উভয় আগতে ভমকা ভকম ফুল বচা গামোচাখন তমগুণী লেখত ধৰি বিহু উৎসৱ আদিত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই ভাগ গামোচাক বিহুৱান বোলে। এই দুভাগ গামোচা মাঙ্গলিক কৰ্মত বৰ্জন কৰা ভাল।

পৰিতাপৰ বিষয় আজিকালি বহুত যুৱকে নামঘৰ, ভাওনা-সবাহ আদি মাঙ্গলিক অনুষ্ঠানলৈ দীঘল পেন্ট (লংপেন্ট) পিন্ধি অহা পৰিলক্ষিত হয়। মূল কথা হ'ল মাঙ্গলিক অনুষ্ঠান আদিলৈ আমি কিয় ধুতি বা চুৰিয়া, চেলেং, গামোচা আদি পিন্ধি যাব লাগে?

ভাওনা-সবাহ, বিয়া-সকাম বিহু আদি আমাৰ জাতীয় উৎসৱ। নামঘৰ আমাৰ ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান। সেইদৰে চুৰিয়া, চেলেং, গামোচা, মহিলাৰ বাবে চাদৰ-মেখেলা, ৰিহা আদি জাতীয় সাজ-পোছাকো আছে। মূল কথা হ'ল আমাৰ জাতীয় তথা ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানলৈ, বিয়া-সবাহ বিহু আদি জাতীয় উৎসৱলৈ আমি জাতীয় সাজ-পোছাক পৰিধান কৰাতো একান্তই শুদ্ধ আৰু বাঞ্ছনীয়।

নামঘৰ বা কোনো মাঙ্গলিক অনুষ্ঠানত ভগৱানৰ গুণানুকীৰ্তন কৰাৰ সময়ত সাত্ত্বিকতা ৰক্ষা কৰি, নাম-প্ৰসঙ্গ কৰা দুই দণ্ড সময়ত সেৱকীয়ে পদ সঞ্চালন কৰিলে ধ্যান-উপাসনা সিদ্ধি নহয় বুলি লোক বিশ্বাস আছে। গতিকে তেনে মাঙ্গলিক কৰ্মত লংপেন্ট জাতীয় বস্ত্ৰ পৰিধান কৰি গ'লে যথেষ্ট আলৈ আহুকাল ভুগি পদ সঞ্চালন কৰিবলৈ বাধ্য হয়। মুঠ কথাত ক'বলৈ গ'লে মাঙ্গলিক অনুষ্ঠান উদ্‌যাপন কৰি তাৰ পৰা সুফল পাবলৈ হ'লে সামাজিক তথা ধৰ্মীয় নীতি-নিয়ম মানি আমাৰ জাতীয় সাজ-পোছাক পৰিধান কৰাটো কেৱল ধৰ্মীয় আদৰ্শই নহয় জাতিটোৰ বাবেও ই মঙ্গলদায়ক।

সাম্প্ৰতিক কালত আমাৰ ভাষা ধৰ্ম, কলা-সংস্কৃতিৰ নিৰ্দ্ধাৰিত নীতি-নিয়ম, বাধ্য-বাধকতা উলঙ্ঘা কৰাৰ মূলত যি উৎশৃঙ্খলতাই গ্ৰাস কৰিছে; এনে দুৰ্যোগ কালত মহাপুৰুষ শঙ্কৰ গুৰুজনাৰ আদৰ্শসমূহ পালন নকৰিলে, নিজকে অসমীয়া বুলি চিনাকি দিয়াৰ কোনো উপায় নাথাকিব। তেনে পৰিণতিৰ কথা যুৱক-যুৱতী ভকত-বৈষ্ণৱ, বাপ-বান্ধৱ সকলোৱে হৃদয়ঙ্গম আহোপুৰুষাৰ্থ কৰাটো জাতিটোৰ বাবেই মঙ্গল আৰু ফলপ্ৰসূ ব্যৱস্থা হ'ব। তাৰ দায়িত্বও গুণী-জ্ঞানী সাধু সৎজনে ল'ব লাগিব।■■

শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয় উদ্বোধন

বৰপেটা ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বৰপেটা জিলা শাখাৰ অন্তৰ্গত ভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতা আঞ্চলিক শাখাত জিলা সংস্কৃতি শাখাৰ সহযোগত এখন শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ মূলৰ সংস্কৃতি শাখাৰ সভাপতি বসুন্ধৰ ডেকা বাপৰ দ্বাৰা উদ্বোধন কৰা হয়। জিলা সভাপতি হৰেকৃষ্ণ দাস বাপে সভাপতিত্ব কৰা উক্ত সভাত আঞ্চলিক শাখাৰ যথেষ্ট সংখ্যক বাপ-আইসকল উপস্থিত থাকি বিদ্যালয়ৰ উন্নতিৰ ক্ষেত্ৰত সম্পূৰ্ণ সহায়-সহযোগিতাৰ মত দিয়ে। জিলা সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক ৰবিন দাসে উদ্দেশ্য ব্যাখ্যা কৰাৰ পিছত ক্ৰমে শিশুশিল্পী সপোন কলিতা আৰু অসীম তালুকদাৰে দুটি বৰগীত পৰিৱেশন কৰি সভাখনৰ গাম্ভীৰ্যতা বঢ়ায়। আঞ্চলিকৰ আই-মাতৃসকলে থিয়নাম প্ৰদৰ্শন কৰাৰ লগতে জিলা সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক বাপে বাঁহীৰ সুৰেৰে সকলোকে আপ্লুত কৰে। হ'লীগীত পৰিৱেশন কৰে জ্যোতিষ তালুকদাৰ আৰু তেখেতৰ সঙ্গীসকলে। সভাত মূলৰ সদস্য দীনেশ চন্দ্ৰ পাটগিৰী আৰু প্ৰাক্তন মূলৰ সদস্য, হৰিহৰ দাসবাপদ্বয়ে গঠনমূলক ভাষণেৰে সমজুবাক উৎসাহিত কৰে। বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতিৰ সভাপতি ৰাতুল কলিতা আৰু সম্পাদক ৰাতুল দাস বাপদ্বয়ে সকলোকে ৰঙালী বিহুৰ ওলগ জনায় আৰু বিদ্যালয়খন পৰিচালনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সহায়-সহযোগিতা বিচাৰি সেৱা জনায়।◆

নাম-প্ৰসঙ্গ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা

লখিমপুৰ ঃ লখিমপুৰ জিলা শিশু আৰু আই-মাতৃ কল্যাণ সমিতিৰ বাৰ্ষিক কৰ্ম-আঁচনি অনুসৰি ৫/৫/২০১৩ তাৰিখ দেওবাৰে দিনৰ ১১ বজাৰ পৰা নাম-প্ৰসঙ্গ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালাভাগি নাৰায়ণপুৰ আঞ্চলিক শাখাৰ আতিথ্যত নাৰায়ণপুৰ আঞ্চলিক শাখাৰ নামঘৰত জিলা কল্যাণ সমিতিৰ সভানেত্ৰী ৰীণা হাজৰিকা বৰা আইগৰাকীৰ সঞ্চালনাত অনুষ্ঠিত কৰা হয়। নাৰায়ণপুৰ আঞ্চলিক শাখাৰ সভাপতি দ্ৰোণ দত্ত বাপে উদ্বোধন কৰা এই প্ৰশিক্ষণভাগিত ৮৪গৰাকী আইক প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান কৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ সংস্কৃতি শাখাৰ প্ৰশিক্ষক ভৰেন বৰাবাপে। মণিকাঞ্চন বাৰ্তালোচনীৰ সম্পাদনা সমিতিৰ সভাপতি গোলাপ বৰুৱা বাপ আৰু জিলা সদস্য/সদস্যাৰ উপস্থিতিত এই কৰ্মশালাভাগিৰ আঁত ধৰে জিলা কল্যাণ সমিতিৰ সম্পাদিকা বিবি হাজৰিকা শইকীয়া আয়ে।◆

নতুন প্ৰাথমিক শাখা গঠন

লখিমপুৰ ঃ যোৱা ৫ আৰু ৬ এপ্ৰিলত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ লখিমপুৰ জিলা শাখাৰ প্ৰচাৰ শাখাৰ উদ্যোগত 'মিৰিজীয়ৰী খ্যাত' ঘুণাসুতি অঞ্চলত দুদিনীয়াকৈ প্ৰচাৰ কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰা হয়। প্ৰথম দিনা সন্ধ্যা নাহৰবাৰী প্ৰাথমিক শাখাৰ নামঘৰত মূলৰ প্ৰাক্তন প্ৰচাৰ শাখাৰ সম্পাদক জগত চন্দ্ৰ বণিয়াবাপে পৰিচালনা কৰা ভাগৱত পাঠ আৰু ব্যাখ্যা অনুষ্ঠানত যথেষ্ট ভকত-বৈষ্ণৱৰ সমাগম হয়।

দ্বিতীয় দিনা শুৱনীগাঁৱৰ সামূহিক ভৱনত জিলা শাখাৰ সভাপতি ঘনকান্ত দত্তবাপে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ পতাকা উত্তোলন কৰি কাৰ্যসূচী শুভাৰম্ভ কৰে। জিলা প্ৰচাৰ শাখাৰ সভাপতি দয়ামণি গগৈবাপে সভাপতিত্ব কৰা সভাখন উদ্বোধন কৰে জিলা শাখাৰ সম্পাদক ভৰকান্ত দত্তবাপে। সঙ্ঘৰ প্ৰাক্তন উপ-পদাধিকাৰ প্ৰমোদ শইকীয়াবাপে নিৰ্দিষ্ট বক্তা আৰু মূলৰ সংস্কৃতি শাখাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি নবকৃষ্ণ ৰাজখোৱাবাপে বিশিষ্ট অতিথিৰ ভাষণ কৰে আৰু সভাত জিলা শাখাৰ শিশু আৰু আই-মাতৃ কল্যাণ শাখাৰ সভানেত্ৰী ৰীণা বৰা আইগৰাকীয়ে ভাষণ প্ৰদান কৰে। মণিকাঞ্চন বাৰ্তালোচনাৰ সভাপতি গোলাপ বৰুৱাবাপ আৰু জিলা শাখাৰ বিভিন্ন বিষয়ববীয়াই অংশগ্ৰহণ কৰা শুৱনীগাঁৱৰ এই সভাতেই এখনি নতুন প্ৰাথমিক শাখা গঠন কৰা হয়।◆

ভাগৱত-ধৰ্মত

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

প্ৰথম গুৰু জন্মদাতা পিতৃ ঃ

"সংসাৰত যাত হন্তে লভয় জনম।
আদ্য গুৰু পিতৃ সিটো পূজনী উত্তম।।"

দ্বিতীয় গুৰু সন্ত-সাধু ঃ

"গুণৱন্ত সন্ত আতি শুদ্ধ দ্বিজোত্তম।
সদ-কৰ্ম্মশালী মহা বেদজ্ঞ পৰম।।"

তৃতীয় গুৰু ভক্তিপন্থৰ উপদেশ দাতা ঃ

"যিটো জনে ভকতি জ্ঞানক দান কৰে।
তাঙ্ক সেৱা সিটো সংসাৰক তৰে।।"

গুৰু-সেৱাৰ মাহাত্ম্য বৰ্ণনা কৰি ভগৱন্ত শ্ৰীকৃষ্ণই বিপ্ৰ-দামোদৰৰ আগত কোৱা কথা 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ'ত উল্লেখ কৰিছে—

"যদি হও সমস্তৰে আত্মা অন্তৰ্য্যামী।
তথাপিতো গুৰু-সেৱাতেসে তুষ্ট আমি।।"

ভক্তি-জ্ঞান-দাতা গুৰু কেনে হ'ব লাগে সেই কথাও 'ভক্তি-ৰত্নাকৰে' কৈছে—

"বেদৰ ৰহস্যতত্ব সকলে জ্ঞানন্ত।
কৃষ্ণকো ভকতি বলে সাক্ষাত কৰন্ত।।
এহেন্তে উত্তম গুৰু কহিলো সম্প্ৰতি।
ইহাৰেসে উপদেশে শুদ্ধ হোৱে মতি।।
শাস্ত্ৰক জানয় মাত্ৰ নুহিকে ভকত।
তাৰ উপদেশে বোধ নোপজে মনত।।
যদিবা ভকত হোন্ত শাস্ত্ৰ নজানয়।
নপাৰে খণ্ডিতে তেৱে শিষ্যৰ সংশয়।।"

এতেকে দেখা যায় যে আদ্য বা জন্মদাতা প্ৰথম গুৰুৰ বাহিৰে দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় গুৰু অৰ্থাৎ সন্ত আৰু ভক্তি-জ্ঞান-দাতা গুৰুৰ যোগ্যতাৰ মানদণ্ডও 'ভক্তি-ৰত্নাকৰে' নিৰ্ধাৰিত কৰি থৈছে। ভক্তিৰ অনুশীলনত তাৰ প্ৰতিও লক্ষ্য ৰখা উচিত।

জগত সমস্ত প্ৰাণীৰ ভিতৰত একমাত্ৰ নৰ-দেহাতহে ভক্তিৰ অনুশীলনৰ দ্বাৰা মোক্ষ লাভৰ অধিকাৰী হ'ব পাৰি। অন্য কোনো প্ৰাণীয়েই জ্ঞান-ভক্তিৰ সাধন কৰিব নোৱাৰে। সেইদেখি মানুহে ভক্ত-বৈষ্ণৱ-সাধু-সন্তৰ সৎসঙ্গ লৈ ভক্তি-ধৰ্ম আচৰণ কৰি পৰমানন্দ স্বৰূপ অন্তৰ্য্যামী ভগৱন্তক জনাৰ উপায় চিন্তিব লাগে। তেতিয়াহে মানৱী জন্ম সাৰ্থক হয়। সৎসঙ্গতহে মনৰ সন্দেহ দূৰ হৈ মানসিক জগত ফৰকাল হয় আৰু তেতিয়াহে হৃদয়ত ভক্তিৰ উদয় হয়।

এই ভক্তি অৰ্পিত হয় শ্ৰীকৃষ্ণদেৱৰ চৰণত। কৃষ্ণহে একমাত্ৰ ভজনীয় ঈশ্বৰ।

"গুণৰ নিয়ন্তা কৃষ্ণ অব্যয় ঈশ্বৰ।
ভৈলা ব্যক্ত নিস্তাৰ কাৰণে জগতৰ।।
কাম ক্ৰোধ ভয় স্নেহ সুহৃদতা ভাৱে।
যথা তথা প্ৰকাৰে কৃষ্ণত গতি পাৱে।।
ভকতি কৰয় নুহি সম্বন্ধ কৰয়।
এতেকে কৃষ্ণৰ ৰূপ অৱশ্যে পাৱয়।।
পৰম ঈশ্বৰ কৃষ্ণ দেৱ ভগৱন্ত।
স্থাৱৰ পৰ্য্যন্তে গতি পাৱে যাত হন্ত।।"

ভক্তি-ধৰ্ম অনুশীলনৰ পৰৱৰ্তী স্তৰ হ'ল হৰিনাম শ্ৰৱণ-কীৰ্তন আৰু স্মৰণ। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাই প্ৰথম স্কন্ধ ভাগৱতত নিবন্ধ কৰি গৈছে—

"যদ্যপি ভকতি নৱ বিধ মাধৱৰ।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন তাতো মহাশ্ৰেষ্ঠতৰ।।"

আকৌ—

"নাম বিনে নাই কলিত গতি।
কলিৰ লোক হৈবে পাপ-মতি।।
অন্যত্ৰ ধৰ্ম্মে নাহি অধিকাৰ।
জানিবা কলিত নামেসে সাৰ।।"

— কীৰ্ত্তন, নাম-অপৰাধ

এতেকে ভাগৱত বৰ্ণিত ন-বিধ ভক্তিৰ ভিতৰত হৰিনাম শ্ৰৱণ-কীৰ্তন আৰু স্মৰণেই শ্ৰেষ্ঠ ভক্তি। এই সম্পৰ্কে 'ভক্তি-ৰত্নাকৰে' কৈছে—

শ্ৰৱণ—

"ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ লীলা-চৰিত্ৰ যি জন।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে সদা কৰন্ত শ্ৰৱণ।।
অতি অল্পকালে আসি তাহাৰ হিয়াত।
হোন্ত ভগৱন্ত কৃষ্ণ প্ৰকাশ সাক্ষাত।।"

কীৰ্তন—

"কৰিও কীৰ্ত্তন কৃষ্ণ-নাম গুণচয়।
আত পৰে আন শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম্ম নাহিকয়।।"

স্মৰণ—

"কৃষ্ণৰ চৰণ সদা স্মৰে যিটো
পাপ মানে হোৱে ক্ষয়।
হোৱে চিত্ত শুদ্ধি কৃষ্ণ পাৱে বুদ্ধি
নিষ্ঠা হোৱে অতিশয়।।
সপ্ৰেম ভকতি মিলয় কৃষ্ণত
হোৱয় ঈশ্বৰ জ্ঞান।
দেহ-গেহাদিত হোৱে বিৰকতি
হোন্ত হৰি বিদ্যমান।।"

ভগৱন্তৰ পূজা অৰ্থাৎ নৈবেদ্যাদি নিৱেদন কৰি কৰা অৰ্চনাও অতি আনন্দদায়ক কাৰ্য। 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ'ত এই কাৰ্য সকাম আৰু নিষ্কাম ভেদে দুই প্ৰকাৰে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। সকামী ভক্তই অনেক দ্ৰব্য সম্ভাৰ গোটাই বেদ বিহিত সকলো প্ৰকাৰে পূজা কৰিব পাৰে। কিন্তু নিষ্কামী ভক্তই যি পায় তেনে বস্তুকে বা 'এক চলু জল তুলসী এক পাত' দিও নাইবা 'মনোময় দ্ৰব্য দিয়া' মনতেই অৰ্চনা কৰিলেও প্ৰভু সন্তুষ্ট হয়।

এইদৰে প্ৰাকৃত ভকতিৰ আদি স্তৰবিলাক পাৰ হৈ গৈ ভক্তই উত্তম ভকতি লাভ কৰে—

"... লৈয়া এক কৃষ্ণত শৰণ
উত্তম ভকতি কৰি লভে ভগৱন্ত হৰি
জানিবা ইহাক সৰ্ব্বজন।।"

উত্তম ভক্তিয়ে ভকতক ক্ৰমে আৰু নিবিড়তালৈ লৈ গ'লে তেওঁ শ্ৰীকৃষ্ণই উদ্ধৱক কোৱাৰ দৰে ব্ৰাহ্মণ, চাণ্ডাল, চোৰ, দাতা আদি সকলো মানুহৰ ভিতৰতে ভগৱন্তক দেখিবলৈ ধৰে। 'ভক্তি ৰত্নাকৰে' কৈছে—

"ব্ৰাহ্মণ চাণ্ডাল চোৰ দাতা ক্ৰুৰ শান্ত।
সবাতো আমাক তুমি দেখিবা নিতান্ত।।
....
সমস্ত ভূতত মোক নেদেখাহা যেবে।
কায় বাক্যে মনে যত্নে অভ্যাসিবা তেবে।।
সবাতে ঈশ্বৰ বুদ্ধি ভৈল আসি যেৱে।
অচিৰে সংশয় কৃতকৃত্য হৈবা তেৱে।।
....
আছন্ত বহুত যদি মোক্ষৰ উপায়।
মুখ্যতম পন্থ আৰ আত পৰে নাই।।"

এই স্তৰলৈ আগবাঢ়ি গ'লে ভক্তই 'উত্তম ভাগৱত'ৰ শাৰীত স্থান লাভ কৰে—

"সমস্তে ভূততে সম শান্ত সৰ্ব্বদায়।
ধনে জনে আত্মপৰ ভেদ বুদ্ধি নাই।।
সমস্তৰে এক আত্মা মানন্ত মনত।
সেহিজন জানিবা উত্তম ভাগৱত।।"

তেতিয়া আৰু তেওঁ আন একোকে বাঞ্ছা নকৰি মাথো হাবিলাষ কৰে।

"হস্ত দুই থাকোক তোমাৰ কৰ্ম্ম কৰি।
ৰহোক আমাৰ মন তযু পদ স্মৰি।।
তোমাৰ নিবাস ভূত সমস্তে জগত।
তাহাক প্ৰণামি মাথে থাকোক সতত।।"■■

'কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষা'

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

গ্ৰন্থ, পণ্ডিতৰ বাবে গৱেষণাৰ আহিলা, সমাজতত্ববিদৰ বাবে উপযোগী সমাজতত্বৰ গ্ৰন্থ, ধাৰ্মিক লোকৰ বাবে ধৰ্মগ্ৰন্থ আৰু ভকতসকলৰ বাবে ভকতিৰ মৌচাক। এই প্ৰবন্ধত ভকতিৰ মৌচাক হিচাবেহে আলোচনা কৰাৰ চেষ্টা কৰা হ'ল।

গণককুছিত যেতিয়া শেষবাৰৰ বাবে শঙ্কৰ-মাধৱৰ মিলন হৈছিল, প্ৰাণৰ বান্ধৱ মাধৱে গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক সুধিছিল যে তাৰাৰ অৱৰ্তমানত কাক গুৰু ভজিব। তেতিয়া কৃপাল গুৰুৱে এইদৰে কৈছিল—

"শুনিয়ো মাধৱ মোৰ থাকিবাৰ থান।
কীৰ্ত্তন দশম মোৰ মূৰ্ত্তিৰ সমান।।
....
ঘোষা নামে শাস্ত্ৰখনি তুমিও লিখিবা।
ঘোষা ৰত্নাৱলী মাজে তুমিও থাকিবা।।"

গুৰুজনাই ৰাজৰোষ তথা আন প্ৰতিকুলৰ বাবে একে ঠাইত থাকিব পৰা নাছিল। নানা সময়ত বেলেগ বেলেগ ঠাইত বসতি কৰিবলগা হৈছিল। সেই ঠাইবোৰত কীৰ্ত্তনৰ খণ্ডবোৰ ৰচনা কৰিছিল। পৰৱৰ্তী কালত মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ আদেশত ভাগিন ৰামচৰণ ঠাকুৰে কীৰ্ত্তনৰ খণ্ডবোৰ সংগ্ৰহ কৰিছিল আৰু পৰিপাটিকৈ সজাই আজি আমি যিৰূপত পাওঁ সেই ৰূপ দি থৈ গৈছে। মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱ পুৰুষেও তাৰাৰ জীৱনৰ শেষ কালছোৱাত 'নাম-ঘোষা' লিখি আমাক দি থৈ গ'ল। এই কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষাই যোৱা প্ৰায় ৫০০ বছৰ ধৰি ভকতৰ ভুকুতি আৰু মুকুতি প্ৰদান কৰি আছে। গুৰুজনাই—

"প্ৰথমে প্ৰণামো ব্ৰহ্ম ৰূপী সনাতন।
সৰ্ব্ব অৱতাৰৰ কাৰণ নাৰায়ণ।।"

পদেৰে কীৰ্ত্তনৰ আৰম্ভণি কৰিছে। এই ব্ৰহ্মপ্ৰাপ্তিয়ে হৈছে একান্ত ভকতৰ মুল আকাংখ্যা। পিছে ব্ৰহ্মক পোৱাৰ উপায় কি বাৰু? মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে প্ৰথম জোকা ঘোষাত এই উপায় ব্যক্ত কৰিছে। সেই সৰল উপায়টো হৈছে ৰসময় ভকতি। কীৰ্ত্তনৰ চতুৰ্বিংশতি অৱতাৰৰ যোগেদি নিৰ্গুণ ব্ৰহ্মক সগুণ ৰূপে প্ৰকাশ কৰিছে। এই সগুণ ব্ৰহ্মৰ উপসনাৰ মাজেদি নিৰ্গুণত প্ৰৱেশৰ উপায় দিছে গুৰুজনাই। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে তনং ঘোষাত চৰ্বিশ অৱতাৰৰ মুখ্যভাৱে দশ অৱতাৰ উল্লেখ কৰি নমস্কাৰ জনাইছে যথা—

"মৎস্য কুৰ্ম্ম নৰসিংহ বামণ পৰশুৰাম
হলিৰাম বৰাহ শ্ৰীৰাম।
বুদ্ধ কল্কি নামে দশ আকৃতি ধৰিছা কৃষ্ণ
তযু পাৱে কৰোহো প্ৰণাম।।"

— নাম-ঘোষা, ৩

অৱশ্যে ১০০নং ঘোষাত মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে কৃষ্ণৰ আন এটি অৱতাৰৰ কথা দাঙি ধৰিছে। সেই অৱতাৰ হৈছে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰুজনা নিজেই ভগৱন্তৰ স্বৰূপ।

"পৰম অমূল্য ৰত্ন হৰিৰ নামৰ পেড়া
আতি গুপ্ত স্বৰূপে আছিল।
লোকক কৃপায়ে হৰি শঙ্কৰ স্বৰূপে আসি
মুদভাঙ্গি সমস্তকে দিল।।"

— নাম-ঘোষা, ১০০

ঈশ্বৰৰ এই অৱতাৰৰ লীলাসমূহ গুণানুৰকীৰ্তন কৰি ভকতে ভৱবন্ধন মুক্ত হৈ বৈকুণ্ঠ ধামলৈ অনায়াসে গতি কৰিব পাৰে। শ্ৰীহৰিয়ে শঙ্কৰৰূপে অৱতৰি ভকতৰ উক্তপথ আৰু সুগম কৰি তুলিলে। সেয়ে তাৰাই বস্তু প্ৰকাশৰ ৩৭১ নং ঘোষাত কৈছে—

"হৰি নামৰসে বৈকুণ্ঠ প্ৰকাশে
প্ৰেম অমৃতৰ নদী।
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে পাৰ ভাঙ্গি দিলা
বহে ব্ৰহ্মাণ্ডক ভেদী।।"

— নাম-ঘোষা

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাই হৰিনামৰ অমৃত বৈকুণ্ঠৰ পৰা আনি মৰ্ত্যৰ মানৱক বিলাই দিছে। সেই অমৃত পান কৰি পৰম আনন্দে সংসাৰ হাট বেহা লাগে আৰু অন্তিমত ভগৱন্তৰ ধামলৈ যাত্ৰা কৰিব লাগে। গুৰুজনাই দ্বিতীয় কীৰ্ত্তনত কৈছে—

"হৰিয়ো হৰিৰ চৰণে ৰতি।
কলিত হৰিৰ নামেসে গতি।।"

একে কথাকে মাধৱপুৰুষে ৩৮২ নং ঘোষাত এইদৰে কৈছে—

"হৰিগুণ নাম কীৰ্ত্তনে কলিৰ
কল্মষ কৰে বিনাস।
অনায়াসে ঘোৰ সংসাৰ তৰিয়া
পাৱয় কৃষ্ণৰ পাশ।।"

— নাম-ঘোষা

ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই প্ৰিয় সখি উদ্ধৱক কৈছিল যে তাৰা বৈকুণ্ঠলৈ উভতি যোৱাৰ লগে লগে ধৰাধামত কলিৰ প্ৰৱেশ হ'ব, দুষ্টমতি কলিৰ প্ৰভাৱত মনুষ্যসকল অতি মলমতি সম্পন্ন হ'ব আৰু নানা ধৰ্ম বিৰোধী কাৰ্যত লিপ্ত হৈ অধোগতি যাব। তথাপি কলি কালৰ এটি মহত্ব থাকিব। সেয়া হ'ল ঈশ্বৰত শৰণ লৈ তাৰাৰ গুণ-যশ কীৰ্তন কৰাজন কলিৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত থাকিব আৰু অতি সহজে পৰম গতি লাভ কৰিব। গুৰুজনাই আমাক দান দিলে এক শৰণ হৰিনাম ধৰ্ম। কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষাৰ পাতে পাতে, পদে পদে হৈ আছে তাৰে প্ৰতিধ্বনি। কীৰ্ত্তনৰ পাষণ্ড-মৰ্দনৰ অন্তৰ্গত ৭৮নং পদত গুৰুজনাই কৈছে—

"কলিৰ লোক আতি পাপমতি।
নাসাধে আন ধৰ্ম্মে আৰ গতি।।
ৰাম নাম যিটো সততে গাৱে।
সেহিসে হাততে মুকুতি পাৱে।।"

— কীৰ্ত্তন, ৭৮

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে তাৰাৰ যুগধৰ্ম নিৰ্ণয়ত একেখিনি কথাকে পতিপন্ন কৰিছে। ৪০০ নং ঘোষাত স্পষ্টভাৱে কৈছে যে এই ঘোৰ কলিযুগত হৰিনাম কীৰ্তনৰ বাদে আন ধৰ্মত একো ফল নাপায়—

"কলিত হৰিৰ কীৰ্ত্তন এড়িয়া
অন্যত ধৰ্ম্ম আচৰে।
মিছাতে কেৱল শ্ৰম মাত্ৰ পাৱে
একোৱে ফল নধৰে।।"

মহাপুৰুষৰ ধৰ্মৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটো হ'ল এই যে এই ধৰ্মত স্ত্ৰী-ক্ষুদ্ৰ, বাল-বৃদ্ধ, জাতি-অজাতি, পণ্ডিত-মূৰ্খ, ধনী-নিধনী, ব্ৰাহ্মণ-চণ্ডাল সমস্তৰে সমঅধিকাৰ। ই হ'ল ৰাজমাৰ্গ। ৰাজমাৰ্গ অৰ্থাৎ ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাই পথত যিদৰে সকলোৱে বাধাহীনভাৱে যাতায়ত কৰিব পাৰে, একেদৰে সমাজৰ সৰ্বস্তৰৰ লোকে একশৰণ হৰিনাম ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰি একমন, একপ্ৰাণ হৈ পৰমানন্দেৰে জীৱন উপভোগ কৰিব পাৰে। কীৰ্ত্তনৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণৰ ১৮২১ নং পদত গুৰুজনাই উল্লেখ কৰিছে—

(১৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

‘কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষা’

(১৬ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

“বাহ্মণৰ চণ্ডালৰ নিবিচাৰি কুল।
দাতাত চোৰত যেন দৃষ্টি এক তুল।।
নীচত সাধুত যাৰ ভৈল একজ্ঞান।
তাকেসে পণ্ডিত বুলিয় সৰ্বজান।।”

কেৱল মনুষ্যকে সমজ্ঞান কৰি এই ধৰ্মই ইতিৰেখা টনা নাই সমস্ত জীৱকে আত্মজ্ঞান কৰিবলৈ উপদেশ দিছে। শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠৰ প্ৰয়াণত কৈছে—

“সকলো প্ৰাণীকে দেখিবে আত্মসম।
উপায় মধ্যত ইটো আতি মুখ্যতম।।
মোৰ ইটো ধৰ্মৰ অল্পৰো নাহি হানি।
যিহেতু সাক্ষাতে মই কৈলে তত্ববাণী।।”

— কীৰ্ত্তন, ১৮২৫

৪৭৯ নং আৰু ৪৮২ নং ঘোষাত মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে লিখিছে—

“ৰাম বুলি তৰে মহা মহা অন্ত্যজাতি।
যিটো নাম নলৱে হীনতো হীন আতি।।৪৭৯
....
গাৰো ভোট যৱনে হৰিৰ নাম লয়।
হেন নামক কেনে সজ্জনে নিন্দয়।।”৪৮২

— নাম-ঘোষা

ভক্তিবীজৰ উদয় হ’ব লাগিলে নিজক সবাতোকৈ নিঃকিন বুলি ভাবিব পাৰিব লাগিব। তাৰে নিদৰ্শন প্ৰাদ চৰিত্ৰত গুৰুজনাই এইদৰে দাঙি ধৰিছে—

“দুৰাচাৰ মন মোৰ ৰাম হৰি বোল।
ৰাম হৰি বোল মন ৰাম হৰি বোল।।”

একেদৰে মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে ১৮৩ নং ঘোষাত গাইছে—

“মই দুৰাচাৰ কেৱলে তোমাৰ
অপৰাধী নাৰায়ণ।
ক্ষমিয়োক হৰি লৈয়ো দাস কৰি
পশিলো হেৰা শৰণ।।”

— নাম-ঘোষা

আত্ম-লঘিমা উপজিলেহে জীৱ ঈশ্বৰমুখী হ’ব পাৰে। ঈশ্বৰমুখী জীৱই পৰমেশ্বৰত শৰণ লয়। গজেন্দ্ৰ উপাখ্যানত গুৰুজনাই লিখিছে যে যেতিয়া মহাপৰাক্ৰমী গজেন্দ্ৰই বুজিলে যে তেওঁৰ নিজৰ বল-বিক্ৰমৰ কোনো অৰ্থ নাই আৰু পুত্ৰ ভাৰ্যায়ো নিৰৱ দৰ্শক হোৱা বাদে অন্য উপাই নাই, তেতিয়া গজেন্দ্ৰই ঈশ্বৰমুখী হ’ল আৰু—

“শুণ্ডে মেহ্লাই পদ্মগোট উপৰক তুলি।
গজেন্দ্ৰে শৰণ লৈলা তাহি হৰি বুলি।।
শুনি শীঘ্ৰে চৰি হৰি গৰুড়ৰ স্কন্ধে।
ভকতক ৰাখিবাক আসিলা প্ৰবন্ধে।।”

— কীৰ্ত্তন, ৫০৫

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে ৭৯৩ নং ঘোষাত লিখিছে—

“ভকতি মিনতি প্ৰণতি নাজানো হৰি এ
মোতপৰে জ্ঞানশূন্য হীনমতি নাই ৰাম ৰাম।
তুমি প্ৰভু কৃপাৰসেৰ সাগৰ হৰি এ
দিয়া মোক তুৱাপদ ছায়া তলে ঠাই ৰাম ৰাম।।”

— নাম-ঘোষা

এই ভৱ সংসাৰ সাগৰ অতি দুৰ্লঙঘ্য। ঈশ্বৰ ৰঘুনাথৰ সহায় বিনে এই সাগৰ পাৰ হ’ব পৰা নাযায়। সেয়ে শিশুলীলাত গুৰুজনাই লিখিছে—

‘পাৰ কৰা ৰঘুনাথ সংসাৰ সাগৰে।’

মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে ৭৩৮ আৰু ৭৩৯ নং ঘোষাত লিখিছে—

“দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ নিকাৰ জানি।
নেৰিবা সদামুখে ৰাম বাণী।।
তেৰেসে হৰিৰ পাইবা আশ্ৰয়।
ভজিও হৰি তেজি লাজ ভয়।।”

একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ অতি দৰকাৰী কাৰ্যটো হ’ল নামৰ অভ্যাস। শৰণ ভজনৰ যোগেদি নাম লওঁতে লওঁতে এটা সময়ত নিৰাকাৰ ভগৱৎ হৃদয়ত মূৰ্তি মন্ত হৈ ভকতক পৰমানন্দ প্ৰদান কৰে শেষত গৈ ভকতে মুকুতি লাভ কৰে। গুৰুজনাই স্যমন্ত হৰণত লিখিছে—

“ভাই মুখে বোলা ৰাম হৃদয় ধৰাৰূপ।
এতেকে মুকুতি পাইবা কহিলো স্বৰূপ।।”

— কীৰ্ত্তন

মাধৱপুৰুষেও ঘোষা শাস্ত্ৰৰ শেষ ঘোষাত লিখিছে—

“এভাৱক ভাই ভজ ভগৱন্ত ভক্তি ভাৱে।
ভগৱন্ত ভজিয়া পৰম গতি পাৱে।।”

এইদৰে দুয়োজনা মহাপুৰুষে তাঁৰাসৰৰ জীৱনৰ কীৰ্তি স্তম্ভ কীৰ্ত্তন আৰু নাম-ঘোষাত ভকতিৰ মৌজোল সঞ্চিত কৰি থৈ গৈছে। সুকণ্ঠী পাঠকে ভকতৰ সংগত তাল-খোল, নাগাৰা আদি বাদ্যযন্ত্ৰৰ সহায়ত যেতিয়া সুৰচালি কীৰ্ত্তন আৰু ঘোষা গাব তেতিয়া ভক্তহৃদয় নাম আনন্দত আপ্লুত হৈ ভক্তিৰসত বুৰ গৈ থাকে। গুৰুচৰিত্ৰত পোৱা যায় যে সৰ্বজয় আতৈ হেনো কীৰ্ত্তন পদ গাই নাম আনন্দত মগ্ন হৈ জুইৰ মাজতে প্ৰৱেশ কৰিছিল গৈ। গতিকে আমিও নাম আনন্দ লাভ কৰি জীৱন ধন্য কৰোহক।

“হৰি চৰণত শৰণ লৈলো
এ হৰি নাৰায়ণ।
মানৱী জনম সফল কৈলো
এ হৰি নাৰায়ণ।।—নাম-ঘোষা

বেদ-বেদান্তৰ সূক্ষ্ম

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

দ্বিজসকলৰ হাতত জ্ঞানকাণ্ডৰ জ্ঞানৰ ভঁৰাল তলা মাৰি বন্ধ ৰখা হ’ল। গতিকে বহু যুগ ধৰি কৰ্মকাণ্ডৰ ক্ৰিয়াকাণ্ড পদ্ধতিয়ে সমাজখনক অন্ধ কাৰাগাৰত বন্দী কৰি ৰাখিলে। মানৱ জাতিৰ অৱনতি আৰু অৱক্ষয়ৰ সুঁতি বৈ আহিল। সৰ্বসাধাৰণ ভাৰতীয়ৰ কাৰণে বেদৰ জ্ঞান লাভৰ অধিকাৰ খৰ্ব কৰিলে। ফলত জড় উপাসনাই হিন্দুধৰ্মৰ দুৰ্দশা মাতি আনিলে। সভ্যতা বিকাশৰ হেঙাৰ স্বৰূপ বাধা-বিঘিনি আহি পৰিল। পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ স্বাৰ্থ জড়িত অবৈজ্ঞানিক নীতি-নিয়মে সেই সময়ৰ সমাজখনক বান্ধি পেলালে। দ্বিজসকলৰ বাহিৰে বেদ পাঠ নিষিদ্ধ কৰিলে। ভৌতিক অৱস্থিতিহীন দেৱ-দেৱীক পূজা উপাসনা কৰা নীতি-নিয়ম প্ৰস্তুত হ’ল। ভয়-ভীত হৈ সাধাৰণ মানুহখিনিয়ে বিনা প্ৰতিবাদে কৰ্মকাণ্ডৰ প্ৰতি আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰিলে আৰু পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ হাক বচন শুনি জীৱন-ধাৰণ কৰিব লগা হ’ল। কৰ্মকাণ্ডৰ শ্ৰেষ্ঠ দেৱতা ইন্দ্ৰ। ইন্দ্ৰৰ সম্পৰ্কত পুৰাণসমূহত বহুত আখ্যান পোৱা যায়। আখ্যান মতে— ইন্দ্ৰই উৰ্বশী, মেনকাৰ লগত লীলা কৰা কথা পোৱা যায়। কোনো সময়ত চোৰ, লোভী ৰূপত বৰ্ণনা দিয়া আছে। কেতিয়াবা অসুৰ, ৰাক্ষসৰ কিম্বা মানুহৰ হাতত পৰাজয় বৰণ কৰাৰ কথা পাওঁহঁক। আকৌ খঙত অভিশাপ দি আনক বিপদগ্ৰস্ত কৰাৰ কথাও আছে। এনে দৰেই দেৱ-দেৱীসকলৰ চৰিত্ৰ আৰু কাৰ্যাৱলী বৰ্ণনা থকা কাহিনীবোৰে ইন্দ্ৰক শ্ৰেষ্ঠতা প্ৰদান কৰাটোত বেদৰ যুক্তি নাই। তেনে দেৱতাক ঈশ্বৰত্ব জ্ঞানেৰে পূজা-উপাসনা কৰাৰ কথা বেদত আছেনে? থাকিলেও এয়া প্ৰক্ষিপ্ত অংশহে হ’ব। সৃষ্টিৰ ৰহস্যক জানিবলৈ ঋষিসকলে মনন কৰিছিল। অৱশেষত তেওঁলোকে ঘোষণা কৰিলে যে সৃষ্টিৰ ৰহস্য জানিবলৈ সৃষ্টিকৰ্তাক জানি ল’ব লাগিব। সেই সৃষ্টিকৰ্তাক জানি তেওঁৰ গুণ-গৰিমা উপলব্ধি কৰি তেওঁকেই শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰদান কৰিব লাগিব। তাৰ বাবে নিৰ্ধাৰণ কৰা নিয়ম-নীতি সকলো মানুহৰ কাৰণে মুক্ত হ’ব লাগিব। পঞ্চভুত আৱিৰ্ভাৱত মহত্ব, মন আদি একাদশ ইন্দ্ৰিয় আৰু পঞ্চ তন্মাত্ৰ সৃষ্টি জীৱাত্মাৰ সংযোগেই মানৱ জীৱন। আত্মা হ’ল অক্ষয় আৰু শৰীৰ ক্ষয়যুক্ত। সকলো জাতি-উপজাতি বৰ্ণৰ বাবে এই পৰম সত্যৰ বাণী বেদে কঢ়িয়াই আনিছে। উপনিষদসমূহত ইয়াৰ মুকলি প্ৰকাশ ঘটিছে।

বেদৰ পৰম সত্য বস্তু হ’ল ব্ৰহ্ম। ব্ৰহ্মই ‘বেদৰ গুপুত নাৰায়ণ’। ব্ৰহ্মৰ আকাৰ নাই, জন্ম মৃত্যু নাই। যাৰ অস্তিত্বৰ বৰ্ণনা নাই। অথচ সেই অব্যক্ত শক্তিৰ প্ৰভাৱত বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ড সৃষ্টি হৈছে, তেওঁৱেই সৰ্ব্বব্যাপক। এই চিৰন্তন সত্য বস্তু বেদান্তত প্ৰকাশ পাইছে। পৃথিৱীৰ সমস্ত ধৰ্মতে বেদান্তৰ এই সত্য প্ৰকাশ পাই আহিছে। স্থান কাল পৰিৱেশৰ আহ্বানত বিভিন্ন ধৰ্মত ভিন্ন নাম আৰু নীতি-নিয়ম নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা আছে। দেখা গ’ল বেদান্তই ধৰ্মৰ সাৰ্বভৌম। এই সাৰ্বভৌমে মানৱ জাতিক এটা মুকলি মন দিয়ে, জগতৰ সকলো ধৰ্ম গ্ৰন্থৰ বহিঃপ্ৰকৃতিৰ বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰ লগত সামঞ্জস্য ধৰা পৰে। বেদান্তই যুক্তিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিতহে, ধৰ্মলৈ সত্যৰ সন্ধান বিলাই। বেদৰ সামৰিক জ্ঞানৰ প্ৰভাৱে সমাজক পাপ পঙ্কিলৰপৰা উদ্ধাৰ কৰিব পাৰে। মানুহৰ মাজত সহানুভূতিৰ অভাৱ হ’লে আসুৰীক স্বভাৱে বিপদগ্ৰস্ত কৰিব পাৰে।

কৰ্মকাণ্ডৰপৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ অন্ধভাৱে অনুকৰণ কৰি অহা পৰম্পৰা এৰিব লাগিব। এটা সময়ত এক পৈশাবিক পৰিৱেশৰ সন্মুখত পৰি মানৱ জাতি গৰীব আৰু পতিত হৈ ৰ’বলগা হ’ল। হীন ভবাপন্ন মনোবৃত্তিয়ে শুদ্ধভাৱে চিন্তা-চৰ্চা কৰা কথাত বাধা আহি পৰে। যাজক, পুৰোহিত, পোপ আদিয়ে ধৰ্মক নিজৰ হাতৰ মুঠিত ধৰি ৰখা লোকসকলৰ স্বেচ্ছাচাৰীতাত গোটেই পৃথিৱীত অশান্তিয়ে বিৰাজ কৰা দেখা যায়। অস্পৃশ্যতা, কুসংস্কাৰ, অন্ধবিশ্বাসে সমাজখন পাপ সাগৰত ডুবাই ৰাখিছিল। বেদৰ পাৰমাৰ্থিক জ্ঞানৰ অভাৱৰ বাবেই অসমীয়া সমাজ কলঙ্কিত। মানৱতাই লুকাভাকু খেলে। সহানুভূতিৰ অভাৱ ঘটে। মানুহৰ হৃদয়ত দয়া-প্ৰেম-মৈত্ৰীৰ অভাৱ হয়। কৰ্মকাণ্ডৰ পৰম্পৰাৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ স্বজ্ঞান নোহোৱা হ’ল। পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ শোষণত সমাজে দিশ হেৰুৱাই কক্‌বকাব লগা হয়। এক পৈশাবিক পৰিৱেশত পৰি মানৱ জাতিৰ ধৰ্ম-সংস্কৃতিক এলাগী কৰি পেলালে। মানৱ শৰীৰৰ বহিঃ আৰু অন্তৰৰ প্ৰকৃতি সঠিকভাৱে সংযত কৰি আত্মাৰ ব্ৰহ্মভাব প্ৰকাশ কৰাই জীৱনৰ চৰম লক্ষ্য। কৰ্ম সংস্কৃতি আৰু কৰ্ম-সংস্কৃতিৰ সহগমনে মনৰ পাশৱিক প্ৰবৃত্তিবোৰ সংযম কৰিব পাৰে। উপাসনাই মনৰ মল দূৰ কৰে। বেদান্তৰ এই জ্ঞানৰাশিক লুপ্ত কৰি যোগিনীতন্ত্ৰ আৰু কালিকা পুৰাণে সমাজক কালিমা সানিলে। এই দুভাগ শাস্ত্ৰই ১৫ শতিকাৰ আগলৈকে অসমত ব্যাপকভাৱে প্ৰচলন আছিল। যাৰ প্ৰভাৱত শালীনতাক আওকাণ কৰি সমাজে এক নগ্ন পৰিৱেশহে সৃষ্টি কৰিলে। এই সময়খিনিত অকল অসমৰেই এই দুৰ্দশা হোৱা নাছিল। গোটেই পৃথিৱীতে ধৰ্ম-সংস্কৃতিৰ বিভ্ৰান্ত মতবাদ সৃষ্টি হ’ল। সাধাৰণ মানুহবিলাক গৰু-ম’হৰ দৰে বসবাস কৰিব লগা হৈছিল। সমাজক অজ্ঞান আন্ধাৰত ৰাখি এক শ্ৰেণী ভণ্ড ধৰ্ম গুৰুৱে মুনাফা আদায় কৰি প্ৰতিপতি লাভ কৰিছিল। মানৱ জাতিৰ উন্নতি খাতিৰত সমাজৰ ভূমিকা অধিক কৰ্ম দক্ষতাপূৰ্ণ হোৱাৰ ঠাইত অধঃপতন হ’বলৈ ধৰিলে। দৈহিক, মানসিক আৰু আধ্যাত্মিক মুক্তি বা স্বাধীনতা এক গোট হৈ স্থিতি লাভ কৰিলে মানুহ দেৱত্বলৈ উত্তৰণ হয়। সমাজক বিকাশ কৰাৰ বিপৰীতে শোষণ কৰাৰহে পৰিলক্ষিত হৈছিল।

বেদান্তৰ মত— ইতিহাস, ভূগোল, বিজ্ঞান আৰু সাহিত্য সংস্কৃতিৰ অভাৱ ঘটিলে প্ৰগতি পথত বাধা আহি পৰিব আৰু ধৰ্ম সংস্কৃতিৰ গতি পথ ৰুদ্ধ হৈ পৰিব। আনহাতে শাস্ত্ৰৰ মহান সনাতন সত্য সন্ধান মৰীচিকা হৈ ৰ’ব। পৃথিৱীক জয় কৰিবৰ কাৰণেই সংগ্ৰাম। এই সংগ্ৰাম দেহৰ অন্ত ভাগত থকা ইন্দ্ৰিয় সমস্তৰ লগত। তাৰ বাবে সংগ্ৰামৰ লগত ধৰ্মৰ সম্পৰ্ক ৰক্ষা অৱশ্যম্ভাৱী। সংগ্ৰাম আৰু ধৰ্মৰ সমন্বয়ত প্ৰতিবন্ধকতা আহিলে-অশান্তিয়ে বিৰাজ কৰিব। ৰাজদণ্ড হাতত তুলি লৈ নিজকে সৃষ্টিকৰ্তা বুলি ভবাৰ মনোবৃত্তি জাগিলে চৈৰতন্ত্ৰই বাৰুকৈ গোলমাল কৰাৰ সম্ভৱনা। খ্ৰীঃপূঃ ২০০০ বছৰৰ আগতে ভাৰতবৰ্ষত আৰ্য গোষ্ঠীয়ে প্ৰকৃতিক পূজা কৰাৰ পদ্ধতি চলিছিল। কিন্তু এই পূজাত নিমাষিত জীৱজন্তু বলি দিয়াৰ পদ্ধতি থকাৰ কথাৰ উমান পোৱা নাযায়। আৰ্য আগমনৰ বহু দিন আগৰপৰা ভাৰতত বাস কৰা এটি জাতি আছিল আৰু তেওঁলোকৰ ধৰ্ম-সংস্কৃতি আৰ্য, দ্ৰাবিড়সকলৰ ধৰ্মৰ লগত মিহলি হোৱাৰ ফলত হিন্দু ধৰ্মত নানা ভূত-প্ৰেত পূজা কৰা পদ্ধতি সমাগত হ’ল। প্ৰকৃতিয়ে মানৱ সমাজলৈ দান কৰা উপাদানক লৈ মানৱ জাতি জীয়াই থকা সমল পাইছিল। সেইবাবেই প্ৰকৃতিৰ উপকাৰৰ স্তৱগীত ৰচনা হৈছিল। এয়া বেদৰ প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থা। ইয়াৰ দ্বাৰা বেদৰ যুগৰ ঋষিসকলৰ জ্ঞান আৰু দাৰ্শনিক চিন্তা-চৰ্চাৰ উমান পোৱা যায়। হিন্দুধৰ্মৰ ৰীতি-নীতি ৰচক মনুৱে সংহিতা শাস্ত্ৰ ৰচনা কৰিলে। তাত থকা উপদেশমূলক বাণীবিলাকে উল্লেখনীয় স্থান লাভ কৰিছিল। পিছলৈ প্ৰক্ষিপ্ত অংশই ইয়াৰ পৰিবৰ্তন ঘটালে। ঋকবেদত বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ নাছিল যিটো মনু সংহিতাত বিদ্যমান। এই বৰ্ণাশ্ৰম পদ্ধতিত উচ্চ-নীচ জাতিৰ ভাগ নাছিল। সমাজৰ কামৰ শৃঙ্খলাৰ কাৰণে ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰিয়, শূদ্ৰ, বৈশ্য চাৰিজাতি সৃষ্টি কৰি গৈছিল। পিছলৈ ই জাত্যাভিমানৰ পৰিণত হ’ল। পৃথিৱীৰ ভিন্ন দেশত— চীন, গ্ৰীচ, মিছৰ আৰু থাইলেণ্ড আদিত মূৰ্তি পূজাৰ প্ৰচলনৰ আছিল। সভ্যতা বিকাশৰ লগে লগে পৃথিৱীৰ আন ঠাইত মূৰ্তি পূজা প্ৰচলন বন্ধ হৈ এক পৰম ঈশ্বৰক উপাসনা কৰাৰ পদ্ধতি বাহাল থাকিল। এই পৰম সত্যক উদ্ধাৰৰ কাৰণেই খ্ৰীষ্টিয় মাৰ্থিন লুথাৰ ইছলামৰ হজৰত মহম্মদ আদি মহাপুৰুষসকলৰ আগমন হ’ল। ভাৰতবৰ্ষত সেই বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্মৰ বিপক্ষে অন্ধবিশ্বাস আৰু ধৰ্মান্ধতা দূৰ কৰিবৰ কাৰণে ১৫ শতিকাৰ আগত বহু কেইজন অৱতাৰী মহাপুৰুষ আগমন ঘটিছিল। ৰামানুজ শ্ৰীচৈতন্য, কবীৰ, নানক আদি। অসমতো শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ দুজনা মহাপুৰুষৰ আৱিৰ্ভাৱ মন কৰিবলগীয়া। বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্মৰ গুৰি ধৰোতা ব্ৰাহ্মণসকলৰ গৰ্ব খৰ্ব কৰি ‘একশৰণ হৰিনাম ধৰ্ম’ প্ৰৱতন কৰি জাতিক ৰক্ষা কৰা উপায় উদ্ভাৱন কৰিলে। ৰজা-মহাৰজাসকলে (১৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

বেদ-বেদান্তৰ সূক্ষ্ম

(১৭ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

ব্ৰাহ্মণসকলৰ সহযোগী হৈ সমাজলৈ মাতি অনা অবৈজ্ঞানিক অত্যাচাৰ-অনাচাৰ ভেদাভেদ ভাব পৰিৱেশ নিকা কৰিলে। হিন্দুধৰ্মৰ পৰম সত্য পথ ভেটিটো ৰক্ষা কৰিলে। শঙ্কৰ গুৰুৰ ধৰ্ম মতত জাতিভেদ নাই, ধৰ্ম গ্ৰহণত কাৰোৰ কাৰণে বাধা নাছিল। মানুহৰ হৃদয়ত সৃষ্টিকৰ্তাই আত্মাৰূপে থাকি সমস্ত দেৱতা শক্তি তেওঁৰ পৰাই বিৰাজ কৰে। মূৰ্তি পূজাৰ প্ৰচলন বন্ধ কৰিলে। তথাপি আজি ভাৰতবৰ্ষত মূৰ্তি পূজা প্ৰচলন অব্যাহত থকাটো দুভাগ্যজনক। পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ হেঁচাত শুদ্ধ ধৰ্মমতৰ বিপৰীতে কাল্পনিক মূৰ্তি পূজা আৰু ক্ৰিয়া কাৰ্যৰ প্ৰচলনে সমাজ গাঁথনিৰ বান্ধটোকে সোলোক-ঢোলোক কৰি পেলাইছে।

বিজ্ঞানৰ দৃষ্টিত বস্তু আৰু শক্তি এটাৰ পৰা আনটো ৰূপান্তৰিত হ'ব পাৰে। কিন্তু শক্তিৰূপী বস্তুৰ উদ্ভৱৰ ৰহস্যৰ উত্তৰ পাবলৈ নাই। দৰ্শনে সেই শক্তিকে ঈশ্বৰ শক্তি বুলি কল্পনা কৰিছে। সুন্দৰ নিয়মত চলি থকা বিশ্বজগতক লৈ অনেক কল্পনাই আমাৰ আৱেগ-অনুভূতিক জগাই তোলে। কোটি নক্ষত্ৰ ৰাজ্যৰ এচুকত সূৰ্যৰ ক্ষুদ্ৰ গ্ৰহ পৃথিৱী। সেই পৃথিৱীৰ মানৱ হৈ জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ শেষ ঢাপটো চুব পৰা হৈয়ো সেই মহান শক্তিৰ ৰহস্যৰ ভেদ কৰিব পৰা নহয়। এয়া চিন্তাৰ বহু দূৰত। গতিকে যোগাত্মক চিন্তা-চৰ্চাৰে শাস্ত্ৰীয় তত্ত্ব বস্তুক বাস্তৱসন্মতভাৱেই প্ৰয়োগ আৰু অনুশীলনৰ অভিজ্ঞতা লাভ কৰিবলৈ যত্নপৰ হোৱাই বাঞ্ছনীয়। সেই বুলি নিজৰ কু-কৰ্মক আৰু দোষক ঢাকি ৰাখি ধৰ্ম জ্ঞানৰ ব্যাখ্যা কৰাসকলৰ সঙ্গ পৰিহাৰ কৰাই ভাল। আমাৰ নিভৃত কোণত অৱস্থান কৰা চিন্তা শক্তি জাগ্ৰিত হ'লে আধ্যাত্মিক জ্ঞানৰ উদয় হয়। অন্ধ অনুকৰণৰপৰা নিজকে মুক্ত কৰিবলৈ বিজ্ঞানৰ লগত আধ্যাত্মবাদৰ প্ৰয়োজন আছে। সমাজত বিৰাজ কৰা হত্যা, লুণ্ঠন, ভ্ৰষ্টাচাৰ বন্ধ কৰাৰ জোখাৰে জ্ঞান অঙ্কুৰিত হ'ব লাগিব। ধৰ্ম সংস্কৃতিত থকা তান্ত্ৰিকবাদৰ আঁৰত সমাজ প্ৰদূষিত বিধানে গোপনে খোপনি লৈ আছে। আজি দেশবাসীৰ সন্মুখত অশৃঙ্খল আৰু অৰ্দ্ধনগ্নৰ অৱয়ৱ বিদ্যমান। ধৰ্মীয় চিন্তা-চৰ্চাৰ অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান গৱেষণাৰ প্ৰয়োজন আছে। ধৰ্মৰ নীতি-নিয়মক উচ্ছৃঙ্খল হ'বলৈ দিলে, বিসঙ্গতিপূৰ্ণ হ'লে মানৱ সমাজ পঙ্গু হৈ পৰিব। নিৰ্গুণ ব্ৰহ্মৰ অনুভৱত সগুণ ব্ৰহ্মই ঈশ্বৰ কৃষ্ণ ভগৱান। পুষ্পিত বেদৰ বিহিত কৰ্মমাৰ্গৰপৰা উদ্ধাৰ কৰিবৰ কাৰণেই কৃষ্ণৰ অৱতাৰ। কৃষ্ণক ভজিলেই দুখ-দুৰ্দশা অন্ত হ'ব। জাগতিক শক্তিৰ প্ৰভাৱত নিৰ্গুণ ব্ৰহ্মৰ নিয়ন্ত্ৰণ নিজে নিজে ঘটি আছে। জড় উপাসনাই সমাজলৈ আৰ্থিকভাৱে ক্ষতি কৰাৰ বাহিৰেও আধ্যাত্মিক ভাৱৰ বিলুপ্ত ঘটিব। "ঈশ্বৰঃ পৰমঃ কৃষ্ণ সচ্চিদানন্দ বিগ্ৰহ" বাণীক অৱজ্ঞা কৰি জড় উপাসনাৰ মাধ্যমত দেশলৈ শান্তি আনিবলৈ মিছা চেষ্টাৰ প্ৰয়োজন নাই। ভেদ বুদ্ধিক অভেদলৈ গতি হ'লেই মানৱ জাতিৰ কল্যাণ আৱশ্যম্ভাৱী। ব্ৰহ্ম জ্ঞানৰ অভাৱে ভেদ ভাব নাশ নহয় আৰু শান্তিয়ে বিৰাজ কৰিব নোৱাৰে।

বেদৰ সময়ত ভাৰতীয় যুক্তি আৰু দৰ্শন অধিক উন্নত আছিল বুলি অনুমান কৰাৰ স্থল আছে। আধ্যাত্মিক দৃষ্টিয়ে জগতক দেখা পাইছিল। আত্মা শুদ্ধি কৰি আত্ম জ্ঞান লাভ কৰিছিল আৰু আত্মাক জানিছিল। সংস্কৃতৰ নিচিনা উন্নত ভাষা য'ত আছিল। বেদৰ নিচিনা পৰম জ্ঞান থকা য'ত মহান বেদ শাস্ত্ৰ অধ্যয়ন আৰু মনন হৈছিল সেই সময়ৰ তুলনাত আজি বিজ্ঞান যুগে গৰকা সমাজখন কোন পথে গতি কৰিছে। বেদৰ তত্ত্ব জ্ঞান লাভ কৰি উপনিষদৰ বাণী উপদেশক অনুধাৱন কৰি গীতা ভাগৱত শাস্ত্ৰৰ আধাৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰা শঙ্কৰদেৱৰ সমাজখন আজি সেই ৰূপত নাই। শঙ্কৰ-মাধৱে প্ৰচাৰ কৰা প্ৰেম, আনন্দ, শান্তি সংযম আৰু দয়া আদি বীভৎস ৰূপত গোপন হৈ পৰিল। ধৰ্মৰ হননকাৰী আৰু মনষ্যত্বৰ বিৰোধী চক্ৰই সেই সত্য বাণীক বিদ্ৰূপ কৰাহে পৰিলক্ষিত হৈছে। ভাৰতীয় ষড়দৰ্শনৰ মুক্তি আৰু যুক্তি ধৰ্মিতা আজিৰ প্ৰেক্ষাপটত অন্ধকাৰচ্ছন্ন হৈ পৰিল। জীৱনৰ সকলো দিশ জ্ঞান আৰু বুদ্ধিৰে বিচাৰ কৰি চলিব পৰা ধৰ্ম এটা দি যোৱা শঙ্কৰ-মাধৱক পাহৰিলে মানুহৰ শাৰীৰিক, মানসিক, সমাজ আৰু আধ্যাত্মিক জ্ঞানৰ অভাৱ ঘটিব। মাধৱৰ বক্তব্য— "জ্ঞান কৰ্মযোগে তাৰিতে নপাৰে ভকতি নপাৰে যাৰে।" এই ভাবে প্ৰথমে মানুহৰ মনক শাসন কৰি অন্য প্ৰবৃত্তিবিলাক আঁতৰ কৰিব লাগিব। আনহাতে এই পৃথিৱীত জীয়াই থাকিবলৈ হ'লে পৰিৱেশক আওকাণ কৰিলেও নহ'ব। সময় সাপেক্ষে যথা পৰিৱেশত মিলি-জুলি জীয়াই থকা ধ্যান ধাৰণাৰ প্ৰয়োজন আছে। শঙ্কৰদেৱৰ দৰে সকলো গুণৰ অধিকাৰী হোৱা বিশ্বত দ্বিতীয় এজন জন্ম হোৱা নাই। তেওঁৰ চিন্তা, দৰ্শন, মানৱ কল্যাণ পক্ষপাতী। সেই বাবেই শঙ্কৰদেৱৰ ধৰ্ম মানৱ ধৰ্ম বুলি ক'লেও ভুল কৰা নহ'ব। শঙ্কৰদেৱৰ ধৰ্মত নীতি-আদৰ্শ, সাহিত্য-সংস্কৃতি, কলা-সঙ্গীত, সমাজ গঠন কৃষিকৰ্ম আদি ব্যৱহাৰিক দিশবোৰ জীপাল হৈ আছে। ঈশ্বৰ প্ৰেম আৰু মানৱ প্ৰেম থকা এখন সমাজক প্ৰকৃত সমাজ বুলি ক'ব পাৰি। তাতহে শান্তি থাকে। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙঘৰ প্ৰচেষ্টাত সেই সমাজখন ঘূৰাই অনাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। সেইখন সমাজলৈ ঘূৰি যোৱাৰ আহ্বান জনোৱা হ'ল।■■

সহায়ক গ্ৰন্থ ঃ

১। বেদ আৰু একশৰণ ঃ ড° ৰাতুল বৰা

২। বেদান্ত ঃ বিবেকানন্দ স্বামী

৩। তত্ত্ব কথা ঃ বেজবৰুৱা

নাম-ঘোষাত নামৰ

(৫ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

সেইটো অতি ভাগ্যৱানজনেহে জানিব পাৰে বুলি কৈছে। পুনৰ কৈছে— "মুখেৰে নহয়বন্ধু অন্তৰেৰে প্ৰভুৰ নাম স্মৰণ কৰা, বাহিৰৰ দুৱাৰ বন্ধ কৰি অন্তৰৰ দুৱাৰ মেলি লোৱা।"

পুনৰ গুৰু নানকদেৱে কৈছে যে— "তোমাৰ অন্তৰখনেই হৈছে তীৰ্থ আৰু নাম। প্ৰাণত তাকে সদায় স্মৰণ-ভজন কৰি থাকিলে জন্ম-মৃত্যু চক্ৰৰপৰা তুমি মুক্তি পাবা।' সেয়েহে মাধৱদেৱে কৈছে—

"স্মৰহু গোবিন্দ মূঢ় বোলহু গোবিন্দ মূঢ়
ভজহু গোবিন্দ সৰ্বক্ষণে।
মৰণ সময় পাইলে গোবিন্দেসে ৰাখিবন্ত
নৰাখিবে 'ভুকৃঞ্' কৰণে।।"৪৫

অৰ্থাৎ, হে মূঢ়মতি নৰ, তোমালোকে নিৰন্তৰভাৱে গোবিন্দক স্মৰণ-ভজন কৰা। মৃত্যুৰ সময়ত গোবিন্দক স্মৰণ নকৰিলে, যমৰ ঘোৰ যন্ত্ৰণাৰপৰা ভগৱানৰ নাম ব্যক্তিৰেকে বাহিৰা সাধন-ভজন, মালা-মন্ত্ৰ আদি কৰ্মকাণ্ডবোৰে আমাক কেতিয়াও ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰে বুলি গুৰুজনাই কৈছে।

"আপোন নামৰ সঙ্গ নছায়ন্ত হৰি।
যেই নাম সেই হৰি জানা নিষ্ঠ কৰি।।"৫১৫

যিদৰে আমাৰ এটা নাম আৰু এটা চেহেৰা বা ৰূপ আছে, ঠিক সেইদৰে ভগৱানৰো এটা নাম আৰু এটা স্বৰূপ আছে। কাৰণ নাম অবিহনে স্বৰূপ আৰু স্বৰূপ অবিহনে নাম কেতিয়াও হ'ব নোৱাৰে। গুৰুজনাই নিশ্চয় কৰি কৈছে যে, আমাৰ হিয়াৰ মাজত যিটো শব্দৰূপী নাম আছে, সেই শব্দব্ৰহ্মৰূপী নামটো আৰু পৰমব্ৰহ্ম পৰমেশ্বৰৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই। কাৰণ আমাৰ হিয়াৰ মাজত থকা শব্দৰূপী নামটোৱেই হৈছে আমাৰ নিজনাম আৰু আমাৰ নিজনামটোৱেই হৈছে ঈশ্বৰ। এতেকে নাম আৰু হৰি অভিন্ন বুলি গুৰুজনাই কৈছে। সেয়ে গীতাৰ অষ্টম অধ্যায়ৰপঞ্চম শ্লোকত ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই অৰ্জুনক কৈছিল যে—

"অন্তকালে চ মামেৱ স্মৰণ মুক্তা কলেৱৰম্।
যঃ প্ৰয়াতি স মদ্‌ভাৱং যাতি নাস্ত্যত্ৰ সংশয়ঃ।।"

যিজন ব্যক্তিয়ে মৃত্যুৰ সময়ত মোক স্মৰণ কৰি শৰীৰ ত্যাগ কৰে, তেওঁ মোৰ সাক্ষাৎ স্বৰূপক অৰ্থাৎ মোকেই প্ৰাপ্ত কৰে, এই বিষয়ে বিন্দুমাত্ৰও সন্দেহ নাই। সাধাৰণ বুদ্ধিৰেও আপোনালোকে বিচাৰ কৰি চালে দেখিব যে কোনো কোনো লোকে নিজৰ পত্নীৰ কথা চিন্তা কৰি দেহটো ত্যাগ কৰে, কোনো কোনোৱে সন্তান-সন্ততিৰ কথা চিন্তা কৰি দেহ ত্যাগ কৰে, কোনোৱে ধন-সম্পত্তি অথবা ঘৰ-দুৱাৰৰ কথা চিন্তা কৰি শৰীৰ ত্যাগ কৰিছে, কোনোৱে আকৌ ভাগৱানক স্মৰণ কৰি কৰি শৰীৰ ত্যাগ কৰিছে। এতিয়া আপোনালোকক সুধিব খুজিছোঁ যে, এইসকলৰ ভিতৰত কোনজন ব্যক্তিয়ে বাৰু ভগৱানক লাভ কৰিব? নিশ্চয় সেইজন ব্যক্তিয়েহে ভগৱানক পাব যিজন ব্যক্তিয়ে ভগৱানৰ নামটো স্মৰণ কৰি কৰি শৰীৰ ত্যাগ কৰিছে। কিয়নো পৰৱৰ্তী শ্লোকত ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই কৈছে যে—

"যং যং বাপি স্মৰণ্ ভাৱং ত্যজত্যন্তে কলেৱৰম্।
তং তমেৱৈতি কৌন্তেয় সদা তদ্ভাব ভাবিতঃ।।"৮/৬

হে কুন্তীৰ পুত্ৰ, মৃত্যুৰ সময়ত মানুহে যি যি ভাৱে শৰীৰ ত্যাগ কৰে, তেওঁ সেই সেই ভাৱেই ফল পায়। আকৌ অনেক লোকে এই বিষয়ে মনতে ভাবে যে গোটেই জীৱনটো আমি ইন্দ্ৰিয় ভোগৰ পদাৰ্থবোৰৰ স্বাদগ্ৰহণ কৰি লোৱাৰ পাছত, শেষ বয়সত ভগৱানৰ নাম স্মৰণ কৰি তেওঁক লাভ কৰি ল'ম। এই ভ্ৰমবোৰত যাতে কোনো নপৰে সেই কাৰণে ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই সতৰ্ক কৰি কৈছে যে মৃত্যুৰ সময়ত সেইবোৰ কথাহে মানুহৰ মনত পৰে, যাৰ ধ্যান বা অভ্যাস গোটেই জীৱনজুৰি কৰা হয়। আমাৰ গোটেই জীৱনতো যদি স্ত্ৰী-পুত্ৰ, ধন-ধান আৰু নানান ভোগ-বিলাসতাতেই লিপ্ত হৈ থাকোঁ তেনেহ'লে মৃত্যুৰ সময়ত সেইবোৰ কথাহে আমাৰ মনলৈ আহিব। ভগৱানৰ কথা কেতিয়াও আমাৰ মনলৈ নাহে। গতিকে মৃত্যুৰ সময়ত যাতে ভগৱানৰ নাম আমাৰ মনত পৰে সেই কাৰণে গোটেই জীৱনজুৰি ভগৱানক স্মৰণ-ভজন কৰি থাকিব লাগে।

অন্তিম কালত শৰীৰ যেতিয়া অৱশ হৈ যাব, মুখ বন্ধ হ'ব, চকুৰে ধূঁৱলি-কুঁৱলি দেখিব, অন্তিম শ্বাস-প্ৰশ্বাস চলি থাকিব এনে অৱস্থাত এইবোৰ নাম বা মালা-মন্ত্ৰ আদি জপ বা আসন আদি কৰা সম্ভৱ হ'বনে? অন্তিম কালত এইবোৰ এটাও নহ'ব। গতিকে এই সকলোবোৰ মিছা। শুই থকা সময়তে যেতিয়া এইবোৰ এটাও সাধন কৰিব নোৱাৰি, তেনেস্থলত মৃত্যুৰ সময়ত এইবোৰ সাধন-ভজন কৰাটো সম্ভৱ হ'বনে?

এতিয়া স্পষ্টভাৱে বুজা গ'ল যে নিৰন্তৰ স্মৰণ সেইটোৱেই যাৰ কেতিয়াও পৰিৱৰ্তন নহয়। দিনে-ৰাতিয়ে চৌবিছ ঘণ্টাই, উঠোতে-বহোঁতে, চলা-ফুৰা কৰোঁতে আনকি শুই থকা অৱস্থাতো নিৰন্তৰভাৱে সকলো সময়তে যিটো শব্দ আমাৰ শাশ্বত হৈ থাকে, সেইটোকে কৰিবৰ কাৰণে ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই অৰ্জুনক আদেশ দিছিল? যে তুমি যুদ্ধ কৰি থকা অৱস্থাতো মোক (নাম) স্মৰণ কৰি থাকিবা। সেয়েহে শঙ্কৰদেৱে তাৰাৰ কীৰ্ত্তন পুথিত লিখিছে যে—

"স্মৰোক মাত্ৰ হৰি দিনে ৰাতি।
নবাছে ভকতি জাতি অজাতি।।"

— ১৩০

এই মায়াৰ সংসাৰখনত যিমানবোৰ তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ আছে সকলোবোৰ মিছা। ধৰক, মৃত্যুৰ সময়ত আমি যদি যিকোনো এটা মন্ত্ৰ জপো কৰোঁ, যদিও ই সম্ভৱ নহয় তথাপিও মানি লৈছোঁ। এতিয়া আপোনালোকে কওকচোন বাৰু মৃত্যুৰ সময়ত আমাৰ মনটো ক'ত থাকিব? আমাৰ মনটো স্থিৰ কৰাৰ কোনো 'জ্ঞান' বা সাধনেই যেতিয়া আমাৰ নাই, তেন্তে আমি আমাৰ মনটো বাৰু ক'ত স্থিৰ কৰিম? সেই কাৰণে আচল সত্য বস্তুটোক জানিলৈহে স্মৰণ কৰিব লাগে। এতিয়াও সময় আছে, আমি মানুহৰ জন্ম পাইছোঁ, সত্য বস্তুটোক জানিলৈ তাতে আমাৰ মনটো স্থিৰ কৰিবলৈ অভ্যাস কৰিলেহে অন্তিম কালত শৰীৰ ত্যাগ কৰি আমি পৰমাত্মাৰ লগত মিলি যাব পাৰিম। নহ'লে আকৌ চৌৰাশী লাখ যোনী ভ্ৰমণ কৰি নানা দুখ-যান্ত্ৰণা ভোগী মৰিব লাগিব। এই কথা ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই অৰ্জুনক কোৱাৰ চলেৰে সমগ্ৰ মানৱ জানিটোকে কৈছে—

"অভ্যাস যোগযুক্তেন চেতসা নান্যাগামীনা।
পৰমং পুৰুষং দিব্যং
যাতি পাৰ্থানুচিন্তয়ন্।।"৮/৮

"মায়া আদিক কৰি যত সমস্ত জগত জড়
কৃষ্ণসে চৈতন্য আত্মা শুদ্ধ।
চৈতন্য কৃষ্ণক এৰি জড়ক ভজিয়া মৰে
কিনো লোক অধম মুগুধ।।"৪৭

অৰ্থাৎ— এই মায়াৰ সংসাৰখনৰ মাজত থাকি আমি যিমানবোৰ দেখি, শুনি কৰি আছোঁ— এই সকলোবোৰ মায়াই মায়া। কাৰণ আমাৰ শৰীৰটোও মায়া প্ৰকৃতিৰ দ্বাৰা ৰচনা কৰা হৈছে। সেয়েহে আমাৰ শৰীৰটোকো জড় বুলি কৈছে। পৰমাত্মাই আত্মাৰূপে আমাৰ এই জড় শৰীৰটোৰ ভিতৰত প্ৰৱেশ কৰি আমাক চৈতন্য কৰি চলাই আছে। আমাৰ হিয়াৰ মাজত আত্মাৰূপে যিজন চৈতন্য কৃষ্ণ আছে প্ৰকৃততে তেওঁহে সত্য আৰু শুদ্ধ, এই চৈতন্য আত্মাক এৰি 'আত্মা' ঈশ্বৰৰ নামটো স্মৰণ-ভজন নকৰি যিসকলে বাহিৰত বা জড়ক পূজা-সেৱা আদি কৰাকে যদি ধৰ্ম কৰিছোঁ বুলি ভাবিছে, তেন্তে সেই লোকসকলক মাধৱদেৱে অধম বুলি কৈছে। সেয়েহে বেদব্যাসদেৱে ভাগৱতত কৈছে যে—

"হৰিনাম বিনে কলিযুগে নাই আন ধৰ্ম্ম।"■

‘অৰ্জুন-ভঞ্জন’ নাট

(৫ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

ৰহ ৰহ হামাক বাত বুজব।” কত তপস্যাৰ ফলত তেওঁ কৃষ্ণক পুত্ৰ ৰূপে পাইছে— “হামু কত তপ কৰিয়ে দেৱক বৰে বৃদ্ধ বয়সত কৃষ্ণক পুত্ৰ পাৱল।” তেনেহেন প্ৰাণৰ পুত্ৰ কৃষ্ণক গৰুৰ পঘাৰে বান্ধি শাস্তি দিয়া বাবে যশোদাক তেওঁ “তুহু কি নিমিত্তে মানুষী ভেলি! ৰাক্ষসতো ধিক!” বুলি গালি শপনি পাৰিছে।

কিন্তু যশোদাও মনে মনে থকা বিধৰ তিৰোতা নহয়। সাধাৰণ গাঁৱৰ মুখচোকা তিৰোতাৰ দৰে তেৰোঁ নন্দৰ কটু কথাৰ উত্তৰ সমানে দিছে— “আহে বুঢ়িয়া, কাহেৰ আগে ঐচন ৰাগ দেখাৱত? তোহাৰি ভাৱনা চুৰ কৰব। তোহু হামাৰি ৰাখোৱাল। নিশাভাগে উঠিয়ে কলস কণ্ডিয়া বাঞ্চকা শিকিয়া জুড়িয়া কন্ধে কৰিয়ে মলিন বসন পাৰিয়ে গোষ্ঠক চলবি, ধেনু ৰাখবি, গাই দুহিবি, দধিক ভাৰ বহিবি। হামু কণকটা, ঝনকটা, যে যে বস্তু দেৱত তাহেক ভোজন কৰবি। তুহু গৃহৰ কোন অধিকাৰ থিক?”— নন্দ-যশোদাৰ এনে কন্দলত গাঁৱৰ সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজৰ কন্দলৰ চিত্ৰ ফুটি উঠিছে। এনে ধৰণৰ প্ৰকাশভঙ্গীয়ে সাধাৰণ লোকৰ মনত হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰিছে।

প্ৰণিধানযোগ্য যে, অৰ্জুন-ভঞ্জন নাটখনি মাধৱদেৱৰ অনুপম ৰচনাশৈলীৰে পুষ্ট। শিশু, যুৱ-বৃদ্ধৰ মনত একে সময়তে বাৎসল্য, বিস্ময় বা অদ্ভুত আৰু হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰিবপৰা আৰু খং-অভিমান, ঠেহ-পেচ আদি উপস্থাপনৰ ফলত নাটখনি সকলো স্তৰৰ মানুহৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য হৈ পৰিছে। তদুপৰি নাট্যকাৰে নাটখনিৰ ঠায়ে ঠায়ে সাধাৰণ মানৱ শিশুৰ ব্যৱহাৰ আৰু চৰিত্ৰৰে কৃষ্ণ চৰিত্ৰক সজালেও তেওঁক সৰ্বশক্তিমান ৰূপেও প্ৰতিপন্ন কৰিছে। সূত্ৰধাৰৰ বচনৰ মাধ্যমেৰে তেওঁ জনগণক ঈশ্বৰ যে সৰ্বশক্তিমান, জগতৰ আত্মা, পৰমদেৱতা এই কথা প্ৰতীয়মান কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে নাটখনিৰ বচনৰ মাজতে “শ্ৰীকৃষ্ণ মানুষ ভাব দেখায়া” আৰু “সোহি সময়ে শ্ৰীকৃষ্ণ নিজ যোগমায়া বেকত কৰল” আদিত ভগৱানৰ স্বৰূপ প্ৰকাশ পাইছে। আৰু ৰোহিণী প্ৰমুখ্যে গোপীসকলেও “প্ৰভাৱ দেখিয়ে হামু জানল, ওহি জগতক কাৰণ নাৰায়ণ” আদিত ঈশ্বৰৰ ঈশ্বৰত্বৰ আভাস ফুটি উঠিছে। আনকি কৃষ্ণই নিজেও নিজৰ কথা প্ৰকাশ কৰি তেওঁৰ ঈশ্বৰত্ব প্ৰমাণ কৰিব খুজিছোঁ— “হামু কোটি কোটি ব্ৰহ্মাণ্ডক নায়ক। ব্ৰহ্মাদিদেৱক পৰম দেৱতা।”

নাট্যকাৰৰ একমাত্ৰ উদ্দেশ্য হৈছে সমাজত ভক্তি চেতনা অথবা ভক্তি ৰসৰ সঞ্চাৰ কৰা, য’ত তেওঁ সম্পূৰ্ণভাৱে সফল হৈছে বুলিব পাৰি। ‘অৰ্জুন-ভঞ্জন’ নাটৰ শেষত থকা “তাৰাসৱৰ শ্ৰীকৃষ্ণ চৰণে নিৰ্মল ভকতি বাঢ়য়”ই ইয়াকে সূচায়।

এনেদৰে ‘অৰ্জুন-ভঞ্জন’ নাটত বাৎসল্য, হাস্য, বিস্ময় বা অদ্ভুত আদি ৰসৰ সমাৱেশ ঘটিছে যদিও ভগৱান কৃষ্ণৰ শিশু ৰূপৰ মাজেৰে ভক্তিৰসৰ নিজৰা ফল্গুধাৰাৰ দৰে প্ৰৱাহিত হৈ আছে।■■

সহায়ক পুথি আৰু পত্ৰিকা ঃ

১। চলিহা, ভৱপ্ৰসাদ ঃ মাধৱদেৱৰ সাহিত্য, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, গুৱাহাটী।

২. শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত।

৩. নেওগ, মহেশ্বৰ ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা।

৪. ডেকা হাজৰিকা, কৰবী ঃ মাধৱদেৱ ঃ সাহিত্য, কলা আৰু দৰ্শন, বনলতা, ডিব্ৰুগড়।

৫. গোস্বামী, পূৰ্ণচন্দ্ৰ (সম্পাঃ ১৯৮০) ঃ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ কাব্যামৃত, জ্যোতি প্ৰকাশন, গোলাঘাট

৬. বৈকুণ্ঠ প্ৰকাশ, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সঙ্ঘ ঃ পঞ্চষষ্ঠিতম বাৰ্ষিক অধিৱেশন, মথুৰাদাস বুঢ়া আতা ক্ষেত্ৰ, বৰপেটা, অসম, ১৯৯৬। ‘নাট্যকাৰ মাধৱ’ ঃ ড° কৃষ্ণনাৰায়ণ প্ৰসাদ ‘মাগধ’, পৃ.৮১

৭. ‘আকাশীগঙ্গা’ ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ ঃ মহাৰজত জয়ন্তী (পঞ্চসপ্ততিতম অধিৱেশন), শিক্ষাগুৰু মহেন্দ্ৰ কন্দলি ক্ষেত্ৰ ঃ বেবেজীয়া, নগাঁও, ২০০৬ খ্ৰীষ্টাব্দ।

‘মাধৱদেৱৰ অৰ্জুন-ভঞ্জন নাট এটি আলোচনা’ ঃ সুভদ্ৰা কোঁৱৰ, পৃ. ১৫৯।

মোৰ পৰিচয় কি?

(১৪ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

“কপিল বদতি শুনিয়ো মানৱী
জীৱৰ নিকাৰ যত।
কৰ্ম্ম ইচ্ছাই পুৰুষত যায়
প্ৰৱেশয় উদৰত।।
নাৰীৰ শৃঙ্গাৰ সময় বেলাত
ৰেতস সহিতে যায়।
স্ত্ৰী শোণিতে একলগ হৈয়া
উদৰত লৰে ঠাই।।”

— ভাগৱত, তৃতীয়

জীৱই পূৰ্ব জন্মৰ কৰ্ম অনুসৰি তেনে স্বভাৱৰ এজন পুৰুষৰ উদৰত প্ৰথমে স্থিতি লয়। পাছত মাতৃৰ উদৰলৈ যায়। মাতৃৰ উদৰত জীৱৰ কাৰণে ঈশ্বৰে পঞ্চভূতৰ দ্বাৰা দেহ সৃজন কৰে।

“সেহিমতে আত্মা দেহ নাছিল পূৰ্ব্বত।
উপজিল মধ্যকালে ভৈলেক বেকত।।
যেবে মৰে আত্মা দেহ দুহাঙ্কো নেদেখি।”

— গীতা, ৭২

সেয়েহে পূৰ্বত নেদেখা নুশুনা এটা পৰিপূৰ্ণ দেহ আত্মাৰ সহিতে মাতৃৰ গৰ্ভৰপৰা বেকত হয়। যাক আমি অজ্ঞানতাৰ কাৰণে মোৰ পুত্ৰ, মোৰ কন্যা বুলি সাৱতি লওঁ। দেহৰ অৱসান ঘটিলে কান্দো। আচলতে কোনো কাৰো সম্বন্ধ নহয়। কাৰণ জীৱ যদি ঈশ্বৰৰ অংশ হয় তেন্তে ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱৰ পিতৃ-মাতৃ থাকিব নোৱাৰে। কিয়নো আত্মাৰ ডাঙৰ-সৰু নাই। পঞ্চভূতীয় দেহো সকলোৰে একে। মৃত্যুৰ পাছত পঞ্চভূত পঞ্চভূতত মিলি যায়। দেহ জীৱৰ কৰ্মফল ভোগৰ স্থান। পিতৃ-মাতৃ সৃষ্টিৰ মাধ্যম।

এনেদৰেই জীৱই বাসনাৰ পৰাধীন হৈ দেহে দেহে ঘূৰি ফুৰে। এই দেহ ধাৰণৰপৰা মুক্তি লভিব পৰা সামৰ্থ্য আছে কেৱল জীৱ শ্ৰেষ্ঠ মানুহৰ।

“মনুষ্য শৰীৰ জানা মুকুতিৰ দ্বাৰ।
বিষয় সুখত তাক নকৰিবা মাৰ।।”

— ভাগৱত, ৪৫৫৫

“মোক্ষ সাঙ্কোক পায়া নুঠিল দুৰ্ম্মতি।
এতেকে সিটো নৰ যাইবে অধোগতি।।”

— ভাগৱত, ৬৩৯৫

মানুহে শাস্ত্ৰ, গুৰু-ভকতৰ দ্বাৰা দেহ আৰু আত্মাৰ বিভাজনৰ বিষয়ে জানে। সকলোৰে একে আত্মা, একেজন ঈশ্বৰেই সবাৰো দেহত আছে বুলি বিচাৰ কৰিব পৰা সামৰ্থ্য মানুহৰ আছে। মানুহে স্থায়ী-অস্থায়ী, সৎ-অসৎ বিচাৰ কৰিব পাৰে। মানুহে মানুহক অপকাৰ নকৰি উপকাৰ কৰিব লাগে বুলিও জানে। কাৰণ একে আত্মাই একে আত্মাক অপকাৰ কৰা অপৰাধ। এই অপৰাধৰ পৰিণতিও শাস্ত্ৰ বিচাৰৰ দ্বাৰা মানুহে জানে।

ঠিক তেনেদৰে মানুহে মানুহক বিশেষকৈ সহায়-সহযোগ কৰিলে ঈশ্বৰে ঈশ্বৰক সেৱা কৰা হয় বুলিও শাস্ত্ৰৰ দ্বাৰা জানে। যিহেতু সবাৰো দেহতে ঈশ্বৰ আছে। আৰু ঈশ্বৰক সেৱা বা উপাসনা কৰাটো জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানুহৰ কৰ্তব্য বুলিও জানে। যিহেতু মানুহৰ বিবেক আছে। বিবেকে বিচাৰ কৰিব পাৰে। মানুহে ঈশ্বৰক উপাসনা কৰি ঈশ্বৰৰ ভকত হ’বও পাৰে। ভকত ভগৱন্তৰ সদৃশ হয়। ভক্তিৰ বলে মানুহৰ দেহৰপৰাই জীৱ ঈশ্বৰত মিলন হ’ব পাৰে। অৰ্থাৎ মানুহে নিজক নিজে উন্নতি সাধন কৰিব পাৰে। যিহেতু জ্ঞানৰ অৰ্থ উন্নতি, অধোন্নতি নহয়। এই উন্নতি আকৌ দেহ-ধন-জনৰ নহয়। কাৰণ দেহ অস্থায়ী। গতিকে ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱৰ উন্নতি বা আত্মাৰ সদ্‌গতি। আত্মাৰ সংসাৰ বন্ধনৰ পৰা মুকুতি।

এনে সুযোগ সুবিধা থাকিও পশুৰ দৰে খোৱা-শুৱা আৰু সন্তান জন্ম দিয়াতে যদি আৱদ্ধ হয় বা নশ্বৰ দেহৰ মমতাও পৰি ধন-ধানৰ আশাত একে জীৱই একে জীৱক হিংসা কৰি পুনৰ সংসাৰত দেহ ধাৰণ কৰিবলগা হয়। তাতোতকৈ আৰু ভাগ্যহীন বা আত্মাঘাতী নাই।

শাস্ত্ৰৰ মত বিচাৰ কৰি জানিব পাৰিছোঁ যে মই ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱাত্মা। দেহ জীৱাত্মাৰ অস্থায়ী বাসস্থান। বৰ্তমান মই মানুহ ৰূপৰ দেহধাৰী জীৱাত্মা। যেনেদৰে এখন নাটকত যুধিষ্ঠিৰ বা দুৰ্যোধনৰ পোছাক পিন্ধি অভিনয় কৰা এজন লোকৰ দৰে ‘মই’ও মানুহ ৰূপৰ পোছাক পিন্ধি মানুহৰ ভাও প্ৰদৰ্শন কৰি থকা জীৱাত্মা। যদি মই আত্মাৰ সদ্‌গতি বিচাৰোঁ। মই ঈশ্বৰক উপাসনা কৰিব লাগিব। ঈশ্বৰ থাকে সবাৰো হৃদয়ত। এতেকে জীৱ জগতক, প্ৰথমে মানুহক ঈশ্বৰ জ্ঞানে সেৱা-শুশ্ৰূষা কৰিব লাগিব। ঈশ্বৰক তুষ্ট কৰিব পাৰিলে মই ঈশ্বৰত মিলন হ’ব পাৰিম। যিহেতু মই ঈশ্বৰৰ অংশ জীৱ। মই দেহ ধাৰণৰ পৰা মুকুতি লভিব পাৰিম। সবাৰো হৃদয়ত থকা ঈশ্বৰৰ নিজ স্থান বৈকুণ্ঠ। মই বৈকুণ্ঠলৈ যাব পাৰিম।

গতিকে মই মানুহ ৰূপৰ শৰীৰটোক মই বুলি দিয়া পৰিচয় সত্য নহয়। শৰীৰ পঞ্চভূতৰ আৰু বিনাশী। শৰীৰ জীৱৰ নিবাসৰ স্থান। জীৱই দেহ সলনি কৰি থাকে। আজি মানুহ, কাইলৈ হয়তো কুকুৰ বা গৰুৰ দৰে ধাৰণ কৰিবলগা হ’ব পাৰে। আত্মাৰ বাবে সহস্ৰ যোনিত সহস্ৰ দেহ হ’ব পাৰে। গতিকে দেহৰ পৰিচয় সত্য নহয়। এতেকে মই মানুহ নহয়। মানুহৰ ৰূপধাৰী জীৱাত্মা।

ভকত বা সাধুৱে শাস্ত্ৰৰ মাৰ্গে আধ্যাত্মিক সুধা পৰিচয়হে মোৰ সত্য পৰিচয়। মোৰ প্ৰকৃত পৰিচয় হ’ল—

মই ঃ ঈশ্বৰৰ অংশ (জীৱাত্মা)।

মোৰ নিজৰূপ ঃ জীৱাত্মা।

মোৰ পিতা-মাতা ঃ পৰমাত্মা।

মোৰ ঘৰ ঃ বৈকুণ্ঠ (কাৰণ ঈশ্বৰৰ নিজ স্থান বৈকুণ্ঠ)।

এয়ে আছিল মোৰ প্ৰকৃত পৰিচয়। অস্থায়ী পঞ্চভূতীয় দেহটো মোৰ পৰিচয় নহয়।■■

সংস্কৃতি শাখা

(৯ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

গুজৰাট বাসী ৰাইজৰ পৰা বিপুল সমাদৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। মূল কাৰ্য্যনিৰ্বাহক, সংস্কৃতি শাখাৰ সদস্যসকল, গবেষক, প্ৰশিক্ষক, শিল্পী, সেৱক সেৱিকা, জিলা আঞ্চলিক সমূহৰ বাপ আই সকলে সংস্কৃতি শাখাই গ্ৰহণ কৰা আঁচনি সমূহ সুন্দৰভাৱে ৰূপায়ন কৰাত সন্তোষজনক ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। আঁচনি ৰূপায়নত সৰ্বতোপ্ৰকাৰ সহায় সহযোগ কৰাৰ বাবে সংস্কৃতি শাখা তৰফৰ পৰা কৃতজ্ঞতা জনালোঁ। গুৰুজনাৰ সংস্কৃতি নৱৰূপত সজাই পৰাই বিশ্বদৰবাৰলৈ উলিয়াই নিয়াৰ বাবে সবাৰো সহায় সহযোগিতা কামনা কৰিলোঁ। শেষত শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ সংৰক্ষণ, গৱেষণা, প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ হওঁক এই আশাৰে সভাপতি অভিভাষণত ৰৈ যোৱা সমস্ত দোষ ত্ৰুটীৰ বাবে মহাপুৰুষৰ বাণীৰে সেৱা ধৰিলোঁ।

“অপৰাধ বিনাশন তযু নাম নাৰায়ণ
জানি নামে পশিলো শৰণে।
আন গতি নাহিকে মৰণে।
অপৰাধ ক্ষমা কৰি তুমি দয়াশীল হৰি
মোক ৰক্ষা কৰিয়া চৰণে।।”

— নাম-ঘোষা

উৎসাহ

(১১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

কেলকুলেটৰলৈ চকু দিলে। তায়ো যেন উৎকণ্ঠাত ভুগিছে। লাতু উৎসাহিত হৈ পৰিল আৰু সমান চিন থকা বুটামটো টিপি দিলে, লগে লগে ২৬ সংখ্যাটো স্ক্ৰীণত জিলিকি উঠিল। লগে লগে জোনালীয়ে হাত চাপৰি বজাই দিলে আৰু মই লাতুক দুই হাতেৰে কোলাত তুলি ঘূৰাই দিলো।

‘মই ডাঙৰ ছোৱালী নহয়? মোক কোলাত কিয় লৈছা? নমাই দিয়ানা।” লাতুৱে মোক জোৰেৰে চিঞৰি ক’লে। তাইৰ মাতত হাঁহিৰ সুৰ। দুৱাৰডলিত মনিয়েও থিয় হৈ আমাৰ ফালে চাই আছে মণিক দেখিয়েই ছাগে লাজ পাই তাই মোক কোলাৰ পৰা নমাই দিবলৈ ক’লে।

লাতুৱে কেলকুলেটৰটো হাতত লৈ মণিৰ ওচৰলৈ গ’ল আৰু ক’লে— ‘জানা, এইটোৱে অংক কৰিব পাৰে?’ তাই বুটাম টিপিবলৈ ধৰিলে। পিট্ পিট্ শব্দবোৰ চাৰিওফালে উফৰি গ’ল।

মণি আৰু লাতুৱে চোফা এখনত লেপেটখাই বহি লৈ কেলকুলেটৰটোৰ বুটাম টিপিছে। লাতুৱে মণিক কিবা বুজাই থকাৰ নিচিনা লাগিল। মণিয়েও একান্ত মনেৰে তাইৰ কথাবোৰ শুনি গৈছে।

বিশাল সাগৰৰ পাৰত পৰি থকা ৰংচঙীয়া আৰু ধুনীয়া শামুকৰ খোলা এটা যেন লাতুৱে এই মুহূৰ্তত বুটলিবলৈ সক্ষম হৈছে। আনন্দ আৰু গৌৰৱৰ আভাৰে তাইৰ চকু দুটা তিৰ্‌বিৰাই উঠিল।

চোফাখনত বহি থকাৰ পৰাই লাতুৱে আমাক দুয়োটাকে সুধিলে— ‘বাৰু কোৱাচোন। পয়সত্তৰৰ পৰা তেৰ বিয়োগ কৰিলে কিমান হয়?’ মই আৰু জোনালীয়ে ইটোৱে সিটোৱে মুখলৈ চোৱা-চুই কৰিলো। আমি একো নোকোৱাৰ কাৰণে লাতুৱে কেলকুলটৰৰ বুটাম টিপিলে আৰু হাঁহি হাঁহি ক’লে— ‘তোমালোকে এইটোকে নাজানা, বাসষ্ঠি আকৌ। অলপ পাছত লাতু আৰু মণি দুয়োটাই আগফালৰ জবাজোপাৰ ওচৰলৈ দৌৰ মাৰিলে আৰু হাত মেলি ফুলবোৰ ধৰিবলৈ বিচাৰিলে। কিন্তু অলপৰ বাবে ঢুকি পোৱা নাই।

মই আৰু জোনালী বাৰান্দালৈ ওলাই আহিলো আৰু একেলগে চিঞৰিলো— ‘জাঁপ মাৰি দে— লাতু, মণি। জোৰেৰে জাঁপ মাৰ।’

লাতু আৰু মণি, দুয়োটাই আমাৰ ফালে চালে আৰু হাত দুখন ওচৰলৈ মেলি জাঁপ মাৰি দিলে। ক্ষন্তেকতে দুয়োটাৰ হাতৰ মুঠিত এপাহ এপাহ তেজাল ফুল বন্দী হৈ পৰিল।■■

বিজ্ঞাপন

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ পূৰ্ণকালীন গাণনিক পদৰ বাবে ইচ্ছুক প্ৰাৰ্থীৰ পৰা তলৰ ঠিকনাত আৱেদন পত্ৰ বিচৰা হৈছে।

(১) পদৰ বিৱৰণ ঃ পূৰ্ণকালীন গাণনিক পদ এটা।
(২) প্ৰয়োজনীয় যোগ্যতা ঃ
(ক) বয়স নিম্নতম ২১বছৰ, উৰ্দ্ধতম ৪৫ বছৰ।
(খ) শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ যিকেনো স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনৰ বাণিজ্য শাখা একাউণ্টেন্সি মুখ্য পাঠ্যক্ৰমৰ স্নাতক ডিগ্ৰীধাৰী হ'ব লাগিব লগতে কম্পিউটাৰৰ 'টেলী'ৰ জ্ঞান থাকিব লাগিব।
(৩) দৰমহা ঃ নিম্নতম ৭,০০০/- (সাত হাজাৰা) টকা (চুক্তি সাপেক্ষে)।
(৪) আবেদন মাছুল ঃ প্ৰাৰ্থীয়ে ২০০/- টকা আবেদন মাছুলসহ Standard Formত আৱেদন কৰিব পাৰিব।
(৫) সাক্ষাৎকাৰৰ তাৰিখ ঃ ২জুন ২০১৩, সময় ঃ দিনৰ ১১.০০ বজা, স্থান ঃ মূল কাৰ্যালয়, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, কলংপাৰ, হলধৰ ভূঞা পথ, নগাঁও।
(৬) আবেদন জমা দিয়াৰ শেষ তাৰিখ ঃ ২৮/০৫/২০১৩ (বিয়লি ৫ বজালৈ)।

বিঃদ্ৰঃ (ক) আৱেদন পত্ৰৰ লগত শিক্ষাগত অৰ্হতা, কৰ্ম-অভিজ্ঞতা আদি প্ৰমাণ-পত্ৰৰ প্ৰত্যায়িত প্ৰতিলিপি গাঁঠি দিব লাগিব।
(খ) আৱেদনৰ লগত শেহতীয়াকৈ তোলা দুখন ৰঙীন পাচপ'ৰ্ট ফটো গাঁঠি দিব।
(গ) সাক্ষাৎকাৰৰ সময়ত প্ৰাৰ্থীয়ে প্ৰমাণ-পত্ৰৰ মূল নথিসমূহ লগত আনিব লাগিব।
(ঘ) পূৰ্বৱৰ্তী অভিজ্ঞতা থকা আৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰাৰ্থীক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া হ'ব।

ঠিকনা ঃ প্ৰধান সম্পাদক, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, মূল কাৰ্যালয়, কলংপাৰ, হলধৰ ভূঞা পথ, নগাঁও, পিন ঃ ৭৮২০০১ (অসম) ।

স্মৃতিন্যাস গঠন

নাজিৰা ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, নাজিৰা জিলা শাখাই জিলাৰ কৰ্ম-আঁচনিত জিলাখনৰ প্ৰৱীণ সঙ্গী, প্ৰৱীণ শিল্পীসকলৰ স্মৃতিৰ বাবে স্মৃতি ন্যাস আঁচনি অন্তৰ্ভুক্ত কৰি তেখেতসকলৰ পৰিয়ালবৰ্গক এই আঁচনি ৰূপায়ন কৰিবৰ বাবে অনুৰোধ জনায়। এই অনুৰোধৰ প্ৰতি সঁহাৰি জনাই জিলা শাখাটিৰ কেইবাটিও পৰিয়ালে তেখেতসকলৰ পিতৃ-মাতৃ স্মৃতিত ন্যাস আগবঢ়াইছে। এই ন্যাসেৰে জিলা শাখাটিৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি আৰু মেধাৱী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বঁটা আৰু সাহায্য প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হৈছে। ন্যাস দাতা পৰিয়ালবৰ্গৰ নাম-তালিকা আৰু অৰিহণাৰ পৰিমাণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

(১) প্ৰয়াত কলাৰাম গগৈ স্মৃতিন্যাস ঃ টকা ২০,০০০.০০ (আৰ্থিকভাৱে পিছপৰা মেধাৱী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সাহায্য। দাতা ঃ গদেশ্বৰ গগৈৰ পৰিয়ালবৰ্গ)।
(২) প্ৰয়াত গোলোক গগৈ আৰু প্ৰয়াত বীণা গগৈ স্মৃতিন্যাস ঃ টকা ২০,০০০.০০ (সাংস্কৃতিক ন্যাস)।
(৩) প্ৰয়াত তুলসীনাথ গগৈ স্মৃতিন্যাস ঃ টকা ২০,০০০.০০ (প্ৰফুল্ল গগৈ পৰিয়ালবৰ্গই জিলাখনৰ আৰ্থিকভাৱে পিছপৰা মেধাৱী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সাহায্য দিবৰ বাবে)।
(৪) প্ৰয়াত ৰত্নেশ্বৰ দেওঘৰীয়া স্মৃতিন্যাস ঃ টকা ৫,০০০.০০ (মহকুমাৰ ভিতৰত হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত সৰ্বোচ্চ নম্বৰ পাওঁতাক দিয়া বঁটা)।
(৫) প্ৰয়াত তাৰিণী খনিকৰ স্মৃতিন্যাস ঃ টকা ৫,০০০.০০ (তোযেশ্বৰ খনিকৰৰ পৰিয়ালবৰ্গই ত্যাগী সঙ্গীৰ বাবে দিয়া বঁটা)◆

গোহাৰি

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, সংস্কৃতি শাখাৰ আঁচনি অনুসাৰে অহা ১৪, ১৫ আৰু ১৬ জুন, ২০১৩ তাৰিখে সংশ্লিষ্ট জিলা শাখাত থকা পুৰণি প্ৰশিক্ষক আৰু শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদালয়ৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীসকল, গায়ন-বায়ন, নৰ্তন— তিনিটা বিষয় তিনিদিনকৈ সৰলীকৰণ পাঠদানৰ আয়োজন কৰা হৈছে। উক্ত প্ৰশিক্ষণলৈ পুৰণি আৰু সংশ্লিষ্ট জিলা শাখাই নিযুক্তি দিয়া প্ৰশিক্ষকসকল উপস্থিত থাকিবলৈ সকলোৰে প্ৰতি অনুৰোধ জনালো। বৰ্তমান শঙ্কৰী সঙ্গীত ধাৰা বিকৃত নকৰি পৰিশুদ্ধ ৰূপ দিয়াৰ বাবে এই প্ৰশিক্ষণ আয়োজন কৰা হৈছে। সেয়েহে সকলোকে উপস্থিত থাকি শঙ্কৰী সঙ্গীত ধাৰাত নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিব বুলি গোহাৰি জনোৱা হ'ল।

স্থান ঃ মূল কাৰ্যালয় প্ৰাঙ্গন, নগাঁও (অসম)
সময় ঃ পুৱা ১০ বজাত
তাৰিখ ঃ ১৪/৬/২০১৩

নীতি-নিৰ্দেশাৱলী ঃ
(১) বহী, কলম, কিতাপ, বিচনা, বাদ্যযন্ত্ৰ আদি লগত আনিব।
(২) তাত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক বুৎপত্তি থকা হ'ব লাগিব।
(৩) নতুন প্ৰশিক্ষাৰ্থীক অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ দিয়া নহয়।
(৪) সংশ্লিষ্ট জিলা শাখাৰ স্বাক্ষৰত প্ৰশিক্ষকসকলৰ নাম-তালিকা প্ৰস্তুত কৰি পঠাব।

বিঃদ্ৰঃ- ১৫, ১৬ জুন, ২০১৩ তাৰিখে পদ্মশ্ৰী শ্ৰীযুত যতীন গোস্বামীদেৱ উপস্থিত থাকিব।

সংস্কৃতি শাখাৰ

বাৰ্ষিক কৰ্ম-আঁচনি (২০১৩)

১. সংস্কৃতি শাখা, পৰীক্ষা পৰিষদ, গৱেষণা পৰিষদ আৰু জিলা সংস্কৃতি শাখাৰ সভাপতি-সম্পাদকসকলৰ সভা অতি কমেও ৬খন অনুষ্ঠিত কৰা।
২. শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ প্ৰশিক্ষকসকলৰ গায়ন, বায়ন, নৰ্তনৰ এটি প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰা।
৩. পাৰ্বতীপ্ৰসাদ বৰুৱা, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা আৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাৰ গীত-মাত আৰু আলোচনা-চক্ৰৰ ব্যৱস্থা কৰা।
৪. শিশু, যুৱ আৰু আই-মাতৃসকলৰ মাজত শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰা।
৫. চতুৰ্দশ বাৰ্ষিক অঙ্কীয়া নাট/ ঝুমুৰা সমাৰোহ অনুষ্ঠিত কৰা।
৬. লোকসংস্কৃতি আৰু শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ কেন্দ্ৰীয়ভাৱে প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰা।
৭. গুৰুজনাৰ অপূৰ্ব সৃষ্টি গীত, বাদ্য, নৃত্য, নাট্য আৰু লোককৃষ্টিৰ সুৰ, বাদ্যযন্ত্ৰ আদি সংৰক্ষণ, সংবৰ্দ্ধন আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ ব্যৱস্থা কৰা।
৮. প্ৰয়োজনীয় আহাৰ্য প্ৰস্তুত কৰা।
৯. শিশু, যুৱ আৰু আই-মাতৃ সমাৰোহ আৰু নাট সমাৰোহৰ পুৰস্কাৰসমূহ দানসূত্ৰে সংগ্ৰহ কৰা।
১০. গুৰুজনাৰ সৃষ্টিৰাজি প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ বাবে ৰাজহুৱা স্থান, জিলা পুথিভঁৰাল, প্ৰেক্ষাগৃহ, বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় আদিত আলোচনা-চক্ৰ আৰু বাৰেৰহণীয়া সাংস্কৃতি অনুষ্ঠান প্ৰদৰ্শন কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা।
১১. শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ বিশ্ব অভিলেখৰ কাৰ্যসূচীৰ ব্যৱস্থা কৰা।
১২. হস্ত আৰু কুটীৰ শিল্পৰ সম্পৰ্কত এটা কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত কৰা।
১৩. গুৰুজনাৰ ধৰ্মপ্ৰচাৰৰ বাবে নাম-সমাৰোহ অনুষ্ঠিত কৰা।
১৪. অসমত থকা বিভিন্ন ভাষা-ভাষীলোকক অঙ্কীয়া নাট প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰা।
১৫. শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ পৰীক্ষা নিৰ্দিষ্ট সময়ত অনুষ্ঠিত কৰা। বিদ্যালয়সমূহ পৰিদৰ্শন কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা।
১৬. শঙ্কৰী সঙ্গীত মহাবিদ্যালয়ত পাঠদানৰ ব্যৱস্থা কৰা।
১৭. গৱেষণা পৰিষদৰ তত্বাৱধানত পাঠ্যপুথি, অডিঅ', ভিডিঅ' প্ৰস্তুত কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা।
১৮. দূৰদৰ্শন, বাতৰি কাকত, অনাতাঁৰ যোগেদি শঙ্কৰী কলা-সংস্কৃতি প্ৰচাৰ কৰা।
১৯. কেন্দ্ৰীয় ভ্ৰাম্যমান শিল্পী দলটি সৱলীকৰণ কৰা।
২০. চুবুৰীয়া ৰাজ্যসমূহত গুৰুজনাৰ সংস্কৃতি প্ৰদৰ্শন কৰাৰ লগতে সেই ৰাজ্যসমূহৰ লোককৃষ্টিৰ সৈতে সমন্বয় স্থাপন কৰা।
২১. মূল সঙ্ঘৰ সহযোগত যুটীয়াভাৱে কাৰ্যসূচী ৰূপায়ন কৰা।◆◆

বাতৰি

গহপুৰ ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ ডুবিয়া আঞ্চলিক শাখাৰ উদ্যোগত শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ ৫২৫ সংখ্যক আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱভাগ বৰ্ণাঢ্য কাৰ্যসূচীৰে আয়োজন কৰা হৈছে। অহা ২ জুন তাৰিখে ধৰ্মধ্বজা উত্তোলন, বৃক্ষৰোপণ, নাম-ঘোষা পাঠ (যুৱসকলৰ দ্বাৰা), চিত্ৰাংকণ আৰু ৰচনা প্ৰতিযোগিতাৰ অনুষ্ঠিত কৰা হ'ব। উল্লেখ্য যে ডুবিয়া আঞ্চলিক শাখাৰ অন্তৰ্গত ৬০ শতাংশ ওপৰৰ নম্বৰ প্ৰাপ্ত HSLC, HSSLC, Ph.D. ডিগ্ৰী পোৱাসকলৰ প্ৰাথমিক আৰু মধ্য ইংৰাজী বৃত্তি লাভ কৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক ক্ৰমে ত্ৰয়োদশ বাৰলৈ ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰশংসা, সম্বৰ্দ্ধনা কাৰ্যসূচী অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। 'হৰিৰাম ভাগৱতী প্ৰাথমিক শাখাৰ নামঘৰ'ত মাধৱজ্যোতি প্ৰাথমিক শাখাৰ সহযোগত আয়োজিত অনুষ্ঠানভাগিত সকলোৰে ঐকান্তিক সহযোগিতা কামনা কৰা হ'ল।◆

শোকবাৰ্তা

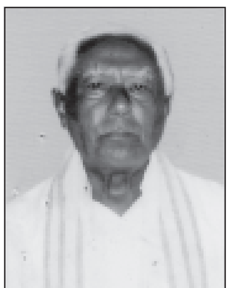

ধেমাজি ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, ধেমাজি জিলা শাখাৰ নিমাতিচুকৰ নিবাসী দেৱেন চুতীয়া বাপজনা যোৱা ২৩ এপ্ৰিল, ২০১৩ তাৰিখে বৈকুণ্ঠগামী হয়। তেখেত ২০০১ চনত অনুষ্ঠিত হোৱা ৭০সংখ্যক মূল অধিৱেশনৰ কাৰ্যকৰী সভাপতি আছিল। তেখেতৰ বিয়োগত ধেমাজি জিলা শাখাৰ সমস্ত বাপ-আইসকলে শোক প্ৰকাশ কৰে। মৃত্যুৰ সময়ত তেখেতে আত্মীয়-স্বজন আৰু বহুতো গুণমুগ্ধক ইহসংসাৰত এৰি থৈ গৈছে।◆

বাৰ্তালোচনী প্ৰকাশন শাখা সমিতি ঃ উপদেষ্টা— ভবেন্দ্ৰনাথ ডেকা, হৰিপ্ৰসাদ হাজৰিকা, কেশৱমোহন কলিতা ঃ সভাপতি— গোলাপ বৰুৱা ঃ পৰিচালন সম্পাদক— খগেন্দ্ৰ মহেলা ঃ প্ৰকাশক— বাবুল বৰা, প্ৰধান সম্পাদক, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ ঃ সদস্যসকল— শোধন গগৈ, বাবুল বৰা, বীৰেশ হাজৰিকা, জ্যোতিপ্ৰসাদ চুতীয়া, ড° যতীন চুতীয়া, প্ৰ াদ শইকীয়া, প্ৰদীপ কুমাৰ বৰা, ৰামকৃষ্ণ পাটগিৰি ঃ সম্পাদক —ভবেন দুৱৰী (ফোন নং— ৯৪৩৫৪০৩০১১)

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ হৈ প্ৰধান সম্পাদক বাবুল বৰাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত। গুৱাহাটীৰ শৰাইঘাট ফটো টাইপছ প্ৰাঃ লিঃ, ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ইষ্টেট, বামুণীমৈদাম, গুৱাহাটী ৭৮১০২১ত মুদ্ৰিত। সম্পাদক ঃ ভবেন দুৱৰী, শঙ্কৰী সংস্কৃতি কেন্দ্ৰ, ৰূপনগৰ, গুৱাহাটী ৭৮১০৩২